BIBLIOTECA NAZIONALE VITT. EMANUELE
12
3 N
6

Digitized by Google

2-3-N-6

RAIMVNDI MINDE-
RERI MEDICINÆ DOCTORIS,
SERENISS: BAVARIÆ DVC: CONSI-
LIARII ET MEDICI, AC REIP. AVGVS-
TANÆ PHYSICI IVRATI.

DE CALCANTHO
SEV VITRIOLO.
EIVSQVE QVALITATE,
VIRTVTE, AC VIRIBVS,
NEC NON
Medicinis ex eo parandis.

DISQVISITIO IA-
TROCHYMICA.

*FRIGIDIS, AC CRVDIS QVO-
rundam de Vitriolo ſiniſtrè ſentientium
opinionibus & ſententijs op-
poſita.*

*AVGVSTÆ VINDELICORVM,
apud Saram Mangin Viduam.*

ANNO M. DC XVII.

moc.

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE

Digitized by Google

12 [illegible]. 11

Digitized by Google

EPISTOLA DEDICATORIA.

NOBILI ET MAGNIFICO VIRO D:

IOANNI FABRO BAMBERGENſi, Medicinæ Doctori, experimento & doctrinæ famâ celeberrimo, Sanctiſsimi Domini noſtri Pauli Quinti Pontificis Maximi Simplicium Medicamentorum Præfecto ſpectatiſſimo, & in vrbe Profeſſori, Domino amico ac fautori meo ſingulari.

Flagitaſti nuper vir Magnifice, vt tibi de Calcantho ſeu vitriolo, eiusque qualitate, vſu, & viribus, nec non Medicinis ex eo parandis, doctiſsimorum patriæ noſtræ medicorum opi-

nionem ac ſententiam, atque interim mentem quoq; meam aperirem, & ſi quid de eius effectibus ac plusquam efficaci opera compertum haberem quod priorum ſæculorum obſeruantiam forſitan effugiſſet, fideliter edicerem, ideoque ea ipſa quæ in medendo hac in parte inter cæteros germanæ noſtræ Germaniæ Pragmaticos longè celeberrimos notaſſem, non tibi ſolùm ſed & vniuerſis medicam facultatem vel affectantibus vel iamdum excolentibus palam facerem.

Ego verò meo iudicio in re tam arduâ haudquaquam fidens, vt quę inter viros celeberrimos, huius ſententiæ graues arbitros futuros valdè ſit adhuc difficilibus tricis implicata, & etiamnûm controuerſa, paululum ſubſtiti, ac dubius aliquantiſper hæſi, cum mihi ipſi tantum vel ſcientiæ vel auctoritatis non tribuam, vt de eiuſmodi rebus quæ altiorem aliorum cenſuram ſinè dubio ſunt ſubitura, iudicandi aliquam auctoritatem temerè vel ſumam vel adſcribam, aut infirma mea tenuitate nixus, proteruâ quâdam ac impudenti ideoque ineptâ audaciâ, in doctiſſimorum virorum præſcita, ſancitasq; quodammo-

dammo-
Digitized by Google

dammodo leges inuolare, easque conuellere, vel eorum opiniones ac ſententias licet inter ſe pugnantes magis confundere, aut eis contra ſtimulum calcitrando pertinacitèr obluctari cupiam. Sed vt verùm fatear, non potui vir Magnifice petitiones tuas tam æquas prout reuera ſunt, vel deſertas in obliuionem abijcere, vel eas neglectim habendo ſeponere, præſertim cum ſciam à Galeni temporibus, qui & ipſe penitiores Calcanthi vires nondum ſua ætate aſſecutus fuerat, ad noſtra vſque ſæcula, vitrioli ſeu Calcanthi famam ac vſum nonnihil delituiſſe, ſiue id operariorum ignauia, vel ingeniorum ſomnolentia ne dicam ſtupiditate, vel quorundam ſibimet ea quæ indagarunt ſecretò reſeruantium & priuatum commodum publicæ vtilitati pręferentium liuore ac inuidia acciderit. Eam enim eſſe mundi huius miſeriam dudum cognouimus, vt licet rerum perſæpe ignara, inani tamen ac ſuperciliosò quodam auſu inſolentèr de nonnullis quandoque diſſerere ſtudeat, eaque pręſumptuosè docere nitatur quę ipſamet non intelligit, cum interim ea quę ob oculos poſita ſunt ac multiplici ex-

Digitized by Google

perimentorum fide niteſcunt, vel ignauię ſoporibus tenebricata negligat, vel inuido quodam magis quam æmulo ſtudiorum liuore confuſa poſthabeat, cum nudi quidam Peripatetici, philoſophię quam ſeſe penitus tenere autumant, faſtu prętumefacti, adeo vt ſe ſolos ſapere exiſtiment, ſcientias aut artes à ſe vel non repertas vel non cognitas nihili reputent, ſed ſolis vanis ac vagis opinionibus vmbratili ſolum ratione confiſis, nulla autē factorum certitudine nixis pręgnantes, ſolos ſuorum ſæculorum ac dogmatum abortus admirandos & adorandos eſſe arbitrentur, ſaniores porro aliorum partus in quiſquilias detrudendos, ac tanquam illegitimos fætus à iure hęreditatis excludendos eſſe reputent.

Ac mihi quidem in conſideratione vſu & exploratione virium quas Calcanthum ſeu vitriolum poſſidet non ſine ſudore per tot luſtra verſanti, ea ſæculi huius calamitas obuenit, quę exercitatos quidem athletas & in hac arena diu cum laude victoriæ verſatos luctatores deſpicatui habuit, ac in antiquam ſyluam eundo paraſitos magis & blandimenta pręſtantes ac neſcio de quibus ſpolijs

non-

Digitized by Google

nondum cęptis triumphantes ardeliones potius quam ſęcretorum & naturæ arcanorum laborioſos indagatores fouit, ac promouit, quorum ſuperbam petulantiam ſuo hoc fauore plus magis adauxit, etenim hi mollibus veſtiti ac per culcitras in aularum vmbilicis nutriti doxoſophi, eò impudentiæ ac arrogantiæ tandem deuenêre, vt non niſi ſuam doctrinam ſpontaneo proprij cerebri hiatu hauſtam, ideoque nil niſi quod ſibi ſanctum purumque crederetur, edici aut acceptari poſſe vel debere ſibimet perſuaſerint. Vndę ijs ſeſe artibus quarum ne rudimenta quidem nouerant audactèr immiſcere ac ingerere non erubuerunt, imò ſine vel ſcientia vęl auctoritate præficere, aliorum ſcita conuellere, damnare, proſcribere, ac pro arbitrio exterminare non ſunt veriti. Atqui vero creſcente mox ſubſequentium ætatum ſtudio, è ſubſellio quod ſęcurê ſeſe occupaſſe putauerant, & è gremio opinatæ ſuæ doctrinæ quamiam conſummatam penitus rati ſunt, pręter expectationem magno vulgi ludibrio protinus ſunt excuſſi, quando eos inſcitia per quam arti contumeliam inferebant, ac futurorum

præ-

Digitized by Google

prȩſidiorum neglecta inuentio, humano generi tot accediæ aut pigritiæ detrimentis noxia, è ſublimis ſuȩ ſuperbiæ ſede præcipites, egit, ex cuius cathedra quondam perorantes, omnem ferè diſcendi occaſionem ac viam, poſteris, ne magiſtri à diſcipulis ſuperarentur prȩcluſerunt, quando artium rimatio ſeueris præceptis interdicta exulabat, & qui ex metallis vel mineralibus humano generi quidpiam proficuum eruere ac in communem vtilitatem vſumque proferre conabatur ac ſatagebat, ac ſi venena venderet, in exilium actus, cunctis hac hominum calumniatione & falſo perſuaſu exoſus & ſuſpectus reddebatur. Veruntamen non tulit hoc arrogantiæ iugum poſteritas, ſed ſimplicium tam vegetabilium, quam animalium, imò & mineralium vires, facultates ac energias altius rimata, plurima eaque præclara, rara, ac vtilia prioribus ſȩculis non viſa in lucem protulit, vnde inſignis arti Medicȩ ſplendor acceſsit, prȩſertim, cum qui antehac metalla ac mineralia vt venena formidabant, nunc ea innoxiè inſtar Mannȩ ac ſacchari tractent & exhibeant. Exemplo nobis ſit ſolum vitriolum ſeu

Calcan-

Calcanthum, in cuius encomium hæc ipſa emittere libuit, quæ tibi vir Magnifice, quem indefeſſo ſtudio ac labore ſimpliciumnaturasp erueſtigare, ac magno ſciendi deſiderio quo zeloſus teneris, ipſorum dotes publicæ vtilitatis cauſâ indagare nouimus, oblata fero. Vnde ſententiam de vitriolo iam dicto, non modo meam, ſed potius aliorum doctiſſimorum virorum, inter quos olores ego anſer cenſendus ſum, his paucis accipe, ac ſchediaſma hoc, quod quidem tuæ Magnificentiæ dono, dico, ac dedico, pro tua benigna humanitate foue. Quod ſi quid in eo carpendum, vel emendandum videris, aut ab alijs ſcriptum hocce meum lecturis, haud rectè prolatum cognoueris, fideliter vt id corrigam, admone, doceri namque aueo, qui docere alios haudquaquam poſſum, proindeq; cenſuram hanc de Calcantho meam, non modo tuo, verùm etiam aliorum doctorum virorum iudicio, qui ſine vel proprio affectu, vel inuidiâ aut liuore eandem examinare & æſtimare voluerint, lubens ſubmitto. Vnum hoc ſupereſt, vt te vir Magnifice rogem, quatenus raſuras haſce, non quidem dignas vt,

Digitized by Google

lucem videant,& tanto viro qualis tu es, offerantur, raptim inter practicos labores, itinerum diſtractiones & perturbationes alias quibus noſtra vita fatigatur, atque interim ſuccisiuis horis exaratas, æqui bonique conſulas, quas, ſi quid boni, quod doctis placere, ac laudem mereri queat, continere abs te percepero, ouans id audiam: ſin minùs, nullus tamen dubito, quin non adminimum iam dictæ meæ lituræ, debitæ obſeruantiæ ac mei in te amoris memoriam ſint teſtificaturæ. Vale vir Magnifice, meque vt facis, ama. Auguſtæ Vindelicorum Anno M. DC. XVII.

Magnific: Tuæ

Studioſiſſimus

Raimundus Mindererus Medicinæ Doctor, Sereniſs: Bauariæ Duc: Conſiliarius & Medicus, ac Reip: Auguſtanæ Phyſicus iuratus.

AVCTO-

AVCTORIS

AD CANDIDVM LECTOREM PRAEFATIO.

CALCANTHI ſeu vitrioli famam, à maledicis quibusdam iniquè traductam, & apud credulos nōnullos ſugillatam, ac exoſam redditam, pro modulo quidem meo tutaturus, proteſtatione prius factâ, me Galenicis Medicis, qualis ego ipſe ſum, & me eſſe Auctoris proteſtatio. *profiteor, (licet Hermeticas diſciplinas Galenica doctrina nonnihil coniunxerim) nullatenus aduerſaturum, niſi in quantum hi Spagyricam artem, quæ Hippocraticam & Galenicam doctrinam perficit, ac conſummatam magis reddit ſtudioſè ſi non malitioſè obſcurare ſatagunt & oppugnare nituntur, indeq; eius nitorem toti mūdo conſpicuum ſine vel ratione vel fundamento, cōtra planam veritatem, in ſummam mortalium noxam, & totius generis humani graue detri-* Auctor contra Hermetica & vera Medicina obtrectatores ſcribit.

 men-

mentum, inuidè obfuſcare ſibimet præſumunt, ſed me ea ſolum indicaturum profiteor quæ non ratio ſolùm, verum etiam uſus, fidorum experimentorum auctoritate nixus, per tot luſtra ne dicam ſæcula ſanctè probauit.

Quandoquidem vero nobis hoc loci de Calcantho ſeu vitriolo ſermo eſt futurus, beneuolum ac candidum Lectorem, pro maiori totius huius diſſertationis intelligentia admonitum eſſe volumus, ut ſciat & attendat, vitrioli vires, potius experimento & manuali operâ, quàm nuda ratione indagari ac cognoſci poſſe. Etenim quamuis Philoſophicas doctrinas & Phyſica theoremata, (quæ nullus ſanæ mentis excluſerit) non aſpernemur, foco tamen hic non fuco opus eſſe arbitramur. Vegetabilium namq́ vires leui elixatione fermè eruuntur, Animalium vero facultates iam nunc difficilius prodeunt, vndè vel aſſatione vel fortiori coctura, interdum & uſtione indigent, cum mineralium opes, ac diuitis naturæ dona, vix per extremos ignes elidantur ac pateſcant, idq́ non ſine puluere, ut prouerbium ait, quem nonnulli purè, Galenici, tantoperè formidarunt,

Vitrioli vires experimento pateſcunt.

Vegetabilium vires facillimè, Animalium facultates difficilius, mineralium vires difficillimè eruuntur.

Digitized by Google

darunt, ut nihil hac in parte amplius tentandum ſint arbitrati, ſolis inhærentes vegetabilibus, ut quæ facili labore extarent comparanda, & inexercitati quandoque Pharmacopæi inſcitiæ ac titubanti fidei committi poſſent. *Galenici labores Chymicos aſpernantur.*

Hærebat tunc temporis Medicina tota in Cathedris, Gymnaſijs, ac Academiarum porticibus, totam ſcientiam ſine ferè factorum certitudine comprehendentibus, eratque ſolo Philoſophico diſcurſu generali quadam area concluſa artis ſolennitas, nec in particularem uſum ducebatur quæ ratio uniuerſalis, attamen confuſa inueniſſe viſa fuerat, cum eius temporis Medici, ſeſe ſolos ſcientificos eſſe, ſua doctrina nihil amplius luminis accedere poſſe, non extare ampliorem diſcendi materiam, iam omnia excocta, rimata, limata, conſummataq; eſſe ſibi perſuadentes, vndè alios artifices, aut ſcientiarum vel artium ſeueros indagatores, partim irriſerunt, partim contumelijs affecerunt, & ex ſuis ſcholis, ne dicam Synagogis & conuentibus eiectos proſcripſerunt. *Medicina Cathedralis.*

Tum verò hac vel ſuperbia, vel pigritia per aliquot iam ſæcula depreſſa, & quaſi in exilio ver-

Digitized by Google

Hermetica Medicina cultum.

ſata Hermetica Medicina, ex culinis ac officinis furnarijs (verſâ in furorem patientiâ) tandem prorupit, & cætus ſuperbientium illorum Medicaſtrorum, tædio, indignatione, ira, luctu, ac pœnitudine ſubitô confudit, quando non ſolis ac nudis rationibus, ex cathedrâ, ſicco & exangui prælio, ſed per potentiam in actum deductam experimentorum fide, nec tamen ſine ratione pugnandum fuerat. Hinc manualis opera, ac labor Chymicus neceſſariô requirebatur, ut is quid mineralia metallicaq; medicamenta præſtare poſſent ex ima radice erueret. Inde Medicina non ſolum ſcientifica ſed etiam operaria, ac factiua eſt effecta, experimentis rationum momenta certificantibus, artificibus & experimentorum indagatoribus, laborum tædia, diurnas nocturnasq; fatigationes, vigilias, ſudores, pulueres & quidquid laſſitudinis ars ea habuit haud auerſantibus.

Manualis Chymicorum opera.

Nec tamen adhuc Hermeticæ Medicinæ in lucem prodierant, ſed pleriq; ſua inuenta quæ emittere debuerant, occultare cœperunt, quantumuis aliqua de ijs ſcriptis mandaſſent, vnde factum

factum, ut doctrinam ſuam quàm apparentèr tradebant, ſine utilitatis ope ſparſerint, magnam ſibi famam inde deductam iri ſperantes, ſi rem alioquin obſcuram, maioribus tenebris inuoluerent, in qua & ipſi quidem artifices, ſuo cum damno, grauiter impegiſſe, ſunt obſeruati, quando non ſine magna negotij confuſione, in hoc diſſerendi genere, ſine ſale verſati, quod lucidum ac palpabile erat, obſcuritatibus confuſcarunt, rem totam ambagibus circumcingentes, varijs fabulamentis, ac vanis quandoque erroribus, proprijsq́; opinionibus, ſingularitate quadam inſolentèr nixis, plus quam ſomnijs, ceu nebulâ obducentes, ut ſic ſuis ſecretis, maiorem famam, auctoritatem ac gloriam compararent, quorum opem ac auxilia mundus nondum in propatulo ſenſerat.

Hermetica Medicamenta ab ipſis repertoribus ſunt occultata.

Cæteroquìn hi ipſi, licet ſpagyricam artem Galenicæ doctrinæ iunxiſſent, nihilominus tamen complures diſcendi cupidos & ad altiora Medicinæ ſtudia adſpirantes, quos ad ardua hæc rimanda animare, hortari, ac perſuadere debuiſſent, propoſito inextricabili ac periculoſo labyrintho-

Chymici experimentatores, alios ne artem hanc rimarentur deterruerunt.

rynthorum ſuorum tranſitu, in formidinem a-ctos, ab opere tam fælici ac fæcundo, licet laboribus pleno, deterruerunt, ſic ars quæ inquirebatur, inter ipſos repertores delituit, & à proprijs artificibus ac ſi reperta non eſſet, eſt occultata, cum liuoris filia æmulatio, hanc ſtudiorum aream tantoperè perturbaſſet.

Hermetica Medicina apud Germanos reuixit.

Sed ut ad negotium noſtrum Calcanthinum reuertamur, extitiſſent fortè plures Medici præſertim inter Germanos, apud quos & inter quos Hermetica Medicina quodammodo reuixit, ac priores vires, non quidem perditas, ſed temporum calamitate nonnihil retuſas, reaſſumpſit, ac recollegit, qui mineralium metallorumq; vires, publici boni causâ, fideliter ac copiosè deſcripſiſſent, ac ea quæ ſecretò tenebant, in commune bonum libentèr contuliſſent, ac euulgaſſent, quandoquidem verò ingratitudinẽ eorum notarunt, qui cum quidnam Mercurius, Sulphur, Antimonium vel Vitriolum ſit, & quibus dotibus polleat, penitus ignorant, nihilominus tamen non ea modo, ſed & alia medicamenta Spagyrica, conuitijs proſcindere malamq; eis apud pleroſq;

Germani libenter de Vitriolo ſcripſiſſent curq; id non factum ſit cauſa recenſentur.

roſq́ſ famam magna ſedulitate ac crebra doloſaq́ſ ſubſannatione conciliare ſatagunt, ideo eoſdem non modo Calcanthi, ſed & cæterorum Spagyricorum ac Hermeticorum medicaminum doctrinâ minime dignos eſſe cenſuerunt, ideoque eos ſuæ pertinaci ignorantiæ, & quam tam ſeuerè colunt, inſcitiæ, turpitèr inhærere, & in ſtupiditatis tenebris, ſua pro dignitate & libitu diutius verſari permiſerunt, vndè à puris ratiocinationibus, quibus capiendis vel intelligendis iam dicti Antichymici & Calcanthomaſtiges, longè ſunt inferiores, apud quos hæ ipſe in friuolas altercationes traducuntur, abſtinendo, ne aquam cribro haurire ac cum laruis luctari viderentur, rectè (meo quidem iudicio) tanto labori ſuperſederunt, ac relictis inanibus rixis, quæ contra lemures, futili & inutili niſu plerumque inſtituuntur, & fruſtra mouentur, inſuperq́ſ contra indociles ac pertinaces homines, ipſi ſenſui ac experimento contrarios peraguntur, pacificæ quieti, ac Philoſophicæ potiùs ſolitudini vacandum eſſe iuſtum duxerunt.

Pertinaciè Calcanthomaſtigarum.

Mirari interim nequeo, exteras quaſdam

Extera gentes cur ſe Hermetica Medicina tam tarde ac ſerò dediderint.

nationes ſe his contẽplationibus non dediſſe, quæ alioquin omnium ferè artiũ inuentiones aut politiores culturas ſibi adſcribunt, imo eas inſuper cõculcare, peſſundare, & annihilare niuntur, niſi doctiſſimæ rationes experimẽtis cõiunctæ, adeoq; ſenſus ipſi horum hominum inſcitiam ne dicam ineptiam retunderent, vndè non video qualis eorum philoſophaſtrorum Calcanthum tantoperè auerſantiũ damnantiumq; excuſatio tandem ſit futura, ſi firmis rationibus, fidis experimentis ac actu ipſo conuicti culpam ſuam fateri, ac cũ erubeſcentia, ſeu potius dedecore, id retractare coacti fuerint, quod prius tam firmitèr (uti ſibi videbantur) vel potius audactèr ac temerè aſſeuerare ſunt auſi, neſcij alienis in locis etiã homines degere, quorum memoriæ philoſophia nondum excidit, quosq; nec Medicina rudes (ut ipſi arbitrantur) deſeruit, ſed qui armis & literis, hoc eſt ratione & experiẽtiâ, pro aris ſuis philoſophicis, ac focis chymicis Hermeticoſpagyricis ac Chymico hermeticis ſint pugnaturi. Igitur & ego vitrioli æquâ causâ militantis patrocinium meritô ſuſcipiendum ratus ſum, & licet eidem Calcantho

Aduerſarij re ipſa conuincuntur.

tan-

Digitized by Google

tanquam vino vendibili ſuſpenſâ Hederâ opus non ſit, quia tamen vitrioli famam tot annis inſignem ac celebratam, apud vulgus & credulos nonnullos puſillanimes potius quàm cautos aut circumſpectos, per oblocutorum nonnullorum ſcommata falsè ac iniquè traduci ideoque nonnihil periclitari notaſſem, conſcientia ductus, non potui non tanti medicaminis & auxiliorum ex eo parabilium, quibus tota Medicina tertias debet, hoc meo ſcripto veritati teſtimonium perhibiturus aſſiſtere, ac liuorem detractorum quos ipſa imperitia vel indignatio qua cum ipſi nihil ſciant, alios quoque ſtupidos, ignaros, tepidos, inſulſos, ac inſcios eſſe vel manere optant, in eas calamitates detruſit, ut ſuam auctoritatem alitèr tueri nequeant, niſi aliorum famam canino quaſi dente rodant, & quandoq; malitioſè rabido morſu conuellant, nonnihil reprimere, cum ut iam memoraui, ob rudium quorundam hominum contumelias, nonnullæ gentes ab uſu medicamentorum mineralium deterritæ, piaculi loco ſibi duxerint, ſi pharmacis eiuſmodi, licet ritè paratis ac ad Galenicarum indica-

Aduerſarij ſolis oblocutionibus detractionibusq; opinionem ſuam fulcire nituntur.

Digitized by Google

tionum obſeruantiam exhibitis & oblatis vterentur, cum tamen Diuina clementia, hominem non modo vegetabilium, ſed & animalium ac mineralium ope ac diuitibus auxilijs, uti poſſe voluerit, adeo ut mortales, ijs quæ terra ſuffert & quæ ex animantibus depromuntur, quinimo & ijs quæ ex imis terræ viſceribus eruuntur gaudere poſſent.

Medicina Dei dono non ſolis Vegetabilibus ſed & Animalibus ac mineralibus remedijs gaudere poteſt.

Hoc cum notaſſent poſteri, ac aliud eſſe cogitare quàm agere, aliud vero agere, quàm cogitare didiciſſent & optimè cogitata peſſimè quandoq; cadere obſeruaſſent, à rationibus ad experimenta confugere ſunt coacti, quô ſuam famam & auctoritatem tutarentur, etenim quæ firmiſſimis quandoque rationibus fulcita putabantur, ubi in uſum ducta fuêre, protinus interdum corruere ſunt obſeruata, quomodo multa in noſtra facultate Medica quoad Theoriam certa eſſe & expedita credimus, quæ poſtmodum in Praxi longè alitèr eueniunt, imô cum effectibus quos ſubſecuturos ſperamus (pace tantæ artis dixerim quæ inſons eſt, cum noſtrâ culpâ aut obſtinatione errores ij accidant) planè pugnant, hinc forſan natum

Poſteri à Vegetabilibus ad mineralia quoque digreſſi.

Digitized by Google

natum illud protritum vulgi dicterium in Cathedra ſanari omnes, in Praxi vero interire plurimos.

Ars Speculatrix & Practica interdum non conueniunt.

Cum igitur externa quædam ingenia, hinc indè quæ per metallicas ac minerales operationes in morbis præſertim deſperatis præſtarentur cognouiſſent, Germanorum ingenia, quæ ſocordiæ inuoluta ac bibacitati dedita putabantur, ſuſpicientes, ea tandem aſſequi conata ſunt, ac in ijs laboribus ſudorem ponere cæperunt, qui apud Germanos non modo noua rurſus indagine reperti, ſed iam multo cum fructu acti eſſent, etenim experientiam triumphantem, ac in ſolio ſedentem meritô ſunt honorati, quam ipſam demiſſo vultu, priorem ſuam pigritiam deteſtati, protinus adorauêre. Inter hos primi fuêre Galli, indè verò & Belgæ, accedentibus nunc quoque quibusdam Italis, qui tamen Chymici laboris tædia hucusque faſtidierunt, facilius ex Galenica quam ex Spagyrica aut Hermetica officina medicamenta depromi poſſe exiſtimantes, vtpote quod veſtes illorum, [redacted] Ambra, Moſcho, Styrace ac Benzoino perfumatæ Her-

Exteri à Germanis Chymica medicamenta tandem ſunt mutuati.

Galenicorum Medicorum veſtes.

C 3 meticum

meticum odorem non ferant, & blandæ chyrothecule ad carbones tractandos non ſint accommodatæ, inſuperq́; ſerica tibialia ac calcei Sicyonij cineribus obambulandis inepti exiſtant, quod dudum Paracelſus monuit, qui in Medico non faſtum aut corporis ornatum, ſed laboris ſedulitatem ac experimenti fidem requirit.

Sed hæc pauló fuſius, & ſtudioſè quidem, cùm iuniorum quorundam ingenia hortari cupiam, ut in Hermetica Medicina nonnihil ſui laboris collocent, ac Hippocraticam Galenicamq́; medicationem, Spagyricis operationibus exornent, atque ut à tutioribus incipiant, ſolum vitriolum ſibi examinandum proponant, ſemper in eo noui aliquid quod Medicæ doctrinæ lumen adferre queat reperturi. Neque vero Hippocratica Galenicaq́; documenta negligant, ſed Minerales Medicinas, prout & Animales ac vegetabiles, ad normam præceptionum Rationalis ſectæ adhibeant, memores, artificem ſuo inſtrumento dominari, nec artem ob id immutari etiamſi hic carnibus, alter caſeo, tertius olere paſtus fuerit.

Iuniores Medici in ſolo ſeſe Vitriolo eiusq; cognitione præ cæteris exerceant.

fuerit, qui tamen omnes æque ſaturati ex Prytanneo diſceſſerint. Ego enim licet inter chymicos fumos natus, & inter ſpagyricos furnos ac fornaces educatus, fornicibus eorum crebrò adhæſerim, ut qui auo materno Laurentio Dano, & patre Balthaſaro Minderero, P: M: *Auctoris parentes.* *inſignibus ac famoſis ſui temporis (quod ſine iactantia dixerim) chymicis, ſim progenitus, Hippocraticam tamen Galenicamq; methodum toto meæ Praxeos decurſu hucuſque ſemper ſectatus ſum, quam etiamnum amplector, promittens vouenſq;, me ne latum unquam unguem ab ea receſſurum, aut ullo modo perfidum aut periurum hac in parte futurum, quantumuis non ijs ſemper Medicinis utar, quæ ex ſola vegetabilium aut animalium claſſe depromuntur, ſed quandoque Metallicis ac mineralibus remedijs gaudeam, quæ cætera medicamenta fulcitant, ne Medicina in deſperationem acta videatur, quando morbi noui, ac duriores, vel inueterati, puris vegetabilibus cedere recuſant.*

BIBLIOTECA ROMA VITTORIO EMANUELE

Digitized by Google

Auctor rurſus ut in principio proteſtatur ſe a Galenicis præceptis non diſceſſurum.

Tu igitur quæſo Lector beneuole de mea fide ne dubita, cum ea tuæ utilitatis ac commodi causâ, charitate ductus proponere ac luci dare cogitem, quot ac quantas ex Calcantho ſeu vitriolo utilitates te conſequi poſſe hucuſque cognoui. Interim hæc intra Thermas Calcanthinas ſeu vitriolatas, quas nos Acidularum nomine complectimur, ad quas ſanitatis recuperandæ ac fulciendæ cauſa præterita æſtate conceſſeram, perfunctoriè, ac ſucciſiuis horis ſcripta, ut æqui boniq́; conſulas, etiam atque etiam rogo. Vale, & hæc quantulacunq́; æquo animo ſuſcipe, ac ſi faues, foue.

DE CALCANTHO SEV VITRIOLO.

CAPVT PRIMVM.

Calcanthi eſſentiam, Originem, ac Notificationem exponens, &c.

CALCANTHVM Græci χάλκανθον, quaſi florem æris ſeu cupri dixêre. Latini id Atramentum Sutorium, quod eo ad infectiones coria tincturi vtantur, ac tandem vitriolum, ideò quod pellucidum, diaphanum & transparens ſit, ac vitri modo ſplendeat, nominare ſunt ſoliti,

Calcanthum quare à Latinis Vitriolum ſit dictum.

Corpus eſt minerale, de genere ſalium, naturam æris ſeu cupri à quo profluxit, & cuius minera exiſtit, in ſe continens, eiusque vires & facultates repræſentans.

Calcanthi definitio.

Sunt autem Mineræ Metallorum quædam Matrices, in quibus hæc ipſa proprias ac genuinas ſuas ſedes poſſident, donec pro ſuo gradu & indigentiâ, perfectæ ſuæ integritatis culmen attingant, & exactæ ſuæ concoctionis ſibi debitæ, maturam perfectionem adipiſcantur & obtineant.

Mineræ ſunt Metallorum matrices.

Hinc vnumquodque Metallum propriam ſuam habet Mineram, aut Minerale ſibi affine. Vndè Auri Minera eſt

Digitized by Google

Vnumquodq; Metallum propriam ſuam habet mineram ſeu radicem.

Marcaſita, Plumbi Antimonium, Ferri Pyrites, Stanni Magneſia,& cupri vitriolum noſtrum, de quo hic acturi ſumus,& ſic de cæteris.

Vitrioli autem ſeu Calcanthi variæ ac diuerſæ ſunt ſpecies,vnius quidem ſobolis ac progeniei,vel eodem genere oriundæ,ſed loci,patriæ,ſoli, ac aliarum exterarum quarundam circumſtantiarum varietate diſcrepantes.Proſtat namque vitriolum flauum, cæruleum, itemque album, tum etiam viride & glaucum, inſuper & rufum quod foſſitiam calcithidem nonnulli eſſe haud abs re ſunt opinati.

Variæ Calcanthi ſeu Vitrioli ſpecies.

Atqui vero tot colorum inter ſe diſſidentium aduerſitas,quæ in Calcantho eiusq; ſpeciebus conſpicitur ac obſeruatur, vitrioli ſeu calcanthi notionem apud pleroſque ambiguam fecit, eiusque ſortes in varias conſiderationes diductas,multiplicibus difficultatibus ſi non inuoluit, ſaltem diſcrepantibus ſententijs errore prægnantibus, curioſè confudit, quandoquidem ſenſuum perſuaſioni opinioniq; propriæ magis,quam experimento vel facto innixa poſteritas, Calcanthi diſtinctas formas ac facies, in alia quædam Mineralium genera diſpertijt ac diuiſit.

Diuerſitas Calcanthi eius notionem perfectam nonnihil confudit.

Hinc orta tot Calcanthi nomina, tot vitrioli ſortes,extat enim vitriolum vulgare ſeu Atramentum Sutorium, Calcythis,Cuperoſſa,Miſij,Sorij,Melanteria,Calcanthum foſſile,imò factitium illud, cæteris omnibus nobilius meritò cenſendum, naturâ & arte natum, quod ex cupro ſeu ære ipſo,ſpagyrica operatione conficitur,omnes alias Calcanthi ſpecies ſuperans,ac virtute excedens, quod vitriolum Veneris Hermetici nominare conſueuerunt, de quo nobis inferius,ac paulo poſt vberior ſermo eſt futurus.

Cupricalcanthum.

Eſt igitur ac proſtat imprimis Calcanthum foſſile (ſeu Pyrites ærosus) durum illud quidem ac rubrum fermeq; ſilicis pondus ac reſiſtentiam æquans, cui Chalcitis proxima

Calcanthum & Chalcitis.

Digitized by Google

xima eſt, quæ vnâ cum prædicto Calcantho foſſili è cauernis mineralibus Cuprum continentibus eruitur, vulgari nomine Teutonico **hart Keth Atrament** dicta. Huius non niſi in chirurgicis medelis, apud nos vſus eſt, qua de re poſtea, vbi ad Calcanthi virtutes explicandas deuenerimus. Chalcitis tamen Theriacam ingreditur, de cuius eam ad compoſitionem adaptatione, & quare in tantam Antidotum recepta ſit, infra dicturi ſumus.

Miſij ſpecie pollinis perſiſtit, præſertim cum non multum effloruit, cum alioquin gleba quædam ſit vitriolata lutea, aut ad aureæ Marcaſitę figuram accedens, ſparſim ſcilicet ſcintillans ac ſtellis variegata, Germanis **gelb oder geel Atrament** dicta, ac ſi atramentum flauum pronunciares ſicut & Sorij gryſeum atramentum **graw Atrament** vocatur. Melanteria verò nigri atramenti à cuius notione, omnes cæteræ Calcanthi ſpecies, denominationem ſuam, licet impropriam ſunt ſortitæ, vel mutuatę, atramentum nigrum, ac ad plenam ſatisfactionem, duplici indicatu **ſchwartz Atrament** dici meruit, ea lanuginis inſtar ærifodinarum oſtijs adhæreſcit, præſertim verò ijs quibus Pyrites aut Marcaſita Cuprea, vel Calcanthina, ſeu Calcithica ineſt, eos ad cauernas halitus expirans, qui contactu aeris, quodammodo congelentur, & Nitri inſtar parietibus penduli affigantur, ſalſedinis & acredinis omnino participes. *Miſij.* *Sorij.* *Melanteria.*

Reſtat nunc Vitriolum noſtrum ſeu Calcanthum vulgare, & ſi ita loqui licet vſuale, cuius hucuſque omnis medicina indiguit, id autem plus magis hoc loco examinandum venit, quoniam & ipſum inter ſe in varias ſpecies diuiſum eſſe videtur, nomen tamen Atramenti Sutorij ſemper retinens, quod ad infectus ac denigrationes ſit expertum, ex hoc noſtrum conficitur atramentum, quo non modo præteritarum rerum memoriam, ac maiorum no- *Vitriolum Vulgare ſeu commune.*

ſtrorum res geſtas,ſed etiam propria ſcita, documenta, inſtructiones & extremas quoque voluntates chartis aſſignamus. Id autem duplex plerumque eſt, foſſile nimirum quod in commiſſuris ſaxorum,rupium cauernis ac cuniculorum faucibus concreuit, quando ex ſuæ originis fontibus in rivulos deriuatum,ſtillando prolabitur, ac ſui parte aliqua ijsdem adhæreſcit,ac ſi frigore gelatum ſubſiſteret, ſed id quô purius & ſyncerius exiſtit, eô rarius ad nos aſportatur,reliquum in offas coquendum in ahena demittitur,vbi coctionis vi,ac ope caloris exhauſta ſuperflua humiditate ſpiſſatur ac in lapillos cogitur,qui baccillis decocto huic ad medias inſpiſſato iniectis,ſponte concreti hęreſcunt,ac in cryſtallos vitriolatos indurantur.

Ad Calcanthi naturam accedunt & vitrioli conditionibus affines ſunt lapides nonnulli Cuprum ſapientes.

Itaque in hac Calcanthi ſeu vitrioli area, concluduntur imprimis Cuprum ipſum, dehinc Cuperoſſa, Ærugo, Miſij,Sorij,Calcithis,Melanteria,Atramentum Sutorium, vitriolum vulgare,quod modo deſcripſimus, ac cætera his affinitate cognata,quin etiam lapides ipſi,Cupri ac vitrioli naturam ſapientes ac obtinentes, aut vim ac operationem ſuam ex Cupro eiusque minerâ nempè vitriolo deriuantes,vtpotè lapis Armenus,Malachites, Turchites ſeu Turchina,ac lapis Lazuli,eandem in purgando vim ac normam habens,quàm vitriolum edit, etenim præterquam quod ſuo ſe ſapore prodit,non alitèr quam vitriolum verum infernè ſimul ac supernè potentèr ac validè purgat, easque in hac parte dotes poſſidet,quæ vitriolo ineſſe creduntur. Sed hæc forſan paradoxè.

Calcanthi natalia.

Naſcitur autem Calcanthum in terræ viſceribus,iuxta æris vel cupri fodinas, natiuo ſanè ſolo, vtpotè ærosæ ſeu cupreæ penitus naturæ,à qua omninò dimanat, ac proficiſcitur. Etenim humor erodens,ac Pyriten ærosum continuo affluxu proluens, ea ſucci acerbitate aciditateq;

imbui-

imbuitur, quam in vitriolo, guſtu mediante percipimus ac ſentimus. Neque verò mirum, aquam, cupri mineras aut Pyriten æroſum iam dictum, præſertim verò friabilem continuâ alluuione lambentem, ea Cupri ac Calcanthi qualitate ſaporeq; infici, nam

Gutta cauat lapidem:

Sic aqua illa per loca atramentoſa præterlabens eiusdem naturam induit, adeo vt etiam Cupri colorem aſſumat, non alium autem per ſe colorem cuprum prima fronte niſi viridem exhibet, etenim vel in crucibulo fuſum ac liquatum, eximie vireſcit, cum tamen rurſus refrigeratum priſtinum ſuum colorem reaſſumat ac vt antea rufeſcat. Viriditatem coloris huius notauit Galenus 9. de Simpl: med: fac: de Calcantho ſcribens, vidiſſe ſe aquam viridem in piſcinas elatam, quæ paucis poſt diebus in Calcanthum concreuerit. Accedit autem huic coalitioni coctura, quâ & per quam aqua vitriolata ad medias ferè inſpiſſatur, vt dehinc vitriolum glaciei modo denſetur, ac in Smaragdinos Saphyrinosq; Cryſtallos ſpontè lapilleſcat. Germani proindè vitriolum vulgari idiomate Kupffer-waſſer (ac ſi aquam Cupri dicerent) nominare conſueuerunt.

Modus generationis Calcanthi.

Vitriolum. Kupffer-waſſer.

Notandum porro omne vitriolum diutius auræ expoſitum, Miſij generare, quod poſtea in Sorij mutato ſpontè colore tranſit. Obſeruare hoc licet in triuijs illis ac vulgaribus mercatorum ac materialiſtarum (vt vocant) officinis, qui ad alliciendos emptores, mercium ſuarum ſpecimina paruis doliolis contenta, antè valuas vel myropolia tranſeuntium oculis captandis proponunt, ibi inter Tripolim, Antimonium crudum, Alumen, Nitrum, Bolum Armenum vulgarem, Cretam, Rubricam Synopicam, & alia id generis ſimplicia etiam vitriolum venale exponunt,

Ex Vitriolo ſpontè generatur Miſy ac Sorij.

D ſed

ſed vbi id ſæpius aëri expoſuerint, confeſtim cæruleum ſuum colorem amittit, primò palleſcens, hinc ad flauedinem demigrans, ac ſi puluere aliquo alieno conſperſum foret, priorem vero formam recipit, ſi ſalſugo illa quæ ſuperficiei vitrioli adhæſit, communi aquâ abluatur, vitriolum verò rurſus exiccetur.

Vitrioli palleſcentis formæ reductio.

Miſyos ac Soreos hanc generationem agnouit quoque Galenus, referens ſe ex mineris Cypri Miſyos glebam attuliſſe, quæ in angulo quodam muſæi repoſita, temporis ſucceſſu in Sorij conuerſa fuerit. Itaque vt experientia liquet Miſij eſt Calcanthi quædam efflorеſcentia, eidem circumquaque lanuginis modo adhæreſcens, cum ſupra Calcithidem & Calcanthum, Miſij non alitèr quàm ærugo ſupra æs naſcatur. Atque hæc de vitrioli, proſapia dixiſſe iam modo ſufficiat, quod paulò diligentius à nobis factum quilibet exiſtimet, ne lector tot diuerſis Calcanthi varietatibus confunderetur.

Miſyos ac Soryos generatio.

Nunc ad delectum vitrioli veniendum, aliqui enim vitriolum Romanum præ cæteris eius ſpeciebus extollunt, plurimi & rectè quidem Hungaricum ac id quod ex Iſtria defertur, repudiato Anglico tanquam infirmas vires habente. Nobis autem ſemper id quod acrius linguam ſtimulabat, aut acore quodam aſtringente, fauces non ſine aliquo ſalſedinis ſtimulo in ima penetrante conuellebat, quinimò colore cæruleo eoque lucido præditum, qualem colorem cælum ſerenum Eteſijs ſpirantibus exhibere ſolet, præ cæteris magis arriſit, tale eſt Pannonicum ex quo multa, imò plurima, in communem hominum vtilitatem, protulit Hermeticorum Spagyricorumq; artificum ſolertia, quæ populus ouans, in ſui ſanitatem ac commodum directa, notauit ac ſenſit, ideoque ope ſibi exindè præſtitâ, medicamina ex vitriolo hocce profecta, magnis honorum ac lau-

Vitrioli delectus ſecundum ſolum regionem ac patriam.

Vitriolum Pannonicum.

ac laudum encomijs celebrauit, ac ſumma cum gratiarum actione ſuſpexit, cæteris medicis rancida ac obſoleta ſua arte contentis nec vltra progredientibus, qui tamen ante aliquot ſæcula, hęc ipſa ob oculos verſantia in mortalium valetudinem accommodare ac tantis Dei opt: maximi bonis liberalitèr ac largè perfrui potuiſſent, in quos quadrat Senecæ ſententia qui 7. nat: quæſt: 25. ait veniet tēpus quo poſteri noſtri tam aperta nos neſciſſe mirentur; præſertim cum Plin: 6. Epiſt: 21. dicat. Non eſt quaſi laſſa & effœta natura vt nihil iam laudabile pariat.

Vitriolum Cyprioticum.

Olim Cyprus optimum vitriolum ac laudatiſſimam Venerem ſeu Cuprum ſuppeditabat, poſteaquam enim Mars Veneris amplexibus implicitus à Vulcani vinculis & concatenatione ſolutus fuit, Mars protinus in Thraciam abijſſe ac Thracum Deus effectus fuiſſe putatur, quod Lycophronis enarrator innuit, Venus verò in Cyprum ex regione laudatiſſimum quondam vt iam modo diximus vitriolum ac cuprum aſportari fuit ſolitum, (æs enim Cyprium ſeu Venereum optimum habebatur) ſeſe contulit, vnde Poeta,

Diſcedunt ſubitò, Thracas mox ille petiuit.
Ipſa Venus Cyprum petit alma nata Dione.

Optimi Calcanthi ac præſtantiſſimi vitrioli notæ potiſſimum ſunt quatuor.

Sed hæc parergôn. Atqui vt ad vitriolum noſtrum reuertamur, optimi Calcanthi ac præſtantiſſimi vitrioli notæ hæ ſunt quarum quatuor potiſſimum recenſebimus reliquis præferendas. Prima eſt ſi ferream laminam præſertim leuigatam ac politam nullo igne accedente cupreo confeſtim colore, ſolo contactu tingat. Probatius porro eius examen. hoc eſt, ſi ferrum in perfectiſſimum æs ſeu cuprum transmutet, quod quò citius fit, quòque cuprum euadit colore pręſtantius tantò Calcanthum ſeu vitriolum cenſendum eſt melius.

Prima.

Secunda.

D..

Notus

Digitized by Google

Fons in Hungaria ferrum in Cuprum tranſmutans.

Notus eſt in Hungaria ſeu Pannonia, (quæ vitriolo multo eoque exquiſitiſſimo abundat,) fons quidam & ex eo promanans torrens vitriolatus, qui quoduis ferrum in cupream calcem atterit, quæ poſtmodum calx, igne extremi gradus, follibus ſuſcitato, in optimum ac laudatiſſimum cuprum minimè retrogradum liquatur ac reducitur.

In Ducatu Bauariæ puteus ferrum ſimiliter in perfectiſsimum cuprum conuertens.

Monſtrauit mihi non ita pridem, Sereniſſimus Maximilianus Comes Palatinus Rheni, vtriusque Bauariæ Dux, Princeps ac Dominus meus Clementiſſimus, tres clauos quondam ferreos, qui in Ducatu Bauariæ in puteum quendam atramentoſum ſeu Calcanthinum aut vitriolatum iniecti, tractu temporis in perfectiſſimum cuprum conuerſi fuêre. Horum vnus incudem paſſus, malleabilis repertus eſt, (vulgo geſchmeidig) alter limæ morſu tentatus, eximiam cupri ſubſtantiam, quam exterior forma extimæ cuti ſubeſſe pollicebatur, perfectam oſtendit, ac totum ſeſe æreũ factum eſſe docuit, tertius aliqua ſui parte diſciſſus, totam ſubſtantiam ferri quod prius fuerat, in cuprum tranſijſſe demonſtrauit. Scribit Philippus Gaeringus libro de Spadano fonte, eſſe in Italia & Hungaria fontes, qui ferrum omne in æs vertant, id quoque fons quidam Tranſyluaniæ, in loco Zipierland/ iuxta Carpatum montem, propè vrbem Schmolniß/ quo in loco aqua ea præterlabitur præſtat, cuius forſan inſtinctu permoti ruſtici Hungarici in fontem Zipſer nominatum, ferrum demergunt quod in purum cuprum transformatur, nec amplius ad priſtinam ſuam naturam redire poteſt. Similiter in Kuttenberg Marchaſitam fundunt, & ferrum in cuprum mutant, quod non ſolum bonitate præſtat, ſed etiam malleo magis eſt tractabile. Neque hoc mirum videri debet, cum aquæ reperiantur quę ligna in lapides durent, aliæ lapides diſſoluant, eſtq;

Fontes in Italia ærifici.

Fons Zipſer.

Kuttenberg.

hie

hic naturæ luſus ſibi conſuetus & congenitus, quod Ariſtoteles nec credidit nec ſuo tempore cognouit. Vide hac de re Iacobum Mokium Medicinæ Doctorem eiuſdemque in celeberrima Academia Friburgenſi Briſg: Profeſſoris ordinari tractatum, *De cauſis Concretionis & Diſſolutionis*, inſcriptum, vbi multa ſtupenda eiuſmodi naturæ miracula reperies, Hiſtoricè, Philoſophicè, & Medicè ſecundum veterum & recentiorum placita deſcripta, & iucundè tradita, curioſis maximè ingenijs complacentia. An non hæc eſt mira naturæ vis quæ talibus conſortijs mineralia ac metalla inter ſe colligauit, vt vnum in aliud tam promptè ac faciliter mutaretur? & verò ferrum quod ſemel in cuprum tranſijt ac mutatum eſt, nunquam amplius retrocedit, nec priorem ſuam formam ferream ac Martialem quam antea habuerat reaſſumit, utpote perfectionem aliam conſecutum.

Iacobus Mokius Friburgi Briſg: Profeſſor.

Mira natura vis.

Ferrum ſemel in cuprū mutatum non amplius ſit ferrum.

Eſt itaque ferro Cuprum, & Cupro ferrum tam amicum, vt ſimul iuncta, confeſtim ſeſe mutuò complectantur, cum omne ferrum mediante vitriolo facili negotio in æs tranſeat, atque hæc quidem duo metalla indiſſolubili quodam amoris ac affinitatis vinculo ſunt inter ſe connexa, nullo vnquam diſſidio ſeparanda, quam quidem ſympathiam Poetæ ſuis fabulamentis inuolutā occultè ſignificarunt, eam ſub Martis ac Veneris amoribus comprehendentes, & quia Mars ſeu ferrum cuprefactum propriam ſuam naturam non amplius retrocedendo induit, vt iam modo notauimus, ſignificatum volunt, Martis licet bellicoſi magnanimitatem, venuſtati Veneris ceſſiſſe, Veneris blandimentis Martis auſteritatem longè ſuperantibus.

Martis & Veneris ſeu Ferri & Cupri ſympathia.

Videant Philoſophi metallorum tranſmutationem impoſſibilem eſſe dicentes, docenteſq́; quomodo vel quali-

Digitized by Google

Philoſophorũ Metallorum transmutationem negantiũ lapſus.

tèr ſuam ſaluent ſententiam, cum eorum imaginarias opiniones, experientia ſenſibus ipſis ſatisfaciens protinus confundat. Vndè fateri cogimur quicquid cernimus, palpamus, tangimus, ad examen ducimus, & ad trutinam ponderamus, niſi quis tam ſtupidus ſit, ut ſenſibus fidem non habeat, aut tanto liuore cœcus euaſerit, ut quæ oculis veracitèr objiciuntur non videat, aut tam pertinax ut agnitæ veritati impudenter reluctari audeat, contra quem fuſtibus non rationibus diſputandum. Felices ſanè eſſent artes, ſi de ijs non niſi artifices iudicarent.

Tertium electi ac laudati Vitrioli ſignum.

Tertium probi ac laudati vitrioli ſignum hoc eſt, ſi id crudum per os exhibitum vehementiſſimè tam ſupernè quam infernè purget, præſertim ſi vermes & ventris tineas deturbet & expellat.

Quartum exquiſiti Calcanthi ſignum.

Quartum tandem ſignum hoc eſt, ſi aterrimum nigerrimumq; atramentum ſcriptorium præſtet. Hoc autem in fine huius capitis adiunxerim, eſſe vnum vitriolum alio quoad Medicinam præſtantius; ad chymiam enim ferè potentiores operas præſtat Smaragdinum ſeu vireſcens, ad Medicamenta verò paranda aptius & utilius uſurpatur cœruleum ſeu Saphirinum. Veruntamen penes expertos ſit iudicium, nos jam ad alia progreſſum facturi, huic capiti de notione vitrioli finem imponimus.

Quodnam Vitriolum Medicinis parandis ſit accommodatius.

CAPVT SECVNDVM.

De Cupricalcantho ſeu Vitriolo Veneris.

COmmuni ac vulgari Calcantho, de quo ſuperiori capite abundè egimus, haudquaquam contenta poſteritas, vt cui multum adhuc cruditatis ineſſet, quodque excre-

Digitized by Google

excrementitia adhuc humiditate turgeret, ideoque vires obtineret plus magis conſopitas & oppreſſas, alterius cuiuſdam vitrioli, longè nobilioris ac præſtantioris, ſed artis ope & operâ comparandi, aſtructionem eſt molita, cuius præparationem ſedulo tandem ſtudiorum ac laborum ſuorum niſu eſt aſſecuta. Eſt autem id Cupricalcanthum ſeu vitriolum Veneris, quod ex ipſo Cupro, quod iam mineralium claſſem tranſcendit & exceſſit, vtpotè metallicam ſuam perfectionem iam iam adeptum conficitur, id quia ex ipſo Cupro ſeu Venere artis induſtriâ eruitur, meritò purius ac laudatius eſt cenſendum, quam vulgare illud ac crudum, minerale adhuc, & longis demum laboribus, ac multa fatigatione, eos in gradus extollendum, qui huic Cupricalcantho & Medicinis ex eo paratis vel parandis æquiparari poſſint, licet vulgare vitriolum easdem cum vitriolo Veneris vires obtineat, veruntamen non ita congregatas ac compactas, ſed plus magis diſperſas ac diffuſas, ideoque debiliores, infirmioresq́; donec artis beneficio contrahantur, & ad perfectionis cuiuſdam culmen euectæ conſummentur.

Vitriolum Cupri longè nobilius quam Vulgare.

Vitriolũ Vulgare longo ac operoſo labore ad perfectionẽ deducitur.

Eius parandi complures ſunt modi, ac normæ, artificibus diuturni laboris ambages varimodè & quoquomodo declinantibus, quorum quilibet breuiorem ſemitam ingredi & amplecti, & compendioſiore via intentum ſuum obtinere nititur. Nihilominus tamen, tota operis huius vis, energia, & abſolutio, in diligenti æris ſeu Cupri calcinatione ferè fundatur verſaturq́;.

Varij Cupricalcanthi parandi modi.

Itaque ſi Cupricalcanthum hocce ſeu vitriolum Veneris parare volueris, ſumito Cupri mundiſſimi ac perfectiſſimi, quantum volueris, id in tenues laminas malleo diductum, in parua fruſtula Coronatorũ aut Ducatorum magnitudine diſcinde, ac lamellas has crucibulo indas, facto

 ſemper

ſemper cum Sulphure communi pulueriſato, ſtrato ſuper ſtrato, ita vt prima area ſit Sulphuris, ſecunda Cupri, tertia rurſus Sulphuris, ac ſic deinceps, donec tigillum ſeu crucibulum repletum fuerit, hoc operculo tegito, ac commiſſuris luto clauſis & circumlitis, igne circulari ex carbonibus candentibus ſuſcitato circumcingito, ita tamen vt ignis crucibulum primò non attingat, ne laminæ æris fundantur, ſed tantummodo quaſi torreantur, indè verò igne propiùs poſt horam admoto, gradus caloris à ſecundo in tertium ac etiam paulò amplius intendatur, vt cupreæ laminæ à Sulphure attritæ, corroſæ, ac combuſtæ, in nigram quandam calcem redigantur, quæ æri vſto intra paucas horas haud abſimilis, excipi poſſit.

Præparatio Cupri calcanthi.

Puluerem hunc vbi refrixerit, probè tritum cribro transmitte, eumque ollæ non vitreatæ ſed vt vocant crudæ ac apertæ ad latus ſupra ignem reclinatæ, quemadmodum Alumen ac Tartarum calcinari quibuſdam conſueuit indito, & adhibito primitùs ſecundo, poſtea vero tertio ignis gradu, ferrea quadam rudicula, ſeu ſpatula, puluerem indeſinentèr conuoluito, ac agitato, eundem de vno ollæ latere in aliud diducendo, ſic vt materia non liqueſcat, ſed ſulphur ſolum quod in prima operatione relictum fuerat, penitus comburatur, & expiret, & non niſi pura ac ſola æris calx in pollinem hac calcinatione attrita remaneat.

Cupri calcinatio.

Huic calci ex Cupro ſic præparatæ, adde, in ſingulas libras, ſulphuris ſelectiſſimi vnciam vnam cum dimidiâ, miſce, & ollæ ad latus locatæ, ſimul mixta impone, ac ſupra lentum ignem per quadrantem horæ moue, tandem ignis augeatur vt penè olla candeſcat, cuprumq; inſtar paſtæ mollificatum rudiculæ adhęreat. Frigeſcat tunc totum, poſteaq; tritum cribretur, rurſusq; cum ſulphure vt modo dictum

Secunda Cupri calcinatio.

dictum eſt in olla ſupra prunas agitetur, cauendo ne vnquam plus ſulphuris ad libram vnam æris huius calcinati ſumas quam vnciam vnam cum dimidiâ, proindè, ſi aliquid pulueris ex ære (prout fit) defecerit, etiam pondus ſulphuris proportionalitèr eſſe minuendum, intellige.

Laborem hunc ſepties vel octies iterabis, puluerem ſemper prius ſtuſtiosè ſiccando. Vbi autem ſic ritè attritum & in puluerem ſeu calcem redactum Cuprum fuerit, idipſum ſeu calcem iam dictam ex eo paratam, minutiſſimè pulueriſatam, & in tenuem pollinem redactam, in patinam ligneam collocato, eique affundito aquam feruentiſſimam (pluuialis optima eſt) quantum ei largè diluendæ ſufficere videbitur, tunc paulatim calx ea liqueſcet & reſoluetur, aquamq; cæruleo colore tinget, quam colabis, ac colatam in vaſe figulino vitreato per coctúram vltra medium euaporare ſines, dum ſupernè cuticulam quandam aqua oſtentet, & quaſi cruſtam obducere videatur, reliquum frigori creditum vt gelaſcat, iniectis baccillis exponatur, quibus in Saphirinos Cryſtallos coactum Cupricalcanthum adhærere queat. *Infuſio calcis Cupri.*

Qui maiori ſtudio id parare voluerit, aquam eam cæruleam cucurbitæ vitreæ indat, atq; in cineribus leuiori tamen ignis gradu dimidiam humiditatis in cucurbita cõtentæ partem, vel paulô plus, deſtilatione per alembicum euocet & exhauriat, reſiduus liquor in ſpiſſamentum aliquod hac ratione coactus, immiſſis baccillis refrigeratus hærebit, ac gelabitur, aut vaſis parietibus ſeſe affiget, tanta pulchritudine, vt nullus vel vix vllus Saphirus ei comparari queat, reſiduam aquam quæ in ſtrias vitriolatas non abijt, effunde, ac largius coque, vel euapora, iterumq; in loco frigido vt gemmas gignat colloca, fæces verò in fundo relictas rurſus eo pondere ſulphuris vt ſupra notauimus *Vitriolum Ventris.*

 calcina-

calcina, ex quo cinere ſi quid aquæ vitriolatæ ex qua iam lapilli prodierunt ſupereſt, lixiuium fac, quod filtro tranſmiſſum paulatim in vaſe vitreo vel figulino vitreato euapora, ac vbi cruſtam liquor nactus fuerit, reponatur in locum frigidum, vt in lapillos duretur, ac ſtrias in fundo vaſis gignat, quibus productis, id quod ſupereſt phlegma abijce, cryſtallos ſicca, & inter theſauros tuos aſſerua.

Lixiuium à calce Veneris.

Adhuc autem perfectior præſtantiorq; Cuprei vitrioli ſeu Veneris vitriolatæ parandæ modus hic extat, quem à parentibus acceptum habeo.

Alius & quidem pulcherrimus Vitrioli Veneris parandi modus.

Sumito Æruginis ex Cupro mundiſſimæ, quantum volueris, hanc in aceto acerrimo diſſolue, illudq; acetum ærugine ſic tinctum, per lanam bombycinam cola, colatum ex vitrea cucurbita per alembicum age, ita vt plus quam media aceti pars in receptaculum tranſtillaſſe obſeruari queat, quod per alembicum tranſijt remoue, id vero quod in vaſis fundo relictum ſupereſt in patinam vitream aut vitreatam amplam effundito, iniectis quadratis quibusdam ac oblongis baccillis, ſic æruginoſum hoc acetum in frigido collocatum Smaragdos generabit, eius quoad colorem præſtantiæ, cuius priores iam dictos Saphirinos extare iam modo notauimus. Smaragdinos hos lapillos rurſus in aceto ſed tamen diſtillato, (alterum enim turbulentum eſt & fæcibus non caret) diſſoluito, ac liquorem eum per chartam emporeticam ſeu bibulam (vulgo Fließpapir) tranſcolato, quo in opificio arte opus eſt, & euchiria, ne charta rumpatur, & in caſſum labor is abeat, non autem facile rumpitur, ſi charta pyramidis modo complicetur, vt infernè in cuneum deſinat, ac poſtea charta illa infundibulo vitreo eam circumquaque ambienti credatur, quô ſuſtentaculum habeat & non protinus liquata diffluat, in quam liquor colandus ſenſim valde, & non vno impetu vel pondere immitten-

Smaragdini Cupri lapides.

Dexteritas tranſcolationis.

Digitized by Google

mittendus, qua in re ars & experientia magiſtrum eſt effe-ctura. Colatum hoc acetum viridiſſimum in cucurbitam vitream indito, affundendo ei Phlegmatis vitrioli à quo ſpiritus nondum ſint abſtracti vel ſeparati, dimidium, vel plus ſi volueris, indè ſuperpoſito alembico, mediocri igne extillationem liquorum & humiditatum harum, aceti nimirum & Phlegmatis vrge, tantûmq; earundem copiæ euoca, dum plus quam media pars in excipulum transfluxerit, reſiduum quod cucurbita tenet, prout ſupra docuimus, in amplas patinas, vitreas vel vitreatas vt congelaſcat effundatur, ac per dies aliquot iniectis ſi volueris baccillis frigori exponatur, tum vero qui adhuc lapillos inundat liquor, lapidibus Saphirinis adimendus, & maiori coctura vel ampliore diſtillatione denſandus, iterumq; vt lapideſcat ac ſtrias Saphirinas gignat ad reſidentiam & congelationem reponendus, lapilli poſtea ſingulis vicibus ſiccandi & ab aurâ calidiore, (apertâ præſertim) cuſtodiendi, alioquin albeſcunt, prout in vitriolo vulgari contingit, quod Miſij ſtatim generare diximus.

Phlegmatis Vitrioli cum aceto artificato coniunctio.

Cautio.

Simili modo ac eadem planè ratione fit vitriolum Ferri ſeu Martis, ſed id euadit viride, ſubſtantiâ ferri non in tantum concoctâ vel depuratâ purificatâq; quæ ſeſe vt Cuprum eo perfectionis gradu oſtentare audeat. Sed hoc rariùs.

Vitriolum Martis ſeu Ferri.

Habes iam quicunq; hæc lecturus es, gemmam illam pretioſam, quam dominus Devs tantis dotibus ornatam locupletauit, vt Smaragdos Saphiroſq; ſi non æſtimatione vel exiſtimatione excederet, ſaltem viribus ac operationis efficaciâ ſuperaret, aut vel minimûm, æquipollentiâ ſuæ facultatis adæquaret, in quam ſummus rerum moderator, omnium medicamentorum neruum videtur collocaſſe, eamque ex adytis ineffabilis miſericordiæ ac omnipo-

Vitriolum Smaragdos ac Saphiros virtute adæquat.

Digitized by Google

tentiæ ſuæ theſauris depromptam, mortalibus tanto bono fruituris, dono dediſſe, cum nullus ſit in rerum natura morbus ſublunaris, cui non ex vitriolo efficax ac competens remedium parari ac vtilitèr depromi queat, vndè ei meritò vniuerſa Medicina tres ſui partes deuouit. Etenim in hac radice deliteſcunt Mineralium Animalium ac Vegetabilium ferè omnium virtutes præcipuæ, imprimis verò omnes omnium Metallorum ſpiritus, vires, ac proprietates in vno vitriolo tanquam in ſua origine continentur, maximè verò Cuprei ſeu Venerei, dehinc & Martiales, Lunares, imô etiam Solares, qui immenſa ac inexplicabili virtute, ac viua actiuaq; efficacia exindè prodeunt & eruuntur. Exemplo ſit nobis vitriolum Cyprium magnam Solis ſeu auri quantitatem in ſe continens, ex quo ad vtriusque Luminaris, maioris nimirum & minoris, id eſt Solis ac Lunæ diſſolutionem, aqua paratur ſeu menſtruum veteribus philoſophis dictum, quod vulgaribus mineris absque additione non eſt conceſſum, eſt igitur vitriolum ſedes & habitaculum omnium ſpirituum Metallicorum, in ſe habens Sulphura, Salia, Rocchas, Ochras, Gillas, aquas & ignes, & ex contrariarum ac repugnantium qualitatum pugna ac prælio tonitrua, imbres, nebulas, grandines glaciamenta, niues, pruinas, & ſimilia, quæ Spagyricis inter medios labores verſantibus tædia demulcent ac faſtidia ſolantur, quando ex vno indiuiduo tot tamque diuerſas formas, diuerſis quoque imô etiam aduerſis dotibus inſignitas prodire cernunt, adeô vt theatralem quendam luſum præ oculis habere videantur.

N: B:

In Vitriolo omnium fere Medicamentorum Vires deliteſcunt.

Vitriolum eſt ſedes omnium ſpirituum mineralium.

Labor circa Vitriolum artificem recreat.

Inuenies quoque in vitriolo Flammulas, Ranunculos Chelidonias, Oxalides, Hioſcyamos, prætereaSolana, Plantagines, Centaureas, Hypericones, Perſicarias, imô etiam Helleboros, & quidquid earum rerum poſtulas, eſt enim vitrio-

Vitriolum potentiâ, etiam Vegetabilium ac plantarum naturas & effectus in ſe continet.

Digitized by Google

vitriolum chaos quoddam infinitum omnium Medicinatum, præſtat id namque Cauſtica, Eſcharotica, Sarcotica, Epulotica, Narcotica, Septica Stignotica, Repellentia, Attrahentia, Diſcutientia, Coarctantia, Aperientia, Deobſtruentia, frigida calida & ſicca, at in humidis non niſi cum humidis humiditatem operatur.

Non quadrat alia in vitriolum magis par quam Protei hiſtoria, quem ſeſe in omnes figuras transformare ſolitum fuiſſe Poëtæ fabulantur, cuius ſtatus & conditio cum vitrioli naturam exemplo ſanè competenti declaret, venit is nobis hoc loco explicandus. *Comparatio vitrioli cum Proteo.*

Sciendum porro eſt Proteum à priſcis Neptuni & Phænicæ Nymphæ filium extitiſſe, licet Xantippus in rebus Lydiæ, eum Oceani & Thetyos filium fuiſſe innuat, quem primum inter deos claues maris habuiſſe & rerum principia egiſſe commenti ſunt, cui vaticinia, vndas, aquas ſeu flumina & æquorum poteſtates adſcripſerunt, de hoc Virgil. 4. Georgic. ſic canit. *Protei parentes eiusque dignitas.*

Eſt in Carpathio Neptuni gurgite vates
Cæruleus Proteus, magnum qui piſcibus æquor
Et iuncto bipedum curru metitur equorum,
Hic nunc Emathiæ portus patriamque reuiſit
Pallenen hunc & Nymphæ venerantur, & ipſe
Grandæuus Nereus, nouit namque omnia vates,
Quæ ſint, quæ fuerint, quæ mox ventura trahantur.

Protei deſcriptio ex Virgilio deprompta.

Atque hic eſt ille *cæruleus Proteus*, vitriolum, nempe cæruleum, in vndis ac gurgitibus habitans, vitriolum enim aqua eſt cuprea ſed congelata, *claues habet maris*, vitriolum enim omnes alias aquas aut aquarum gelamina ſuperat, qualia ſunt Nitrum, Tartarum, Alumen & ſimilia quæ facili negotio in aquas ſoluuntur ac diffluunt. Cæruleum eſt vitriolum ſic dictum ob excellentiam, is enim color ei eſt *Applicatio ſimilitudinis eiusque explicatio.*

F natiuus,

natiuus, licet omnes colores cedat præcipuè vero præter cæruleum, viridem ac rufum & fuſcum.

Pallene.

Proteus hic per quem vitriolum indigitamus *Phocis bipedibus pectus*, id eſt ratione & experientiâ pateſcit *Reuiſens patriam Pallenem.* Pallene eſt vicus regionis Atticæ in tribu Antiochena, quò forſitan pertingunt triumphi Pallenæi apud Stat: lib. 4. Syluarum, &c. Reuera Calcanthum ſeu vitriolum nunquam in patriam reuertitur ſine triumpho, etenim dextrè adminiſtratum vel adhibitum, grauiſſimos morbos profligat, ac eorum ſpolia dirimit, obſeruabiturq́; id inter omnes alias medicinas primas tenere, vndè & cæteris ſublimior exiſtit, proindè non immerito grandæuus ille Nereus qui vt Orpheus in Argonaut: opinatur Deorum antiquiſſimus putabatur, Protei iunioris ſagacitatem eſt admiratus, prout iam iam vetus Medicina cũ Adamo in Paradyſo creata ac ab Hippocrate noſtro, Galeno, ac veteribus alijs in quantum id ea ſæcula conceſsêre exculta, quæ vetuſta ſimul & venuſta exiſtit, attamen faſces demittit, ac cærulei huius Protei, nempè vitrioli opera admirari, ſi non aſſequi conſueuit.

Medicamina ex Vitriolo dextrè adminiſtrata nunquam ſine fructu decedunt.

Nereus.

Grandæui Nerei cum Veteri Medicina comparatio.

Proteus maris Deus habitus,

Dictus quoque Proteus maris Deus vt notat Heſiod: in Theogon: & vndarum rector: certè vitriolum cæteras aquas vt iam ſupra diximus ſuperando gubernat, & gubernando ſuperat, non habens ſibi ſimilem, quæ in riuos tam fæcundos, ac flumina tantæ vtilitatis diffluat, ac humani generis fæcunditatem irriget.

Multitudo Nympharum copiam medicamentorum ex Vitriolo parabilium deſignat.

Suſcepit autem Nereus ex Doride vxore maximam Nympharum copiam, quibus ſignificatur, ex vno vitriolo, infinita fere Nympharum ſeu medicamentorum genera vel ſpecies depromi poſſe, ſuntq́; multiuariæ vitrioli opes ac remediorum theſauri Nympharum harum multitudinè deſignatæ. Sed Homerum de Proteo lib. 4. Odyſſ: ſcribentem

bentem audiamus, is enim Protei iam dicti variformis conditionem ſic deſcribit.

Concußit ceruice iubar, leo factus & inde
Fit Draco terribilis, modo Sus, modo Pardalis ingens,
Alticoma aut arbor, nunc frigida defluit vnda
Nunc ignis crepitat.

Homerus de Proteo.

Vides hic vitriolum, quod ſi ceruicis iubas concuſſerit, id eſt aquoſitatem, & ſpiritum volatilem depoſuerit, Leo fit, atque is eſt Leo ille viridis Riplæi, omnium animantium intellige medicinarum vires ſuperans, indè fit Draco: nam Colcothar abſtracto phlegmate, & exuſto vitriolo venenum euadit, vnde ſtatim vrere, exulcerare, veſicas ducere, ac cauſtica ſua præpotenti vi lædere, aut exuſtione cruſtas inducere ſolet. Modo Sus: intellige vitriolum vomitiuum, de quo poſtea verba facturi ſumus, id enim vomitus ratione reddit hominem obſcænum à quo omnis ciuilitas morum tantiſpèr eſt aliena, donec vitriolum opus ſuum perfecerit: Modo Pardalis ingens: Pardus verſicolor eſt & pelle plurimis maculis variegata veſtitus, ſic etiam vitriolum, id enim varios & plurimos colores edit, variasq; tincturas in ſe continet. Alticoma aut arbor: Spiritus eſt vitrioli in altum ſeſe pandens, ac cerebrum potiſſimûm exercens, in quo quaſi Quercus aut alta Populus frondes ſuas exerit. Nunc frigida defluit vnda: Aquæ ſunt metallicæ vitriolatæ ad quas pro refrigerio, inuictis ac deploratis morbis oppreſſi ablegantur, de quibus quidem aquis in fine huius diſquiſitionis iuuante Deo ſat copioſè acturi ſumus. Nunc ignis crepitat: pro diuerſo vitrioli apparatu, etenim extrema frigiditas, cum ſumma caliditate coniuncta ſe varimode pro operantis manu & dexteritate, vel artificis intentione prodit, vndè quoq; vitriolum aſſimilari poteſt Icelo ſeu Phobetori varias animalium formas ad figuras

Vitriolum eſt Leo. *Draco.* *Sus.* *Pardalis.* *Arbor.* *Vnda frigida.* *Ignis crepitãs.* *Icelus ſeu Phobetor ſomnia-*

Digitized by Google

rum ac phantaſmatum magiſter.

per inſomniorum viſiones obtrudenti de quo Ouid: 11. Metamorphoſ:

Fit fera, fit volucris, fit longo corpore ſerpens, qui ſicut Epidaurius anguis peſtes hominum depellit & fugat, ac Dei cuiusdam medicantis officium exercet, mortalibus ægris quoquomodo beneficus.

Vitriolatæ gemmæ encomium.

O benedicta glacies, ô vitrum cryſtalloides, ô gemma Saphirina & Smaragdina inter cæteras præclarè ſcintillans, tibi humani generis quantum ad corporalem Medicinam ſalus credita, tibi tot mortalium ſalutes conceſſę, tibi tot ciuium vitæ concreditæ, peculium ſuum apud te depoſitum habentes, tibi diuitûm opes, tibi pauperum miſeriæ, tibi inquilinorum vitæ, tibi ventriculorum concoctiones, lienum opificia, iecorum ſanguificationes, renum ſequeſtrationes, veſicarũ cataclyſmi, Meſaraicarum venarum oſtia, meſenterij anfractus, abdominis labirynthi, inteſtinorum facultates tam retentrices, quam expultrices debentur, tibi chylificationes, ſanguificinæ, ac Cambij diſtributiones ſubnexæ hærent, tu caput recreas, tu ventriculum inſtauras, tu iecur reſtituis, tu meatu choladocho reſerato moleſtæ futuræ bili ſui abitus viam monſtras, tu lienem minuens ſchirrhos diſſoluis, tu obſtructa reſeras, ac nimium laxa conſtringis, tu renes, vreteres ac veſicam expurgas, frangis calculos, lapides atteris, tu ſanguinis grumos diſſoluis, ac in vniuerſum ea præſtas, quæ hominum ſaluti conſeruandæ ac reparandæ debentur, ac neceſſariò expetuntur.

Vitriolum omnium facultatum naturalium dux.

Sed ne quiſpiam nos profuſius in vitrioli laudibus hoc loci verſatos fuiſſe arbitretur, præſertim nondum accedentibus ijs documentis quę ipſi rei fidem facere queant, ſtylum iam modo abrumpimus, ad vitrioli qualitates generatîm conſideratas explicandas acceſſuri, vbi plura de Calcanthi

Digitized by Google

canthi viribus fideliter tradita legentur, quorum copiam opuſculi progreſſus ſuppeditabit, quando vitrioli in ſuas partes diuiſi anatomiam ſigillatim ſuſceperimus, quas in diſquiſitiones beneuolum lectorem remittimus, hoc interim monentes, ea quæ de Cupricalcantho aut vitriolo Veneris celebriter hic prolata ſunt, de communi vitriolo eadem ratione prædicari poſſe, niſi quod id vbi ad perfectionem redigendum fuerit, prolixiori labore indiget, eoſdem alioquin cum Cupricalcantho effectus edens. Sed hæc poſtea.

Vitrioli vires in ſingulis eius partibus pateſcent.

CAPVT TERTIVM.

Calcanthi ſeu Vitrioli qualitates generatim conſideratas explicans.

QVicunque Calcanthi ſeu vitrioli qualitates exactè cognoſcere ſatagit, is vt naturam prius & conditionem Abſinthij, Rhabarbari, Aloes, Opij, Camphorę ac Aceti intelligat neceſſe eſt, hæc enim omnia prout & vitriolum diuerſis, imò etiam aduerſis qualitatibus ac viribus planè diſcrepantibus ſunt prædita, etenim Abſinthium ſtipatam laxat aluum, laxamq; reſtringit, frigidum iecur calefacit, & ex accidenti oſtructiones aperiendo calidum hepar refrigerat, vndè Icterum tollit, febres arcet ac fugat, bilem domat ac expellit, tam calidis quam frigidis iocinoris languoribus ſuo modo dextrè exhibitum familiare. Rhabarbarum ac Aloe laxant & aſtringunt, adeo vt Rhabarbari vſus in Dyſenteria præclaram perſæpè opem viſus ſit præſtitiſſe. Opium & Camphora non Medicos ſolùm, verum etiam Philoſophos mirum in modum torquent & exagitant, quando tam contrarij effectus ab ijſdem prodeunt,

Ad Calcanthi naturam intelligendam multa requiruntur.

ingeniorum quorumcunq; præſertim vero curioſorum aciem haud leui dubiorum turbine confuſam perſtringentes. Sed quid de vitriolo ſentiendum ſit videamus.

Dioſcoridis de Vitriolo ſententia.

Dioſcorides lib: 5. cap. 74. de Vitriolo ſeu Atramento Sutorio ſic ſcribit. *Valet adſtringere, calefacere, & cruſtas inducere: latas ventris tineas necat, drachmæ pondere deuoratum, aut cum melle linctum vomitus ciet, aduerſus hauſta fungorum venena, ex aqua potum auxiliatur: purgat caput aquâ dilutum & in vellere naribus inſtillatum. Vritur ut paulo poſt in mentione Chalcitidis oſtendemus.* Hæc Dioſcorides Galenus lib: 9. de Simpl: Med: Fac: ſic de Calcantho ſentit.

Galeni de Vitriolo ſententia.

Cæterum mirari ſubit. de hoc medicamento, quo pacto vehementiſſimæ adſtrictioni, admixta eſt caliditas non inſtrenua, conſtat ergo quod omnium maximè condire ſeruareque carnes humidas poteſt, nimirum caliditate humiditatem abſumens, atque adſtrictione ſubſtantiam contrahens, atque conſtipans, hoc enim opere, nonnihil etiam humiditatis ipſius exprimit: conſtringit verô, deſiccat atque contrahit; in ſeſe ſubſtantiam carnis. Idem ſenſiſſe videntur reliqui veteres vtpotè Aetius Tetrab: 1. Serm. 2. cap: 33. Paulus Ægineta lib: 3. Oribaſius lib: 2. cap: 6. Cornelius Celſus & alij complures ac fermè omnes priſci, quorum ſententiam etiam Neoterici hucuſque (verûm ſuo modo intellectam) ratam tenuêre.

Veterum de Calcantho opinio.

Alioquin vero ſi Neotericorum de vitriolo ſententiam audiamus, qualitèr id primâ ſui fronte apparet, ac ſecundum externam tantûm formam conſideratur: vulgus ſanè Medicorum in multis contrarium aſſeret, aiunt enim ac docent Neoterici, vitriolum refrigerare, adſtringere, coarctare, nihilominus tamen valentèr aperire, abſtergere, incidere, attenuare, in ima penetrare, deopilare, Eriſypelata ac ſacros ignes reprimere & ambuſtis mederi. Et reuera ita ſe res habet monſtratq; experimentorum euenuts Neotericorum hæc documenta ſuis haudquaquam fundamentis carere, quando vel crudum vulgus oblæſiones ab igne

Neotericorum de Vitriolo dogmata.

factas

factas, perfuſâ atramento ambuſtione, inflammationem ſedant, etenim ipſimet plebæi cumprimum ſe quis corporis parte ali qua exuſſerit, chartam confeſtim bibulam, aut pannum attritum atramento imbutum ambuſtæ parti ſuperimponit ſicq; inflammationem intra paucum tempus reprimit. Sed hoc vnicum obitèr tantum hic exempli loco prolatum ſit, quo autem modo veteres ac Neotericos hac in parte conciliemus videndum, & hic forſan opus hic labor erit, ſed intelligenti facilis. *Vitriolum ambuſtis medetur.*

Quid igitur agendum? exterminandi ne priſci ac veteres Medici tantæ auctoritatis viri, à quibus nos ipſi Medicamentorum fidem accepimus? Neutiquam: eliminandi ne ſunt Neoterici? quorum experientia, ſedulitas, induſtria, indefeſſum ſtudium, ac gnara obſeruatio, quidnam vlterius in rebus lateret ac deliteſceret indagans, plurima communi bono vſui futura, atque inſuper experimentorum certitudine fulcita in lucem protulit? Nullatenus. Dicat igitur quiſpiam beneuolus, quid in hac rerum confuſione ac tanto animorum diſſidio, vel opinionum diſcrepantium ac contrariarum (vti videntur) ſententiarum definitione pronunciandum eſſe cenſeat. Reuera res periculo non vacat, ac in inquilino hoc bello Medico plures ſuccumbere poſſe videntur, quam ſi in apertum hoſtem excurſum facientes pleno auſu dimicarent. *Difficultas de Vitriolo inter Veteres & Neotericos.*

Attamen ad rei huius intelligentiam, ſi tamen mihi minimo fas eſt aliquid eloqui, & de negotio hoc ſatis arduo, non quidem quidquam decernere (quod mihi non aſſumo) ſed ſolùm diſſerere, aliqua ſanè ſunt præſupponenda. *Circa Vitrioli perfectam notionem aliqua præſupponenda.*

Primum hoc eſt, veteres externam ſolùm Calcanthi ſeu vitrioli formam, ac qualitates in propatulo poſitas tantummodo conſideraſſe, nec vlteriorem eius ad medicaminum ſtructuram adaptionem ſuſcepiſſe, vel quod ea tædioſa

nimis

Digitized by Google

Priſci externam ſolùm vitrioli faciem ac qualitates primis ſenſibus obuias conſiderarunt.

nimis ijs viſa fuerit, vel quod in tanta farragine medicamentorum, quæ tunc temporis Arabia, Græcia, Italia, Ægyptus, Æthiopia, Cyprus, &c. ſuppeditabat, præceptoribus noſtris ſingula cenſendi, indagandi, perſcrutandi ac ad amuſſin (vt aiunt) examinandi tempus defuerit, quod ſine dubio alioquin non ſine fructu præterlabi, & remediorum eorum energiam non ſine inſignium documentorum ac penitiorum ab ijs prodeuntium facultatum indagatione abire paſſi fuiſſent. Vnde Galenus ipſemet loco ſupra citato 9. nimirum Simplicium ad finem capitis innuit, ſe quaſi obiter ſolùm circa hæc verſatum fuiſſe, cum inquit. *Hæc habui quæ tibi de Calcantho exponenda cenſerem, & ſanè forrtaſſe non neceſſaria, cæterùm quæ ſcire præſtaret quàm ignorare.* Quod ſi Galenus Calcanthi tractationem non adeo neceſſariam eſſe eſt arbitratus vt modò fatetur, credibile eſt eum in vitrioli qualitatibus explicandis, ne dicam indagandis circa corticem tantum verſatum fuiſſe, nucleum autem minimè eruiſſe.

Vitrioli penitiores vires ſi agnouiſſet Galenus integra de eo ſcripſiſſet volumina.

Iurare autem auſim, ſi Galenus Vitrioli vires facultateſq; (quales iam pateſcunt, aut quæ iam dudum patefactæ ſenilis illius ac vetuſtæ Medicinæ fulcra ſunt ac Scipiones, ſine quorum ſuſtentaculo hæc ipſa dudum graui lapſu corruiſſet) cognitas habuiſſet ac perſpectas, cum integros tomos ac volumina, non libros & capita ſolùm de eius virtutibus ac efficacia ſcripturum fuiſſe. Miraretur ſanè ſi cognoſceret Medicinas olim ſibi familiares hoc ſtimulo vrgeri, hoc ſale condiri, hoc additamento perfici, ac demùm huius beneficio ſuo in gradu conſummari.

Secundo notandum, veteres inter tot vitrioli ſpecies nihil certi definijſſe cum tota quaſi Calcanthi notio tunc temporis in confuſo hæſiſſe viſa fuerit, vndè ipſemet Galenus tam perplexus in viribus vitrioli enumerandis ac ex-

plicandis

Digitized by Google

plicandis extitit, vt miratũ ſe liberè fateatur quomodo caliditati nõ obſcuræ, tanta ſit conſors adſtrictio, cũ vt ſupra in textu Galeni recenſuimus dicat. *Cæterùm mirari ſubit de hoc medicamento quo pacto vehementiſſimæ adſtrictioni, admixta eſt caliditas non inſtrenua.* Et qui modo dixerat vitriolum vrere, eodem libro Neotericorum ſententiam præuertens de Melangraphico ſeu atramento ſcriptorio hæc habet. *Atramentum quo ſcribimus, admodum & ipſum deſiccat, aquâ ſolutum, ulcera autem igni ambuſta protinus illitum iuuat: at ſi acetum quoque habeat multò magis.*

Veteres in Calcanthi notione confuſè, ſparſim locuti ſunt.

Tertiò quam maximè conſiderandum hoc eſt, veteres vitriolo vix vnquam crudo vſos fuiſſe, ſed vſto tantummodo vel prius cremato, ac fermè in Colcothar reducto, quod ſuo capite de Colcothare ac Chalcitide mox ſubſecuturo DEO dante declarabimus. Fouent meam hanc opinionem veterum ſcripta, imo etiam & pharmaca quæ vitrioli admixtione parare fuerunt ſoliti, licet etiam Calcantho puro vterentur, attamen toſto, vel vſto ac demùm eloto. Vitriolum autem ipſum quod iam iam crudum ambuſta reſtinxerat, vſtum protinus vrit, nec vnquam vſtione lædit niſi prius vratur in Colcothar. Sanè Actuarius lib: 2. Method med. cap: 5. in oculorum affectibus, non niſi Calcantho vſto & poſtea loto vtebatur, ac Celſus quoque lib: 5. de re Medica, cap: 10 ad ſanguinem ſupprimendum craſſa ſolùm Calcanthi materiâ vtebatur, externis tantum vitrioli elementis attentus, cuius anatomiam internam, & interiores medullas, reuerâ veteres ignorarunt, qui tam titubantèr circa vitrioli doctrinam explicandam ſunt verſati.

Veteres vix vnquam vitriolo crudo vel ſaltem rariùs, ſed uſto utplurimùm uſos fuiſſe.

Vitriolum non urit niſi prius uratur.

Actuarius ac Celſus quomodo vitriolo uſi fuerint.

His præſuppoſitis cum moderna philoſophorum, Hermeticorum ac Spagyricorum totâ ſcholâ dicendum cenſeo, vitriolum ſeu Calcanthum mixtæ eſſe facultatis ac diuerſis dotibus inſignitum, diuerſas quoque imô etiam aduerſas intra ſe qualitates congregaſſe, nec vero mirum vi-

Quæſtionis deciſio.

G deri

deri debet, vni & eidem ſubiecto contrarias qualitates ſecundum diuerſas ſui partes vel conditiones ineſſe, id enim à philoſophia Ariſtotelica non eſt alienum. In vitriolo namque reperitur ſumma caliditas quæ Cauſticam vim exercet, atque inſuper ſumma quoque frigiditas, quæ totum corporis habitum ſupercalefactum ad ſymmetriam ac commoderationem iuſtam reducit, qua de re vbi ad acidularum tractationem acceſſerimus plura Domino DEO iuuante proferemus. In hoc Calcantho ſumma corroſio, ac ſumma quoque ſtipticitas, carnes regenerans, vlcera deſiccans, ac cicatrice claudens. In hoc vomitus concitandi præſens inſtrumentum, at eiusdem reprimendi ſiſtendi ac cohibendi efficaciſſima vis continetur. In hoc calida frigidis, humentia ſiccis ſociata tantiſpèr conquieſcunt, donec à Spagyrico perito ac exercitato artifice Hermetico ab inuicem ſeparentur: & elementorum diſgregatione diuidantur. Vndè (quod benè notandum) quot in partes vel ſpecies vitriolum diuiſeris, vel quot formas ex eo elicueris, tot habebis easque diuerſas vitrioli qualitates ac operationes, adeò inter ſe pugnantes ac diuerſas, vt ex vno ſubiecto tam varia remedia ac inteſtino inter ſe diſſidio pugnantia pharmaca prodire vel poſſe vel potuiſſe incredibile quodammodo reputetúr. Aliud enim operatur Phlegma, aliud ſpiritus, aliud Colcothar, aliud Sal, aliud Creta, Gilla, ac terra eius dulcis, aliud Sulphur ex hoc prodiens, aliud tandem oleum ipſum, de quibus rectè ordine ſeruato dicturi ſumus, vitrioli qualitates plus magis ſingulis in capitibus explicaturi, vt quid quæque vitrioli pars poſſit ac valeat omnibus pateſcat, & quomodo elementarium facultatum radices ſecundum diuerſas transplantationes (id eſt præparationes) varimodè immutentur cunctis innoteſcat.

Vitriolo mixtas qualitates poßidentes diuerſa operationes inſunt.

In quot partes Vitriolum diuiditur tot diſcrimina qualitatum & operationum præſtat & edit.

Diuerſa ex Vitriolo remedia

Interim

Interim pacato hæc animo ſuſcipe, ac ſine liuore conſiderando quæ modo protulimus tecum ipſe rumina, dum alia videas in doctrinæ huius notificationem ac diſquiſitionis huius perfectiorem illuſtrationem mox proditura.

Auctor pleniorem Vitrioli explicationem pollicetur.

CAPVT QVARTVM.

De Aquoſo Calcanthi liquore ſeu Phlegmate Vitrioli.

Vitriolum ſeu Calcanthum vulgare nil aliud eſſe quam aquam congelatam ac glaciem quandam ærosam ſuperius diximus, vnde vitriolum crudum protinus liquatur & in quauis aqua vel liquore non oleagineo promptiſſimè diſſoluitur, hinc nullam patitur lotionem, cum confeſtim in humidam ac aqueam ſubſtantiam reſoluatur ac diffluat. Depuratione vero nobilius redditur, ac purius, ſi id aquâ purâ ſolutum fuerit, quæ poſtmodum aqua per filtrum colatur, colatura coctione ad medias inſpiſſatur, dum cuticulam supernè contrahat, indè vero eo modo de quo in capite de Cupricalcantho diximus, baccillis iniectis frigori exponitur, ſic ſolutum Calcanthum rurſus lapilleſcit ac in gemmas coit, quæ baccillis immerſis hæreſcunt, fæcibus in colatorio antè coctionem partim relictis, partim in reſiduo decocti (quod coacto rurſus vitriolo abijci debet) per ſequeſtrationem relictis ac fundum petentibus.

Vitriolum eſt inſtar glaciei.

Depuratio Vitrioli.

Itaque vitriolum ſelectiſſimum vel hac ratione purificatum ſumito, eoque cucurbitam amplam ad medias adimpleto, ſuperpoſitoq; alembico, ac commiſſuris vtriusq; vaſis benè clauſis ac obſeratis, aqueam vitrioli humiditatem aucto per gradus ignis vigore, in Balneo aut ex cineribus tantiſper vrge, donec tenuiores quoſdam ſpiritus in-

Phlegma Vitrioli.

ſtat halituum aſcendere notaueris,tum à deſtillatione ceſ-ſa,& habebis aquam limpidam in excipulo contentam; ac phlegmatis vitrioli nomine inſignitam.

Plurimi Vitrioli phlegma contemptim reiecerunt.

Liquorem hunc vitrioli primum plerique chymici ſpretis vel non cognitis eius dotibus tanquam crudam ſuperfluam & excrementitiam Calcanthi humiditatem ideoque inutilem ſibi viſam reiecerunt,in qua tamen ſpiritum illum aëreum ſuam habere reſidentiam,& in his vndis deliteſcere Paracelſus ſtudioſè monuit, circulatione,cohobatione, rectificatione & iteratâ ſæpius diſtillatione extrahendum,eliciendumq;.

Theophraſtus Phlegma Vitrioli facta cohobatione in altiorem gradum euexit.

Philippus Aureolus Theophraſtus Paracelſus à vitrioli phlegmate vlterius progreſſus,nec hoc ſolo contentus iam dictum phlegma Colcothari ſuo reddidit, idq; nouies aut decies cohobauit,atque ſic ſpiritus cum humidos tum ſiccos congregans, medicamentum longè potentius effecit ac magis efficax. Is in Epilepſia non ita multum tribuit oleo vitrioli, id enim terreſtre magis eſt ac metallicum, ideoque fundum petens, iecoris,lienis, ventriculi, renum, meſenterij, veſicæ, ac partium nutritioni dicatarum affectibus magis congruum ac oportunum. Deſiderat vero (prout capite ſequenti de Spiritu vitrioli dicturi ſumus) in Medicamentis Comitialibus & ad Caducum morbum, Conuulſiones, Spaſmos, Apoplexias ac vterinas ſuffocationes pertinentibus, ſubtilem quandam ac penetrantem volatilitatem , ceu ſpiritum quendam animalis facultatis organa luſtrantem,pererrantemq;,licet oleum ex accidenti,vbi nimirum Epilepſia à conſenſu partium infernarum aut nutritioni vel generationi dicatarum ventriculi nimirum aut vteri dependet, potiſſimam curationis partem obtineat. Spiritum tamen ſemper magis probat, vt qui aëreus ſit, ideoq; facilius ad caput vehatur, & affectam partem

Medicamina Epilepticorum Spirituoſa eſſe debent.

rem tantò citius pererret, ſalutaria ei auxilia præſtiturus. Vndè Tomo 4. ſic ait. *Summum arcanum pro caduco eſt in vitriolo non in oleo, ſed volatilitate, id eſt ſpiritu vitrioli, ideo volatilitas,* (intelli ge phlegma & in hoc contenti ſpiritus quē ſuprà in phlegmate hoc ſtabulari diximus agilitatem) *non eſt reijcienda, ſed cum oleo tertio aut quarto igne fortiſſimo diſtillanda, pellicanãda, aut retortanda. Tum enim oleum acquirit naturam volatilem. Sola namque volatilia aſtris imperant.* Hæc Bombaſtus: qui etiam alibi quoad Epilepſiam, Spiritum vitrioli, eiusdē oleo præfert cum ait. *Quidquid caducum curare debet, oportet ut ſit penetratiuum, & totum corpus permeet, centrumque morbi inquirat. Verùm cum oleum ex Colcothare diſtillatum naturam habeat terreſtrem, & ultra eam regionem cui exhibetur non egrediatur. Hinc eò minus cura caduci ab eo perficitur.* Verùm de his ſequenti capite plura.

Paracelſi de oleo & Spiritu Vitrioli diſcrimen in operatione ad diuerſa.

Itaque de Phlegmate vitrioli vlterius diſſerendo, hæc ſubiunxerim, eſſe id mundi huius quandam quaſi margarittam. Et ſanè ſi Galenus noſter ſolum vitrioli phlegma agnouiſſet, quod multi potentioribus ex Calcanthi pharmacis prodeuntibus inhiantes reijciunt, auſim polliceri pro Pergameno meo hoc præceptore ac liberè ſpondere, eum dimidiam ſuorum medicamentorum quæ magno ſtudio, multo labore, ac longis itineribus in Ægyptum, Palæſtinam, Alexandriam, Romam, Cyprum Lemnumq; ſuſceptis, deſerturum, & ſoli huic medicamini fidem ſuam ac fiduciam crediturum fuiſſe. Vtinam is cortices & quisquilias vitrioli æuo ſuo cognitas habuiſſet, is enim tanti ingenij vir, ab vlteriori indagationis perfectioris operâ non deſtitiſſet ſed penitiores vitrioli facultates altius rimatus ad maiora penetraſſet, ad quorum quidem aliqua, Neotérici noſtri deuenêre, attamen licet tota ſedulitate mundus in exquirendis vitrioli facultatibus iam aliquot ætatibus omnem ſuam induſtriam poſuerit, firmiter tamen ea in opinione hæreo, eum ne quartam adhuc vitrioli & medicinarum

Vitrioli ſolum phlegma inſtar unionis habendum.

Galeni itinera pro exquirendis & indagandis medicamentis laborioſè ſuſcepta.

Vide Gal: 9. de Simpl: med: fac: de comp: med: ſec: gen: Plinium lib: 29. cap. 1. & auctorem vitæ Galeni.

narum ex eo eliciendarum partem eruiſſe, quantumuis tot, tamque præclaris remedijs Calcanthinis Medicina tota gaudeat, quæ vitrioli exactam ac penitus conſummatam intelligentiam, adeô vt nihil ei in tot partes Spagyrica operatione diuiſo cognoſcibile amplius ineſſe poſſe reputet, tradidiſſe ac in lucem protuliſſe, ſibi ipſi perſuadeat & cæteris polliceatur.

Moderni medici quartam vix partem dotum vitrioli callent.

Tota Medicina vitriolo maximas debet.

Si tota Medicina non haberet ex vitriolo aliud remedium, quam ſolum phlegma, tamen id [etſi nomine ipſo ſit deſpicatum] inter cætera medicamenta vt gemma fulgeret, ex cuius radijs plurima alia pharmaca ſcintillare poſſent.

Ros vitrioli benedictus.

Atque hic eſt Ros ille benedictus quem dominus Devs tos dotibus locupletem humano generi pro gloria ſui ſanctiſſimi nominis eſt liberalitèr elargitus, qui non chymicis ſolûm operationibus in quibus plurimûm poteſt, ſed & Medicis vſibus præſertim deſeruiret. Atqui vt à minimis ad maxima progrediamur, experimento conſtat, phlegma hoc vitrioli Lichenas, Impetigines, Nomas & Eriſypelata tollere, vlcera maligna repurgare, putrida mundificare, carcinomata eo colluta, & vlcera quæ Cachoëte vocantur eius vſu purgari, ac medicinis alijs poſtmodum promptius obtemperare, medelamq; faciliorem ſuſcipere, inſuper eius vſu cutem poliri ac à ſcabie quacunque repurgari. Hinc fit vt nullus Cuprifaber, vel artifex ærarius ſcabie tentetur, vtpotè qui quotidiè cuprum vitrioli prolem ac ſobolem tractet, eâq; aquâ in qua æs candens extingui ſolet, ſæpius de die manus madefacere conſueuerit, quæ nullam pſoram patitur. Vnde extant rithmi hi Germanici.

Vtilitates Phlegmatis vitrioli.

Nullus faber ærarius ſcabioſus.

Kein Kupfferſchmid iſt vns bekandt/
So hette ein Räudige Handt
Wann er ſein Handwerck treibt vnd übt/
Kein Rauden jhm ſeine Fäuſt betrübt.

Rithmum

Rithmum hunc eximius quidam politioris literaturæ vir, ſic in Latinum carminico metro tranſtulit.

Nunquam æris fabrum ſcabioſâ cernere dextrâ
Contigit: infeſtat non genus hoc ſcabies.

Atque alitèr ſic:

Quam faber æra diu reſonante incude retractat,
Illius haud ſcabies aſperat vlla manus.

Vide quæ de fabro ærario vlterius leguntur.

Non unquam viſus faber eſt ærarius eſſet
Cui ſcabioſa manus:
Si nauus fabricam exercet, non ſordida dextram
Inficiet ſcabies.

Hæ ſanè vtilitates à vitriolo illique affini ære ac Cupro prodeunt, quæ etiam crudæ tantas operationes in re medica abſoluunt, vt non iam tantoperè expetantur radices Helenij, Ariſtolochiæ rotundæ, Scrophulariæ, Iridis, Chelidoniæ, Cortices Rhamni ac Frangulæ quibus alioquin prurientes cuncti, ac ſcabioſorum totus exercitus gratias & habet & debet, imo ipſum Sulphur, quin & Mercurius ſua ſede decedunt, omnium alioquin opinione cæteris ad pſoras, lepras, impetigines, ac Elephantiaſes declinantibus ſublimiora.

Vitriolum extera cutem expolientia ſuperat.

De ære ſeu Cupro ac artificibus circa id verſantibus cum tam appoſitè ſcripſerit Poeta quidam ſolennis è Soc: Iesv, cui forſitan vitrioli facultates ali qua ex parte perſpectæ erant, libuit animi causa, iucundos eius verſus in decorem huius opellæ apponere, qui ſic habent.

Aeris apud veteres multus fuit uſus honorque:
Temporibus noſtris nec minus æra valent.
Quippe ferè vitæ concluditur uſus in ære,
Quo ſine difficilis nullaque vita foret.
Cuditur hinc nummus, leges morum, indè magiſtra
Inuiſæ æratis ſtare ſolent tabulis.

Pocilla

Vtilitates ad diuerſi æris ſeu Cupri quod ex Vitriolo naſcitur vſus.

Pocula, vaſa coqui, trullæ, peluesque, ſcapique,
Fornaces, abaci, limina, balneola,
Oſtia, Lichnuchi, valuæ, labra, atque lucernæ,
Summa columnarum ſcilicet ære nitent.
Aere nitent tripodes, ſtatuæ diuûmque hominûmque,
Seu ſtent in plano ſiuè ferantur equis
Teutonicum Nectar, Lupulus quod condit amarus,
Vaſto conſueuit ſemper in ære coqui.
Aera fero reboant bello, clanguntque ſacratis
Aedibus, & populos ad pia verba cient:
Quare ſi tanta æs fert emolumenta, ſuanè
Qui domat æs poterit laude carere faber?

Fabrorum ærariorũ commodum.

Quam benè communi de re meruiſſe videtur,
Commoda ferre cui, tantaque totque datum eſt;
Vnicus is faber eſt ærarius: ergo decebunt
Præmia magna virum: quæ? careat ſcabie.
Nimirum ſana eſt æris tractatio membris,
Quæ ſcabiem fabris non ſinit eſſe ſuis.
Huc mihi cuncta voces æraria tecta nec ullum
Sordida cui ſcabies pruriat inuenies,

Alluſio ad textores ſub ſolo habitantes, aut opificia ſua infra terram exercentes.

Sit fas aſſiduo ſeſe truiſſe fricatu,
Quos ſol pulſa inter ſtamina nullus adit.

Plures aliæ Phlegmatis Vitriolati operationes & effectus ſolennes.

Hæc de Ære ſeu Cupro eiusque pertinentijs ſat dicta ſufficiant, adhuc autem vitriolati huius phlegmatis multæ ac innumeræ vtilitates nondum explicatæ ſuperſunt quas obiter ſic reliquis pragmaticis in vlteriorem vſum ducendas proponimus. Inter cætera verô eximie prodeſt Aphtis ac oris ex putredine natis exulcerationibus quales poſt febres longas emergunt vel Scorbutum illum inſolentem comitantur. Vnde vtilièr eo os colluitur aquâ aliqua conueniente vtpote Plantaginis, Prunellæ aut Centinodij remixtum, ſic partes ſtringit & putredinem ac ſerpentia oris vlcera coërcet ac perſanat, (vulgo Mundfeulein) laxis gingiuis firmitudinem præſtat, dentes dealbat, eosque vacillan-

Digitized by Google

cillantes firmat, muccum circa radices eorum hærentem abſtergit, eademque loca purificat, ſaporem ori inducit tollens linguæ faſtidia, quæ in ardentem prunam (vulgo **brune**) excurrere potuiſſent.

Datur porrò phlegma hoc commodiſſimè febrientibus, aquâ Cichorij, Endiuiæ, Acetoſæ, Nymphеæ, Lactucæ, Fragariæ, aut aliâ conueniente remixtum, lautâ ſanè ac largâ doſi: eſt enim remedium ſecuriſſimum, quod purgato prius corpore vtpote alterando febres fugat, obſtructiones viſcerum quaſcunque aperit, ac penetrat, oris amaritudinẽ tollit & auffert, faſtidium cibi adimit, appetitum inſtaurat, praſſinam bilem, eiusque ferociam domat, & fellis quosuis motus inſolentes, aut moleſtos, ac periculo quandoq; plenos impetus compeſcit, ac exuſtis partibus internis ſolatio eſt. *Vſus phlegmatis Vitrioli in febribus.*

Reliqua Phlegmatis Vitrioli commoda.

In Epilepſia ac morbo Comitiali, cum aquâ vel Spiritu Ceraſorum nigrorum, aut cum ſtillatitio Pæoniæ, florum Tiliæ, Roriſmarini, aut Liliorum conuallium, vel Dentariæ liquore, ſaluberrimè porrigitur, præſertim ſi ex conſenſu oris ventriculi, & neruorum ſexti paris ei implantatorum conſpiratione morbus originem traxerit, aut exindè dependeat. *Vſus phlegmatis Vitrioli in Epilepſia.*

Sunt hæc rara ac chara remedia, ſpiritus tamen vitrioli potentius operatur, ſuamq; operationem citius abſoluit. Phlegma vero tametſi infirmius ſit, continuato tamen uſu idipſum præſtat, quod ſpiritus, licet paulò tardius, phlegma enim aquoſitate ſua ſpiritus acrimoniam nonnihil obtundit, ac ſubtilitatem eius ſuo quodam pondere deprimit, ita ut agilitatis perfectio in phlegmate multò ſit remiſſior, at verò etiam ſcrupuloſis (tametſi nullus hic ſit metus, nec vllius emergentis mali inexpectati formido) ſecurior viſa.

Alioquin verò additione quorundam appropriatorum

Digitized by Google

& ſpecificorum remediorum, in Chyloſtagma Antepilepticum ſic redigitur.

Chyloſtagma Antepilepticũ ex adiectione phlegmatis Vitrioli.

℞. *Foliorum Rutæ manipulos duos.*
Verbaſculi odorati ſeu herbæ Paralyſeos, quæ eſt primula veris.
Roriſmarini.
Betonicæ.
Saluiæ. ana manipulum unum ſemis.
Radicum Pæoniæ decreſcente Lunâ euulſarum, Vncias tres.
Seminis eiusdem. Vnciam unam ſemis.
Viſci quercini. Vncias duas.
Aquar: Hirundinum.
Ceraſorum nigrorum.
Liliorum conuallium.
Florum Sambuci.
Tiliæ. ana, Vncias decem.
Phlegmatis vitrioli libram unam.

Phlegmatis Vitrioli per remedia Antepileptica impregnatio.

Stent in infuſione horis viginti quatuor, poſtea lento igne deſtillentur in Balneo rorido, liquor extillatus ſeruetur uſui.

Doſis medicaminis iam dicti.

Dantur eius liquoris, duo, tria Cochlearia, ieiuno, vel etiam veſperi cubitum ituro, cui admiſceri poteſt Rotula vna atque altera manus Chriſti cum Perlis, aut de Extracto Ligni Aloës parata, vel inditur ei Puluis Marchionis in Diſpenſatorio Auguſtano deſcriptus, qui ſimul ſorbendus datur. Si medicamentum hoc potentius reddere volueris, adde radices Doronici, & infunde cum prioribus iam ſupra commemoratis, Dictammum album, Stæchadem, Origanum, Scyllam, Caſtoreum, Hyſſopum, Thymum. Calaminthum, Iuam Artheticam, Cubebas, Cardamomum, & his ſimilia.

Fortificatio prioris medicamenti.

Ventriculi morbi.

In Diſpeſia & Bradipepſia ventriculi vino remixtum vtilitèr exhibetur. In obſtructionibus renum & veſicæ ac vrinæ ſuppreſſione, cum aqua Saxifragiæ, Ononidis & Linariæ, ac in Hydrope cum aqua Lumbricorum terreſtrium &

um &

Digitized by Google

um & modico Syrupo de Cinamomo ſalubritèr porrigitur. Datur quoque in affectibus vterinis cum aqua Panacis Heraclei, Artemiſiæ, aut Meliſſæ, vel pro re nata cum Balſamo Embryonûm.

Iecoris venarum & uteri affectibus phlegma vitrioli utile.

Vnum hoc in finem huius capitis monitorium ſubiunxerim, Phlegma hoc vitrioli ſecunda vice deſtillatum, abſtracto primo liquore, ſeu quarta eius parte, multô reddi potentius, etenim quod in cucurbita remanet, magis fit acidum, in omni enim aceto debilior pars primô per alembicum tranſit, ac potentior in fundo ſubſiſtit, at in ſpiritu vini contrarium fit, nobilior enim ſpiritus, prima extillatione procedit & egreditur, fatua, vt ſegnior nec volatilitate tantâ, aut ſubtilitate tam eximiâ prædita in cucurbitæ fundo relinquitur lacunæ ſimilis. Sed hæc inter artis opera ſic ſeſe habere deprehenduntur, & manuali Spagyrico experimento ac exercitio patent.

Monitorium.

In Aceti deſtillatione debilior pars primò egreditur, in ſpiritus vini extillatione, è contra potentior procedit.

Itaque Phlegma vitrioli præter alias quamplurimas vtilitates quas in ſe continet, præcipuè vim habet mundificandi, aperiendi, obſtructa reſerandi ac viſcera purificandi & ab infractu liberandi. Humidum præterea radicale conſeruat firmatque, partes nutritioni dicatas omnes ac ſingulas fulcit, ſanguinis aduſtionibus, iecoriſque ſupercalefactionibus medetur, phlogoſes reprimit, cerebri meatus aperit, putredines internas arcet, ſudores mouet præſertim ſi cum aqua Cardui Benedicti aut Pimpinellæ porrigatur, peſtiferarum febrium malignitatem peſſundat ac in ipſa Peſte ſudaturo cum aquâ Stapedianâ porrectum veneni vires frangit, eaque tam in Chymia quam in Medicina opificia præſtat, pro quorum theſauro domino Deo noſtro Iesv Chriſto ſit immortalis honor, gratiarum actio, & gloria in ſæcula ſæculorum, Amen.

Recapitulatio.

CAPVT QVINTVM.

De Spiritu Vitrioli ſeu eſſentia Calcanthi ſpirituoſa.

Spiritus Vitrioli inter phlegma & oleum mediam ſedē obtinet.

VItrioli ſeu Calcanthi volatilitas in ſpiritu eius conſiſtit, is autem intermedius eſt inter phlegma & oleum, phlegma namque plus aquoſitatis continet, oleum vero ex ſalſugine plus terreſtritatis habet, quorum amborum intermedium quaſi vinculum vtriſque participans, eſt ſpiritus, ſicut in homine ſpiritus vitalis animæ & corporis eſt quidam nexus ac adhæſio, corporalia & ſpiritualia colligans. Prodit vero ſpiritus vitrioli recto ſanè ordine vbi phlegma prolectum fuerit, ponderoſioris ſubſtantiæ, nempè olei (quod iam metallicam naturam ſapit) prodromus, non iam vt phlegma leuiore ignis gradu euocatus, ſed potentiore niſu ex terra phlegmatis demortua, vi pulſus.

Spiritus Vitrioli phlegma extillatum ſubſequitur.

Eius parandi varij ſunt modi, variæq; normæ: ſimpliciſſima porrô hæc eſt, vt abſtracto phlegmate primo, ignis gradus intantum augeantur, vt ſpiritus ſtriatim alembicum tranſire, ac à canna capitelli in excipulū euomi notentur, ij autem non facile ſubſidunt, ſed amplum vas recipiens, inſtar nebulæ oberrant, quod ſi non arctè ſtillatorio iunctum ac luto philoſophico clauſum fuerit, exitum ſibi promptè parant, & euanidi in auras eluſo artifice abeunt.

Varij Spiritus Vitrioli parandi modi.

Euchiriſis ſeu dexteritas parandi multa ſecum in opere operantis artifici monſtrare ſolet. (Germani den handgriff vocant) atqui vt de ijs pauca monendo proiciamus. Notet quiſque Spagyricus, qui voluerit vt ſpiritus vitrioli in liquidum denſati roris modo promptè ſubſideant, eſſe in excipulum primi liquoris vitriolati ſeu phlegmatis partem

Euchiriſis der handgriff.

tem aliquam pro allectamento ſpirituū infundendam. ſic enim facilius ſpiritus coagulātur, ac prout in Macrocoſmo contingit, ad eas aquas ex quibus rarefactis vel attenuatis primam ſuam duxerunt originem remeant, & in ijs ſubſident. Si phlegma vitrioli defuerit, aqua ſumatur pluuialis, aut fontana quæuis deſtillata, in quam ſpiritus vitrioli impellantur, Teutonici, Hermeticas operationes exercentes, artis quodam termino dicere ſolent, **man muß jhm ſein** phlegma **oder ein anderen** humorem **fürſchlagen / darein die** ſpiritus **getriben / vnnd zum niderſchlag geraigt werden.** Non licet ita dextre Germanica opificia vocabulis Latinis eloqui, proinde lector tantiſper nobis ignoſcat, dum Latini Hermeticam medicinam exerceant, ac propria vel appoſita artis vocabulis excogitent.

Dexteritas operationis.

Id autem notabis Spagyrice, eſſe poſtea ſpiritus à phlegmate prodromo, ſingulari dexteritate rurſus ſeparandos, id autem bina per balneum vel cineres inſtituta prouocatione perficitur, ſic liquor excrementoſus, à volatili ſpiritus ſubtilitate ſeparatur.

Spiritus à phlegmate ſeparandi.

Secundò ſi audax fuerit Hermeticus, & vitris non pepercerit, petias aquâ frigidâ imbutas, excipulo recipienti ſuperponat, eâ tamen dexteritate, vt eas non nimis frigidas applicet, alioquin vitrum ſeu veſica recipiens confeſtim rumpitur, ſuæ ſit quisque fortunæ faber. **Der Marckt lernt fromen.**

Alius Spirituum denſandorum modus.

Atqui vero vt ad Spiritus vitrioli præparationem propius accedamus, ſciendum eſt varios extare modos Spiritum vitrioli iam dictum, non modo ſimpliciter eliciendi, ſed etiam ad varia ac diuerſa morborum genera ac ſpecies adaptandi. Simpliciſſimus hic eſt.

Varij Spiritus vitrioli præparandi modi.

Accipe vitrioli Hungarici aut Romani optimi, vel Seleſiaci ex Zukmantelio vel Iſtria deportati, quantum vo-

Digitized by Google

lueris, hoc in veſica collocatum ſuperpoſito alembico in roris vdorem primûm, poſtea & ſudorem vrge, aufer poſtea receptaculum, & capax aliud recipulum roſtro accommoda, probè clauſum, ne quid ſubtilitatis expiret, ſed tota medicaminis facultas coacta absque diſperſione
Spiritus Vitrioli præparatio. remaneat collecta, & integra, tunc vigorem ignis adauge vſque dum ſpiritus vnâ cum acido ſuo liquore progrediantur, qui ſeſe mox eidem humori ſunt ſociaturi. Hic itaque vitrioli ſpiritus, pleniore rectificatione, reductione, digeſtione, exaltatione, purificationeq́; maiori ab humoroſa ſubſtantia tanquam excrementitia plus magis ſeparatus, ſequeſtratusq́;, in multos vſus abit præcipuè vero, cerebri morbos ac capitis affectiones adoritur, quos radicitus euellit, ac fundamenta eorum ſcrutatur, vtpotè tenuis ſubſtantiæ ac perfectarum virium, quibus & Medicus & æger fidere audeat, Deo gratiam dante qui eſt trinus & vnus benedictus in ſempiternum, ex cuius gratia hæc profluxêre, quæ (ſi plus auſcultaueris) in & ex ſubſequentibus magis intelliges.

Itaque in diſquiſitione Calcanthi ſeu vitrioli vlterius
Multa Spiritus Vitrioli præparandi norma. procedendo, innumeras ferè vitrioli ac vitriolati ſpiritus præparationes, à diuerſis diuersîm exhibitas comperiemus, quarum duas vel tres probatiores ſubiungimus. Etenim nonnulli vitrioli crudi (purificati tamen) libras aſſumunt duas, ex his tantum quantum poſſunt liquoris deſtillatione proliciunt, aucto per gradus calore, ac tandem fortiſſimum ignem ſubdunt, ac ſpiritus vt vnâ cum oleo
Vna Calcanthini Spiritus alitèr parandi ratio. egrediantur ſeuerè pellunt. Liquori egreſſo, duas iungunt partes aquæ pluuialis diſtillatæ (in cuius locum Ros Maialis commodè veruntamen & is diſtillatus ſubſtitui poteſt) commixtum cum aqua ſpiritum, balnei calore rurſus euocant, cuius ſubtiliſſima portio, omnium primô alembicum

tranſcendit, reſiduus humor, oleo ſimilis maximoque acore præditus, in fundo cucurbitæ relinquitur, ſuis quoque vſibus commodabilis, licet ſpiritus ipſe, præcipuas vires in febribus ardentibus & malignis exerat, præſertim vero in lue Hungarica, in qua plurimûm operatur, cuius impetus ac inſolentiam frangit ac compeſcit, ac liberali doſi cæteris liquoribus conuenientibus remixtus vſurpari poteſt. *Spiritus Vitrioli febrē Hungaricā pellit.*

Adhuc autem alitèr vitrioli ſpiritus parari conſueuit. Sumito vitrioli eximiè purificati, quantum volueris, huic in cucurbitam affunde ſpiritus vini rectificati tantum quantum ſuffecerit, ita vt in mollem paſtam ſeu pultem mediocritèr denſam redigatur, tum verô cucurbitâ probè clausâ deſtillatio inſtituatur, prima quidem vice lenis, vt ſpiritus ſolûm vini qui facili caloris impulſu præcedere ſolet, egrediatur, tum augeatur ignis, vt expellatur phlegma, tandem gradus ignis ad ſummum intendatur. Liquor omnis qui in vas excipiens transfluxit, diſtillando in diuerſas partes ſeparetur: ita vt prima vice euocetur vini ſpiritus, inde in cineribus validiore calore, abſtrahatur phlegma, donec guttæ per alembici roſtrum ſtillantes, aciditatem ſapere incipiant, tum vero appoſito nouo excipulo pellantur quoque vrgentiore cinerum æſtu ſpiritus, quos Paracelſus ſpiritui vini & phlegmati iam dicto rurſus coniunxit, ac capiti mortuo quod ex prima diſtillatione remanſerat rurſus reddidit, deſtillationem repetens ac cohobationem hanc aliquot vicibus reiterans. *Aliter Spiritus Vitrioli parandi modus.*

Huic ſpiritui, dupla vel tripla ſpiritus Tartari quantitas iungitur, ac additis aquæ Theriacalis Camphoratæ partibus quatuor, ſimul confunduntur, digeruntur que menſe vno, vt ſcrupuli vnius, aut drachmæ dimidiæ plus minus pondere, pro ægrorum conditione in Epilepſia exhiberi queāt, validiſſimo planè ac efficaci remedio, vniuerſalibus *Spiritus Vitrioli Paracelſica preparatio.*

tamen

tamen remedijs, corpus ad eius aſſumptionem diſponentibus, ex artis Medicæ præſcripto ſecundum debitas indicationes præmiſſis.

Spiritus vitrioli Diaphoreticus.

Diaphoreticus is quoque eſt, & ſummè penetratiuus, vndè venenum omne in febribus peſtiferis ac puncticularibus, à corde protinus diſijcit, ac à centro ad circumferentiam, ac partes exteriores, per ſudores expellit, obſtructiones leuat & ſuppreſſa mouet menſtrua.

Theophraſtus Paracelſus iam modo nominatus, Tom. 3. Antepilepticum remedium ſeu ſpiritum vitrioli Comitialem ſic componit.

Spiritus vitrioli Antepilepticus.

℞. *Vitrioli mundi, & ſelecti libras quindecim,*
Liquoris pæoniæ, NB. legendum hic forſan libram ſemis,
Camphoræ.
Raſuræ Eboris.
Spodij. ana, vnciam ſemis,
Deſtilla per retortam in Colcothar,

Deinde.

℞. *Liquoris huius libras tres.*
Alcohol vini correcti.
Aquarum Meliſſæ,
Valerianæ, ana, libram ſemis,
Colcotharis libram vnam.
Reduc denuò per retortam,

Poſtea.

℞. *Liquoris huius libram unam,*
Colcotharis recentis libras duas.
Deſtilla denuô per retortam, totam diem ac noctem, & exibit phlegma liquor & oleum.

Abhinc in Balneo ſeparetur phlegma, & per cineres liquor ſeu Mercurialis ſpiritus, per arenam vero fortiori igne oleum extrahatur.

Phlegmatis doſis infantibus certa præſcribi nequit, cum diuerſæ ſint ætatis, antè paroxiſmum, liquoris in adultis ſcrupulus vnus, ijs qui quadrageſimum annum ſuperarunt, dantur

dantur olei grana aut guttæ tres, cum aqua conueniente, prout & phlegma iam dictum puerulis (qui phlegmate hoc gaudere poſſunt, vtpotè quod ſit leuius) admixtâ aquâ florum Tiliæ, Pæoniæ, Cerasorum nigrorum, aut conſimili aliâ appropriatâ exhiberi poteſt. Verum hac in reperiti cuiusque medici requiritur induſtria, ac acri iudicio non aliter quam baſi quadam fulcita agendi dexteritas.

Sed & varij quoque extant modi ſpiritum vitrioli varimodè impraegnandi, ac pro diuerſis affectibus comparandi, ita vt is modo huic, modo alteri morbo fiat analogus, accommodatus & affinis. Qui itaq; plures eiusmodi remediorum apparatus noſſe deſiderat, videat Oſvvaldi Crollij Baſilicam, ac Ioſephi Quercetani Tetradem adeat, ibi enim Elixir vitrioli, Tincturam eiusdem ac ſpiritus Calcanthini cum ſuo virore extractionem, dulcorationemq; deſcriptam reperiet, maioraq; adhuc & plura in Antidotario eius Spagyrico, ac alijs ſolennibus medicis qui lucubrationes ſuas de vitriolo, non ſinè prægreſſo multorum laborum chymicorum onere in lucem ſparſerunt.

Impragnatio ſpiritus vitrioli.

Elixir, Tinctura ac ſpiritus vitrioli viridis.

Adhuc autem Paracelſus ſpiritui vitrioli perfectiſſimo Auri folia adijcere fuit ſolitus, quæ in eodem ſoluebantur, ex quibus ſpiritum ſuum vitriolatum aurificatum conficiebat. Vide Tom: 4. Poteſt is addita Corallorum eſſentia, vel Margarittarum & vnionûm liquore, aut gemmarum aliarum reſolutionibus fortificari, imo etiam admixtione proprij phlegmatis, aut olei Tartari coniunctione, ſpiritus quoque vini additione, ac ſolâ quandoque circulatione, digeſtioneque dulcorari.

Spiritus Paracelſi vitriolatus aurificatus.

Spiritus Vitrioli quibus modis dulceretur.

Pharmacopæi noſtri Auguſtani, qui olim ad reſoluendas Margarittas & Corallos aceto radicato ſeu fortificato fortè vtebantur, nunc ſpiritus vitrioli adhibitione opificium hocce abſoluunt, ſunt enim hæ vnionum & Corallo-

Pharmacopæi Spiritus vitrioli ope gemmas & Margarittas reſoluunt.

rum ſolutiones pleriſq; noſtris pragmaticis vſu crebro familiares ac conſuetæ, vnde crebrius ob multum vſum in officinis noſtris parari conſueuerunt.

Atque hi ſunt ſpiritus illi tam benigni qui cæli ſeu cerebri microcoſmici regionem peruadunt aëra purgantes, non quidem madentes Zephyri, nec vero algentes Boreæ non Cori, vel Cauri nebuloſi ac frigidi, de quibus Virgilius 3. Georgic.

Semper hyems, ſemper ſpirantes frigore Cauri.

Caurus ventus flans ab occaſu ſolſtitiali.

non Auſtri auditū hebetantes, caliginem oculis inducētes, ac in ſyluis ſeu anfractibus cerebri immurmurantes, Virg: 4. Georgic: *Frigidus ut quondam ſyluis immurmurat Auſter.* ſed blandæ illæ Eteſiæ, quibus fretus quondam noſter Hippocrates, ad curationem grauiſſimorum morborū animoſior acceſſit. Horum ſubtilitas animalis facultatis inſtrumēta protinus pererrat obſtructiones eorundem reſerans, in quibus Epilepſiæ, Vertigines, ſeu Scotomiæ, Paralyſes, Lethargi ac Apoplexię contingere ſolent, ideoq; lethaliū eiuſmodi morborū pericula præuertunt, imo etiam accedente commodâ victus ratione ac ipſius ægri obſequentiâ in totum tollunt, niſi morbus extremum iam habitum contraxerit, tunc nihilominus paroxyſmos eorum tam difficiles, in rariores inſultus differunt, atque earundem exacerbationes mitigant & breuiores reddunt, in ijs præſertim qui iam iam ſperare neſciunt, vtrum in imbribus ac caloribus per æſtatem victuri, vel per pruinas autumnum tranſituri, aut gelidæ hyemis moleſtas tempeſtates ſint ſuperaturi.

Vtilitates ſpirituum vitrioli.

Ac licet ſpiritus hi ſubtiles ſint & euanidi, non euaneſcunt tamen niſi prius auxilium tulerint, ac quod oleum Calcanthi, ponderoſius planè ac magis metallicum, in inferioribus partibus, Iecore nimirum, Liene Hypochondrijs, Renibus, Meſenterio Abdomine & Ventriculo præſtat,

Oleum ac ſpiritus vitrioli in diuerſas corporis partes demigrant.

ſtat, idipſum hi ſpiritus in cerebro ac partibus animalibus operantur ac perficiunt, oleo partibus naturalibus plus magis deſeruiente.

Quoties quæſo rete illud admirabile ab obſtructionibus liberatum & horum ſpirituum vſu reſeratum fuit? quoties os Ethmoideum ac colatorium, os cribriforme, pituitâ tenaci occupatum oppilatumq; hoc ſpiritu recluſum extitit? quoties turbines illi per cæleſtem cerebri aream inſolenti quandoque impetu vagantes diſiecti? quoties Ecclypſes ac tenebræ motionis ſenſusque organa grandi quadam caligine obducentes diſſipatæ, ac nouo quodam lumine illuſtratæ fuerunt?

Nolumus nos Galenici, priſcorum Medicorum dogmata conuellere, ſed eorum ſolummodo ſcita in quantum poſſumus, additis ijs donis quæ Diuina nobis clementia ſubiunxit perficere. Adeſt ac proſtat Maiorana, Libanotis, Euphragia, Betonica, Spica, Stoechas Saluia, flos Cheyrinus, Pæonia, & plura alia caput eximiè roborantia, attamen non ſpretis, imò prædicatis potius eorum virtutibus, ſpiritus vitrioli his longè videntur ſuperiores, qui his cæphalicis medicamentis iuncti, torpidas eorum & quaſi languentes vires ſuſcitant, & vt penetratiui in feliciorem effectum deducunt, tota enim vitrioli efficacia in hoc conſiſtit, vt præter proprias dotes, omnium medicamentorum vires intendat, ac in perfectiorem quendam gradum exaltet.

Medicamentorum vegetabilium quæ Galenici ſibi adſcribunt, vis, vitrioli virtute intenditur.

Cum autem vix quidquam ſpiritus vitrioli naturam, factâ comparatione magis accommodatè explicare videatur, quam Memnonis hiſtoria, libuit hoc loci in beneuoli, lectoris gratiam & rei ipſius maiorem intelligentiam, hiſtoriam eam enarrare ac in Calcanthi aſſimilationem reducere.

Comparatio vitrioli cum Memnone.

I 2 Fuit

Digitized by Google

Fuit autem Memnon Auroræ filius, ac Rex Æthiopum prout Heſiodus in Theogonia teſtatur hoc carmine.

Vide Apollodorum lib. 3.

Aſt Aurora parit Tithono Memnona fortem
Aethiopum Regem:

quem forſitan Virgilius hanc ob cauſam nigrum appellauit 1. Æneid. *-Eoasque acies & nigri Memnonis arma.* hic ex Æthiopia ad Troiam expugnandam profectus, ac Priamo opē laturus, commiſſo cum Achille certamine fortitèr occubuit, quo in loco in quo percuſſus fuit, fontē prorupiſſe dixerunt, qui quotannis tempore ſui obitus ſanguineam aquam fuderit, prout ex verſibus Calabri colligitur.

Fons Cruentus.

Sanguine qui tinctus ſitientes alluit agros,
Memnonis ut lux eſt triſtis, qua concidit ille.

Enſis & haſta memnonis.

Scriptum reliquit Pauſanias in Laconicis, Memnonis haſtam circa cuſpidem & imas quidem partes, enſem vero eius totum æreum extitiſſe, ac in templo Æſculapij fuiſſe depoſitum. Veruntamen priſcos æreis enſibus vſos innuit Virg: 7. Æneid: cum ait.

Ærateque micant peltæ micat æreus enſis.

Et Pont:

Elatis humeris pendebat aheneus enſis.

Finxerunt porro Auroram Memnonis matrem à Ioue impetraſſe, vt cum cadauer eius rogo imponeretur, Memnon verteretur in auem, quam fabulam Ouid: lib: 13. Metamorph: ſic deſcripſit.

Memnonis hiſtoria ab Ouid: 13. Metamorph. deſcripta.

Memnonis orba mei venio, qui fortia fruſtra
Pro patruo tulit arma ſuo, primisque ſub armis
Occidit à forti (ſic dij voluiſtis) Achille:
Da precor huic aliquem ſolatia mortis honorem,
Summe Deûm rector, maternaque vulnera leni.
Iupiter annuerat, cum Memnonis arduus alto
Corruit igne rogus: nigrique volumina fumi
Infecêre diem: veluti cum flumina natas
Exhalant nebulas, nec Sol admittitur infra.

Atra

Atra fauilla volat, glomerataque corpus in vnum
Denſatur, faciemque capit, fumique colorem,
Atque animum ex igni, leuitas ſua præbuit alas.

Interim quoque complures aues quas ob id Memnonias dixerunt ex eadem pyra euolaſſe, veteres ſunt commenti. *Aues Memnonia.*

Ait Zezes Chil: 6. Hiſt: 64. Memnonem Cippum ab Ægyptijs vocatum fuiſſe & columnam habuiſſe rubri ac varij lapidis quæ Solis radijs tacta ſonum emiſerit. *Columna Memnonis ſonum edens.*

Nunc attendat beneuolus lector quam appoſitè Memnonis hæc hiſtoria in vitriolum eiusq; ſpiritum quadret, & licet figmenta hæc ac nugas fuiſſe Poëtarum dicere quis poſſit, ſcimus tamen veteres, omnes ſuas doctrinas vel ſaltē pleraſque fabulamentis obuoluiſſe, licet hæc quæ de Memnone traduntur ipſemet de vitriolo ſcripta fuiſſe non credam, quia tamen pleræque res exemplo clariores redduntur, ac lucidiorem faciliorem q; doctrinam ſuſcipiunt ideo corollarij loco in huius capitis finem hæc inſerenda oportunum fore iudicaui, vt quæ non minus iucunda quam vtilia eſſent futura. *Similitudinis applicatio.*

Itaque *Memnon ille niger Rex Aethiopum*, vitriolum deſignat, cui ſuper Æthiopes, id eſt tetras ac atras fuligines, mentem perſæpè hominum perturbantes ac peruertentes ſumma poteſtas eſt, regit enim ac domat vitrioli ſpiritus eiusque oleum impetus eos, qui ab atra bile ſuſcitantur, vndè hypochondriacos affectus, ac Melancholicos morbos perſanat, aduſtos humores, eosque præaſſatos vbi ritè in vſum ducitur corrigit, hinc ad Pſoram, Lepram, Elephantiaſin & cutis fœditates, ex ſanguinis corruptione, putredine, aut aduſtione contractas emendat. Medetur autem utplurimum inter cætera Arquato ſeu Ictero nigro corpus tantoperè turpanti, & colorem ei nigrum aut liuidum inducenti qui affectus nobis Germanis die ſchwartze *Vitriolum eſt Rex Aethiopū & qualiter id intelligendū.*

Digitized by Google

Swartz gelbſucht. gelbſucht communitèr dici conſueuit, atque ſic vitriolum viribus ac facultatibus ſuis melancholicos ſuccos temperat ac regit ac atrabiliarijs morbis imperat, ſicque Memnon eſt.

Hic Spiritus vitrioli *Aurora eſt filius*; prout enim Aurora Solis ortum præcedit lucis iucunditatem mox aduenturam prænuncians ac quæcunq; in mundo vigent recreans.

Orpheus in Hymno in Auroram.

Qua gaudet mortale genus, vitare nec ullus
Conſpectum vult diua tuum, cum fluctibus exis,
Excutis & ſomnum cilijs, lætantur ubique
Serpentûm hominûmque genus volucresque feræque
Quæque colunt altas ſpumoſi murmuris undas.

Spiritus vitrioli Aurora eſt filius.

Sic ſpiritus vitrioli luce ſua ſenſus omnes lætificat, ac vigorat, ſanitatis prodromus, qui futuram illico valetudinem eamque proſperam, plurimis per ægritudinum diuturnas noctes tantoperè expectatam & exoptatam, non modo pollicetur, verum etiam lucidam ac nitentem præſtat.

Profectus eſt autem *Memnon ad Troiam*, ad debellandos hoſtes, ſic vitriolum aduerſus grauiſſimos humani generis inimicos id eſt validiſſimos fortiſſimos & contumaciſſimos morbos expugnandos & depellendos armatum ſeſe exhibet.

Per Achillem Spagyricus ſeu Hermeticus artifex intelligitur.

Fons cruentus eſt rubicundũ Calcanthi oleum.

Et licet *Memnon contra Achillem dimicans* occubuerit, fortitèr tamen is vitam finiuit, ac glorioſè vt vir magnanimus ex hac luce deceſſit. Per Achillem, Hermeticum artificem intelligo, coram quo Calcanthum (vtpote vi ignis ac arte Spagyrica ſuperatum) mori neceſſe eſt, cuius lethum fons ille cruentus ad locum obitus ſui ſtillans ac ſcaturiens (nempe. Calcanthi oleum) ſubſequitur, quod prima vice ac antequam rectificetur rubicundum planè eſt ac colore rufo præditum, ita vt vitriolum licet coram opifice Spagyrico ac chymico Achille ſuccumbat, mortis tamen famam ac necis ſuæ inſignem honorem, per præſtita quæ

ex eo

ex eo parantur remedia poſt ſe relinquit.

Quid nunc de *haſta eius quæ ærea cuſpide prædita fuerat, quid de gladio ſeu enſe eius æreo dicemus?* nonne æs cuprum eſt? Cuprum vero vitrioli ſeu Calcanthi ſoboles eſt, prout ſupra tradidimus, imô etiam Cuprum ipſum in vitriolum tranſit, prout capite ſecundo vbi de Cupricalcantho ègimus fusè ſatis monſtrauimus.

Haſta ac enſe Memnonis vitriolum deſignat.

At dicent fortaſſe aliqui, æs veterum non fuiſſe cuprum, ſed mixturam quandam ſingularem, ſeu æs arte confectũ ac alteratum, ſeu in Aurichalcum mutatum, quod alijs orichalcum dici conſueuit, etenim Stat: 1. Theb: ait.

Obiectio.

Emicat effigies & ſparſa Orichalca renitent.

Vt vt ſit ſiue orichalcum ſiue Aurichalcum dicatur Aurichalci tamen nomen *Aes aureum* indigitat, id autem nihil aliud eſt quam cuprum lapide Calaminari tinctum, omne enim Aurichalcum ex Cupro ſic conficitur. Sumuntur Cupri puri libræ centum, Lapidis calaminaris libræ triginta, liquata ſimul magno igne funduntur vt coëant, & fit Aurichalcum quod naturam cupri nihilominus retinet, nec à priſtina ſua conditione deſciſcit.

Aurichalcum eſt Cuprum tinctum.

Aurichalcum quomodo fiat.

Hæc eſt haſta illa vitriolata, quâ hoſtiles morborum acies diſſipantur, hic illę gladius æreus Calcanthinus, integros tam diuerſarum ac grauium periculoſiſſimarumque ægritudinum exercitus profligans & in fugam abigens, hic eſt ille enſis anceps, quo ſi quis exercitatus ac induſtrius vti ritè potuerit valueritque; hydrarum capita amputabit, ſeu morbos expellet virulentos, Leones domabit, ſeu cordis affectus propulſabit, vincet Apros, ſeu truculenta illa ſymptomata, quæ vt Apri prata ac agros, ſic hæc, viſcera interna vaſtare ſolent, imo plura præſtabit facinora heroë digna, quam ipſemet Hercules, de quo forſan comparationem ad oleum vitrioli facturi, proprio capite ac ſuo loco dicemus. Fuit

Digitized by Google

Fuit autem gladius iſte Memnonis in templo Æſculapij magni illius Medici qui pro Deo habebatur, ſuſpenſus, arma enim ac ſpolia huius Memnonis ſeu vitrioli, non niſi medicinæ debentur, quæ pugili deſudatione ijs vti nouit.

Vitrioli ſpiritus eſt auis Memnonia.

At vero *Memnon rogo impoſitus in auem conuerſus fuit*, ſanè vitriolum ita ſeſe habet, etenim vt primum calcanthum rogo, id eſt furno vel foco chymico imponitur, confeſtim in auem tranſit fitq; ſpiritus volatilis, de quo toto hoc capite egimus, cuius volatum multæ aliæ volucres ex eadem pyrâ prouolantes, id eſt cæteri Calcanthi ſpiritus & ſubſequuntur & comitantur.

Columna hæc ſtat na Memnonis, in Ægyptys Thebis in templo Serapidis erecta erat. Vide Lucianũ in Philopſeudo.

Oleum Vitrioli metallicum graue eſt & ponderoſum.

Tandem quoque *Columna Memnonis Solis radijs tacta perſonans* quam Zezes loco ſupra citato ex rubro lapide exciſam fuiſſe innuit, quid aliud eſt quam Colcothar illud rubrum, ſeu vitriolum in lapidem ignis vi duratum quod columnam eam repræſentat? etenim Solis radijs tactum Colcothar, id eſt Spagyrici ignis radijs perculſum, varios ſonos edit, quos qui audire voluerit, operationi ea adſit, quæ in parando oleo vitrioli metallico requiritur, quando gutta vna olei per roſtrum retortæ cucurbitæ in recipientem decidens, haud aliter quandoque tinnit ac clangit, ac ſi argenteus nummus in excipuli amplitudinem deciderit, ſed tunc temporis vaſis recipientis magna eſt habenda obſeruatio, id enim magno tunc in periculo verſatur, & facillime vel ſpirituum oleum concomitantium impetu diſrumpitur, vel olei vi & candenti ponderoſitate finditur.

Inepta quorundam obſtinatio.

Verum hæc de ſpiritu vitrioli dicta ſufficiant, quæ multi non capiunt, complures non intelligunt, plurimi qui doceri recuſant, & ad documenta talia capeſſenda ob propriam vel ſuperbiam vel obſtinationem non ſunt idonei, neglecta peſſundant & ſuis obſtrepationibus quibus Leoni vngues, & Herculi clauam, ineptè ſanè ſed ſuaptè ple-

rumque

Digitized by Google

rumque perſuaſu fruſtra nituntur ſubtrahere. Horum frigida ingenia, ſuâ in impudentiâ,ſtoliditateque tanquam in deſerto derelinquenda,donec ad furnos Hermeticos aliquantulum calefiant, ac cruditatibus excoctis nonnihil reſipiſcant.

Caput Sextum.

De Colcothare ſeu Vitriolo rubificato.

POſt abſolutam phlegmatis ac Spiritus vitrioli ſeu Calcanthini tractationem, de Colcothare nobis nunc agendum,id enim eſt caput vitrioli mortuum,quod abſtractâ humiditate,& excuſſis ſpiritibus in fundo vaſis ſeu cucurbitæ reſtibile remanſit. Alioquin vritur vitriolum in olla noua ſupra prunas ad latus (vt eô commodiûs agitari queat) reclinatâ, vſque dum humiditas omnis ſit abſumpta & vitriolum ipſum vndequaque rubicundum euaſerit. Hoc enim Cauſticum eſt ac adurens, poſtquam & ipſum vſtum fuerit,atqui hoc eſt quod ſupra quoque monuimus,cum de ſententiarum ambiguitate circa qualitates vitrioli ageremus,veteres nimirum vitriolo vix vnquã crudo vſos fuiſſe, ſed vſto vtplurimum, ac poſt vſtionem quandoq; eloto,proindè Dioſcor: lib: 5. cap. 74. de Atramento Sutorio (quod vitriolum eſt) verba faciens, poſteaquam facultates eius explicaſſet, capiti finem imponens id ſic concludit. *Vritur ut paulò poſt in mentione Chalcitidis oſtendemus.* Colcotharis vſus ad externa corporis vitia pertinet,vnde ad emplaſtra & vnguenta quæ fœdis ulceribus repurgandis adhibentur expetitur. Eſcharoticum prætérea eſt ac cruſtas inducens vndè ſanguinem ſiſtit. Huic affinis omninô eſt Chalcitis,quæ licet vt Colcothar externis vtplurimum malis medeatur,ac ad vlcera conſolidan-

Colcothar eſt caput Vitrioli mortuum.

Colcothar Cauſticum eſt.

Colcotharis Vires.

Colcothar extrinſecus potiſsimum vſurpatur.

da vſurpetur, intra corpus tamen aſſumitur in Theriacâ Andromachi quam non ratione coloris, vt quidam arbitrantur, ſed inſignium ſuarum virium ratione ingreditur; qua de re diuerſæ ſunt auctorum opiniones ac ſententiæ, quidam enim eam reijciunt, vt Cordus, Fernelius, Pontanus, Diſſenius, Plantius & Saguyerius, alij vero vt Fuchſius, Marantha, Coudenbergius, Geſnerus, & Colonienſes, eam ob inſignem deſiccandi & aſtringendi vim Theriacæ adiectam eſſe opinantur: Franciſcus porro Tidicæus eam nec coloris, nec deſiccandi ratione additam eſſe arbitratur, cum Mithridatium ſine Chalcitide nigrum ſit, & alioquin multa validè ſiccantia Theriacæ inſint, ſed propter formam, quæ ex omnibus ingredientibus ſimul iunctis reſultat & producitur. Notandum quoque Chalcitidem quæ eadem ferè eſt cum vitriolo toſto ac mediocritèr cremato, vitriolatæ naturæ ratione venenis reſiſtere, quando Dioſcorides loco ſupra citato vitriolum contra hauſta fungorum venena valere ſcripſit, ideoq; cum Chalcitis eiuſdem cum vitriolo naturæ ſit, etiam ipſa Chalcitis venenis aduerſabitur, ac proindè meritô ac iure optimo in Theriacam erit admittenda, in cuius ſtructurâ, in Chalcitidis defectu vitriolum crematum ſubſtitui poteſt. Marantha Calcanthum vetuſtum ſumit, pro antibalomeno, quia in hoc Chalcitis effloreſcit. Diſſenius & Ioſ: Quercet: in ſua Pharmacopæia Dogmat: Reſt: in compoſitione Theriaces, quoſdam Calcanthum calcinatum (quod nil aliud eſt niſi Colcothar) aſſumere ait, præfert autem huic ſulphur vitrioli, aut Spiritum eiuſdem acidum, multi vero ideo Colcothar ſumunt, quia in eo & Spiritus &, Sulphur conglutinata hærent. Matthiolus olei vitrioli vnciã dimidiam in Antidotum ſuam magnam adijcit, de quibus ſuum cuique ſit iudicium hæc ſolummodo incidentèr.

Chalcitis eiuſque diſquiſitio.

Chalcitis venenis reſiſtit.

Chalcitis in Theriacam admittitur.

Porro

Digitized by Google

Porro ex Colcothare paratur medicamentum Antipodagricum hoc modo. Diſſoluitur Colcothar in vrina hominis ſani vt fiat inſtar pultis, deindè exiccatur, rurſusq; vrinâ inſpergitur, iterumq; ſiccatur, atque hoc tèr vel quatèr repetitur, tandem Colcothar hoc retortæ ad latus reclinatæ inditum, furno imponitur, ac inſtitutâ diſtillatione acre phlegma elicitur, cuius portio aliqua oleo Verbaſcino, Sambucino, Populeo, aut oleo Ranarum vel ex floribus Calthæ paluſtris parato permiſceri, & pro fluxionis Podagricæ conditione dolenti parti applicari & ſuperponi poterit, videturq; mihi eius vſus tutior quam olei Salis, quod Chymici nonnulli, veruntamen Empirici, in mitigatione doloris Podagrici & reſolutione vel exiccatione fluxionum Arthriticarum, quæ partes in quas procubuerunt in tumorem ſuſtulerunt, adhibent. De quibus cæteri cenſeant. *Medicamentum Antipodagricum ex Colcothare.*

Sequens porro Antipodagricum vitriolatum mihi magis placet, vtpotè tutius.

℞. *Vitrioli purificati libram vnam.*
Maſtiches.
Olibani.
Myrrhæ.
Ammoniaci.
Bdellij.
Opopanacis.
Mumiæ. ana uncias duas.
Tartari, vnciam vnam ſemis.
Mellis libras duas.
Aquæ vitæ libras quatuor.

Diſtillentur per alembicum ac liquor extillatus ſeruetur ad vſum.

In ingruente Podagrâ, locus pennâ hoc liquore madefactâ, lenitèr illinatur, ægerque commodis remediorum præſidijs internè vſurpandis munitus quieſcat.

Digitized by Google

Diphryges. Colcothari porro ac Chalcitidi affinis planè eſt Diphryges, id enim perfecti æris quaſi ſubſidens fæx eſt poſt frigidæ aquæ (prout Dioſcor: lib: 5. cap: 89. ait) effuſionem, habet enim iam dictum Diphryges eaſdem fere facultates quas vel Colcothar vel Chalcitis, perpurgat namque, ſiccat, excreſcentia conſumit, vlcera ſerpentia & quæ Cacoetę vocant ad cicatricem perducit & ſuppurationes diſcutit, ac Ceratū Diadictamnu ſeu ſacrū Galeni exornat.

Huc etiam pertinent, Æs vſtum, Flos æris, eiusq; Squama, quin & Squama Stomomatis & Squama æris nigri quę eſt Helitis, hæc enim omnia vnâ in familiâ iiſdem ferè viribus dotata perſiſtunt, veruntamen horum omnium vix eſt vllus intra corpus per medicinam vſus, licet veteres ſquamam æris ad aquas cutem ſubeuntes & hydropes ægris porrexiſſe legamus, omnia enim hæc venenatam naturam habent, vndè vulgus tenuem illam æris ſquamam quæ in cudendis cacabis ac lebetibus ex ære decutitur, lardo remixtam hinc inde per ædium angulos ſeponit, ſicq; mures moleſta roſione noxios ac quibuscunque eſculentis periculoſo morſu funeſtos enecat, vocatur autem ſquama ea vulgari nomine Teutonico Kupfferſchlag. *Veteres æris Squama in Hydrope uſi ſunt.*

Ærugo. Sed & hic locum habent Ærugo Scolecia ſeu foſſilis, & raſilis altera, hæ enim quoque ex vitrioli ac cupri procedunt proſapia, at etiam venenata ſunt & vomitum cient permoleſtum. Scio milites quoſdam magnâ inſolentiâ hoſpitis totam familiam ſat petulantèr perturbaſſe, hic autem vt ſeſe vlciſceretur bibonibus illis ſpurcis cuncta diripientibus & tota die potationibus deditis, in magnum aheneum cantharum ceruiſiâ repletum, Æruginem immerſit, de qua bibentes, poſt paucas horas totum domicilium vomiturientes conſpurcarunt, adeô languidi effecti, vt vix vitam retinuiſſe viſi fuerint. Sic repreſſa fuit eorum temeritas.

Vides

Vides hic candide lector,quomodo per elementorum ſeparationem,ac partium quæ in concreto colligatæ hærebant,vnique ſubiecto compactæ inerant diuiſionem ſpagyricam,diuerſa emergant,vndè ſuprâ, cum Protei fabulam Calcantho explicando adhiberemus hunc verſum non ineptè protulimus.

Fit Leo,fit volucris fit longo corpore ſerpens.

Iam igitur vitriolum venenum eſt quamdiu Colcothar permanet, habet autem adhuc in ſe præclariſſima medicamenta licet phlegma & ſpiritus iam nunc abſceſſerint, ex Colcothare enim oleum vitrioli nobiliſſimum,quin & Sal,ac Terra eius dulcis elicienda, vndè pateſcet rem vnã & eandem pro diuersâ accommodatione vel præparatione, ac ſecundum diuerſas ſui partes modo hoc, modo aliud operari,quod in ſubſequentibus fuſius declarabimus.

Colcothar adhuc in ſe continet oleum Salſuginem. terram dulcẽ & plura alia medicamina.

Itaque veteres cum vitriolo quod ipſi vtebant ac in Colcothar redigebant, venenatam quandam qualitatem ineſſe cognouiſſent (vitriolum enim crudum adeô venenatum non eſt,ſed vſtione venenum efficitur etenim Dioſcorides vitriolum crudum aſſumptum pro necandis aſcaridibus probat,illudque commendat his,qui fungis venenatis paſti ſunt) eo vix vnquam præterquam in topicorum & externorum medicamentorum (præſertim quæ vlceribus debentur) applicatione vſi ſunt, vndè Emplaſtrum concinnarunt Diacalcanthon nuncupatum, quod nunc deprauato quidem nomine officinis pharmaceuticis Diachalciteos dici conſueuit ac Diapalmæ Galeni,cuius vſus eſt ad ambuſta,rupta,contuſa,vulnera cruenta,ac tumores peſtilentes, ſed & Iſis Squamam æris, Æruginem ac Æs vſtum recipit,quod quidem ceratum ex Galeno deſcriptum,vſurpatur ad fæda vlcera & fiſtuloſos ſinus, carnem putridam abſumit,ac fædam vlcerum antiquorum & quæ

Vitriolum vſtione in Venenum tranſit.

Diachalciteos.

Iſis.

 mali

Vng: Apoſtolorum. mali moris ſunt, ſaniem exiccat & abſtergit. Interim vnguentum Apoſtolorum præcipuam ſuam vim ab æruginis admixtione habet, prout & plurima Emplaſtra alia ab antiquis deſcripta quæ ſquamam æris & ſimilia recipiunt, de quibus videndus Galenus lib: 2. de Compoſ: med: ſecundum genera in Emplaſtro Giluo, & lib: 4. eiuſdem *Empl: Heræ.* operis in Emplaſtro Heræ. Talia ſunt quoque Emplaſtrum ex Salicibus quod Miſij recipit & Empl: Tarentini Iceſij ac Panaceæ quæ Chalcitidem habent. Diacadmia & vng: ad Polypos, vnguentum Nicomedis apud Meſuen, ac innumera penè tam vnguenta quam Emplaſtra priſcorum *Medicamina ex vitriolo eiuſque ſobole, cupro profecta.* Medicorum à vitriolatis, Colcotharinis, ærugineis, Chalciticis ac Cuperoſis vim ſuam ſortiuntur, potentiſſimè namque hæc partes contrahunt ac ſtringunt, cicatrices ducunt, fæda vlcera repurgant, & ijs quæ ob nimiam humiditatem ægrè conſolidationem admittunt auxiliantur, quo nomine inter metallica primas ferè tenent, vtpotè quæ ſimul mundificent, ſimulq; conſolident. Et hæc de Colcothare eiusque complicibus dicta ſufficiant, nobis iam ad vlteriora progreſſum facturis Diuina clementia faueat.

CAPVT SEPTIMVM.

De Colcothare indulcato ſeu Terra vitrioli mortua.

Epulotica medicamenta ſunt quæ cicatricem obducunt. ABſolutâ Colcotharis illius Cauſtici & adurentis tractatione ab Eſcharoticis ad Epulotica deuenimus, etenim Colcothar iam dictum quod modo venenũ fuerat, Draconi mordicationem, exurendi vim flammiuomam ac ſepticam facultatem habenti aſſimilatum, nunc miteſcit, necandi vim deponit, ac nocendi modum omnem dediſcit prout beneuo-

beneuole lector hoc capite cognoſces. Sanè admiranda non ſolum ſed & maximoperè prædicanda eſt Dei opt: max: bonitas & clementia, ac tam locuples elargitio, per quam non ſolùm medicamentorum materiam, imò & ipſamet medicamenta, humano generi tam copioſè præſtitit, ſed & ipſis mortalibus ingenium hoc dedit, vt ea quæ natura coniunxerat, & vnam in molem congeſta, vnius ſubſtantiæ ac formæ conditione circumſcripta compegerat, ab inuicem ſeparare, diuidere, ſegregare, in varias partes diſcindere findereq;, ac ſuis vſibus diuerſimodè applicare & adaptare poſſent, quando ex vno eodemque ſubiecto calida, frigida, humida, & ſicca, ſpagyricâ operatione proliciunt. Apparet hoc in vitriolo ex quo innumera ferè medicamenta diuerſarum formarum ac qualitatum eruuntur, adeo vt quis meritò dicere queat Calcanthum eſſe quandam quaſi omnium qualitatum & operationum congeriem, ex eo enim laxatiua, vomitoria, reſtrictiua, deobſtruentia, validiſſimè penetrantia, aperitiua, deoppilatiua, coarctantia, aſtringentia frigefacientia, exurentia ac vt ſummatim dicam omnis generis pharmaca depromuntur. ô Protee vitriolate. *Ars Spagyrica.*

Difficilis, facilis, iucundus, acerbus es idem.

Itaque vt ad Colcotharis indulcationem accedamus ea ſic planè facili labore perficitur, hoc modo.

Sumito Colcotharis perfecti quantum volueris, hoc in puluerem redige, cui in olla munda repoſito aquam affunde calentem, ſiue ea fontana aut putealis vel pluuia fuerit, ac baccillo Colcothar in fundo vaſis ſeu ollæ ſua pro grauitate reſidens exagitato, ita vt Colcothar aquæ probè miſceatur, tum vero Colcothar hoc rurſus reſidere permitte, quod vbi factum, primam hanc aquam Colcotharis ſalſuginem in ſe iam continentem abijce, vel à Col- *Colcotharis indulcandi modus.*

Digitized by Google

cothare ſepara, eamque in alium vſum quem ſequenti capite tradituri ſumus reſerua, aliamque aquam recentem, vt iam modo feciſti eidem Colcothari prius calefactam ſuperfundito rurſusq́; vt prius agitato, ac reſidere permittito, aquamq́; ſeparato, hunc laborem quatèr aut quinquies vel toties iterato, quamdiu aquam quam Colcothari affudiſti ſalſedinem aliquam adhuc repræſentare guſtu cognoueris, debet enim toties ac taliter edulcorari, ita vt quilibet guſtaturus dicere queat cum Catullo Epigr: 81. de Quintia.

Nulla eſt in toto corpore mica ſalis.

Colcothar per Salis abſtractionem dulceſcit.

Nunc vero Colcothar hoc dulce, ſeu ſalis per aquæ multiplicem infuſionem extracti ademptione, ablationeque dulcificatum deſicca, & habebis Colcothar rubicundiſſimum, illudque dulce, id eſt non amplius mordicans, aut vrens, quod ad commodos vſus reſerua.

Colcothar vulgare & verum exulcerat, in indulcatum ſanat.

Iam igitur habes Colcothar perſanans ac cuti firmitudinem præſtans, quam heſternum contrariâ facultate læſerat, ſic calida frigidis, humentia ſiccis iuncta hærent, vt alitèr operentur in concreto, alitèr vero in abſtracto, proindè ars Spagyrica ſeu ſeparatrix, eſſentias rerum diuidit, eaque diuaricatione quidquid vitium cuique ſubiecto imô cuique ſubiecti eiuſdem particulæ ineſt euellit, vnde ars rimatrix nihil intentatum relinquens à Domino Deo vt opera eius admiranda per creaturas ſuas pateſcerent, ipſeque ſummus rerum omnium conditor glorioſè prout par, dignum & iuſtum eſt, per ſua donaria & ob tanta beneficia in humanum genus collata prædicaretur, mortalibus forſan conceſſa fuit, ne obuijs ac ſparſim quodammodo vel neglecti in abiectis & in triuio locatis morborum auxilijs ars Medica ab ipſa diuinitate dependens ac defluens vileſceret ac poſthaberetur; Ideoque arti Hermeticæ hoc

Artis Hermeticæ operationes.

datum

datum eſt, vt Mineralia & Metallica purificet ac corrigat, Vegetabilia in gradu ſuo plus magis perficiat, Animalia vero ſuppleat, atque ſic fatiſcentis naturæ ſecundæ defectus reponat, vel eiusdem fatigationes nouo ſoletur auxilio.

Colcothar porro hoc noſtrum manantia ſanat vlcera, ſi ijs inſperſum fuerit, Eriſypelas vlceroſum cohibet & nouâ Epidermidis deperditæ ſuperadditione afflictam partem veſtit, perniones, & quaſuis cutis intertrigines redintegrat, vlcerum ſerpentium ac ex humorum acrimoniâ aut ſalſedine cutem erodentium ferociam domat, & inſolentiam coërcet, Synouiam vulgo glidwaſſer reprimit, cum albumine oui ſuperdatum, hæmorrhagias vulnerum & cruenta ſiſtit ſtillicidia, ſi modo locus affectus ita diſpoſitus fuerit, vt venis ſanguinem fundentibus applicari queat, & ad eas pertingere poſſit.

Colcotharis indulcati vires.

Synnia Glidwaſſer.

Pro Dei vero gloriâ, proximi charitate, & vitrioli famâ, pandam tibi candide lector hic & communicabo Emplaſtrum meum Opoteldoch magnum Colcotharinum, cuius deſcriptionem diu ſecretam detinui, vt qui medicaminis eius confectionem paucis reuelatam mihi ſeruaueram, attamen quia bonum participatiuum & eſt & dici ſolet, non volui hac in parte Chriſtiani hominis (qui cunctis prodeſſe cupit, ac debet,) officium negligere, ſed eius apparationem hoc loci liberè & fideliter publicare, cum in vlceribus vulneribusq; mira præſtet, attamen magis operatur in vulneribus cruentis recentèr inflictis, ac plagis iam modô contractis, eas enim mundificat & confeſtim imô aliquando ſine copioſâ ſuppuratione perſanat. Eius autem deſcriptio hæc eſt.

Emplaſtrum Opoteldoch magnum Colcotharinum authoris.

Digitized by Google

℞. *Ceræ nouæ mundiſſimæ libram unam.*

Terebinthinæ mundæ, vel ſi mauis Cypriæ aut Venetæ uncias ſex.

Gummi Elemi. uncias tres.

Olei Hyperici,

Myrtini ana. unciam unam ſemis.

Liquefiant ſimul omnia, & poſtquam diffluxerint adde eis ſequentia, Nempè.

Emplaſtri Colcotharini deſcriptio.

Gummi Ammoniaci mundiſſimi.

Galbani.

Opopanacis. ana. drachmas tres.

Colophoniæ drachmas ſex.

Mumiæ ſelectæ.

Succini albi pellucidi. ana, drachmas duas.

Olibani albi

Maſtiches purificatæ.

Sanguinis Draconis.

Sarcocollæ à recrementis purgatæ. ana. drachmam unam ſemis.

Aloes hepaticæ. drachmam ſemis.

Myrrhæ. drachmam unam.

Diſſoluantur Gummi in Aceto, iunganturque ſimul commodè ac ſecundum artem, agitando ſingula, ac vbi fermè refrixerint, paulatim ac ſtudioſè inijce.

Lapidis Magnetis præparati, drachmas ſex.

Croci Martis, ex arte ſine corroſiuo concinnati unciam unam.

Tutiæ præpar: unciam unam.

Lapidis Calaminaris identidem præparati. uncias quinque.

Lithargyrij auri. unciam unam.

Colcotharis indulcati ſeu Terræ vitrioli mortuæ ac dulcificatæ, uncias duas.

Redigantur lege artis in Emplaſtrum, quod frigefactum dureſcat, ita vt diſſiliat. Qui mollius id habere optauerit, Terebinthinæ ac oleorum ſupradictorum quantitatem nonnihil adaugeat. Alioquin rectè ſic ſubſiſtit.

Additiones in hoc Emplaſtrum.

Notandum quoque, poſſe Emplaſtro huic ſuccum Alchimillæ Symphyti, Veronicæ. Pyrolæ. Saniculæ, Conſolidæ mediæ vel Sarracenicæ. Telephij. Nicotianæ Nummulariæ aut foliorum Quercus adijci. Sua ſit cuique intentio libera.

Empla-

Digitized by Google

Emplaſtrum hoc magnæ eſt vtilitatis ad vulnera recentia, ea enim protinus perſanat, ſpicula, tela, cuſpides dummodô oſſibus fixi non hæreant, itemque crines, paleas, ac reſegmina, aut quæ vulneri inciderint, extrahit, ſymptomata vulneribus infenſa, ac periculoſa, ſi citô applicetur anteuertit & præcauet, tumores affluxusque humorum, qui cæſæ ac offenſæ parti incumbere ſolent reprimit, ac diſſolutam vnitatem quantociûs iungit, conſolidat ac cicatrice claudit. Deſeruit autem Emplaſtrum hoc quam maximè bilioſis poculatoribus, inter epulas prælia exercentibus, qui ſeſe cæſîm punctîmq; in conuiuijs oblædere ſolent, quando hic cantharo in caput illiſo, alius vitro in faciem excuſſo pugnis per ebriam pugnam contuſus cruentatur, his enim omnibus Emplaſtrum hoc, (eloto ſolûm prius calente vino vulnere, rurſusque diligentèr rarioribus pannis ſiccato) auxilio eſt, præſentem eis opem præſtans, qui ad priorem commeſſationem paulò poſt denuô recreati reuertuntur ac redeunt, multô quam prius alacriores, vt quibus verbera animum fecerint, ac ſopitum torpidumque robur viſa ſint excitaſſe.

Vtilitates ac Vires huius Emplaſtri.

Crapulones hoc Emplaſtro ſæpè indigent.

Solebant olim Germani equites ſtabularij Machæris ac pugionibus ſuis pro more ſuo Teutonico ceram plerumque rubram ac viridem ad capulum ſeu manubrium affigere, vt ea ſi quando neceſſitas exigeret ad vſum præſtô eſſet, ij nunc magdaleonem huius emplaſtri ſuis præfigant enſibus ac dictis pugionibus ceræ loco agglutinent (poſſunt enim obſignandis literis emplaſtro hoc rubeo æquè ac cerâ vti) quod ſi quis inter illos (quoniam & hi creberrimè inter compotationes ac aularum conuiuia, imô in comitijs quam maximè tumultuantur) ſauciatus fuerit, magdaleonem ſuum quem enſis vaginæ aut capulo gladij affixum ſecum fert, ſupra prunas digitis tractando

Germanorum equitum mos antiquus.

L 2 & mol-

& mollificando malaxet, eumque in placentam tenuem diducat, quæ vulneri obtegendo par ſit ac ſufficiat, eamq; placentam ſauciæ parti, quæ vino prius elui rurſusq; exiccari debet ſuperimponat, manè & veſperi eam detrahendo, mundificando, ac iterum applicando, melius tamen fuerit, ſi quoties placentam à læſa parte detraxerit, abſterſo pure placentam denuô malaxauerit, vt ea quaſi renouata nouam acquirat ſuperficiem. Vbi vulnus ad ſanationem quæ DEO dante ad vſum huius emplaſtri celeritèr ſubſequitur perductum fuerit, mundificet æger ſuam hanc placentam eamque rurſus in magdaleonem redigat, ſuoque refigat gladio, poſteris certaminibus forſan in triuialibus diuerſorijs futuris iterum ſeruiturum, non enim neceſſe eſt nouum ſemper emplaſtrum aſſumere cum aliquot vicibus vnum & idem vſurpari queat dummodô diligentèr malaxetur (Germani malaxare waich machen/vnd durch einander bören vocant) ſic multa emplaſtrum hoc ijs præſtabit commoda, qui rixis addicti in Choleram abeunt, aut animo alioquîn in furiam prompto confeſtim leui de cauſa irritati bileſcunt ac iraſcuntur, hi enim omnium primô impingunt & quæ certamina primi cæperunt, vltimi ſed lacerâ cute finiunt.

Malaxare Abbörē oder mit händen waich machen.

Poteris autem emplaſtro hoc in vlceribus quoque fœdis ac putridam ſaniem ſtillantibus vti, eſt enim & ijs accommodatiſſimum, putredinem namque aufert, deſiccat, mundificat, & conſolidat ac quod malignum vlceribus ineſt remouet, nam & in plagis, ſi armorum genus aliquod quo vulnus inflictum fuit veneno infectum fuerit, toxici vim frangit ac extrahit, videbis ex eius vſu mirabiles effectus, quos potius obſeruari, quàm à meipſo pluribus prædicari opto.

Calcan-

Digitized by Google

Calcanthum quoque dulcificatum recipit emplaſtrum illud magnetinum doctiſſimi viri Angeli Salæ Vicentini Medici Spagyrici quod ſic habet.

Emplaſtrum Magnetinum Angeli Salæ.

℞. *Gummi Sagapeni.*
Ammoniaci.
Galbani. ana. uncias tres.
Ceræ nouæ.
Terebinthæ larignæ. ana. uncias quatuor vel quinque.
Magnetis Arſenicalis. uncias tres.
Terræ vitrioli lotæ. unciam unam.
Olei Succini. uncias duas.

Diſſoluantur Gummata in aceto Scyllitico, poſteaque lege artis ceræ ac Terebinthinæ liquatæ iungantur, indè vero addatur magnes Arſenicalis in puluerem redactus, & Colcothar dulcificatum, ſeu Terra vitrioli elota, ac in fine (ne expiret) oleum ſuccini adijciatur, fiatque lege artis emplaſtrum, quod in magdaleones redactum, aſſeruetur in veſicâ, oleo Scorpionũm prius inunctâ.

Vtilitas & vſus huius Emplaſtri.

Emplaſtrum hoc in bubonibus peſtiferis maturandis ac perſanandis magnæ eſt potentiæ, venenum enim vi ſuâ ſpecificâ attrahit, & ne ad cor retrocedat prohibet, Scrophulas perſanat, easque purificat, applicatum plagis putridis ac venenatis, curationem ægrè ſuſcipientibus auxilio eſt. Attrahit, ab alto euocat, mundificat, & conſolidat.

Magnes Arſenicalis.

Magnes porro Arſenialis ſic conficitur, ſumuntur Antimonij crudi, Sulphuris flaui, & Arſenici, ſingulorum partes æquales, hæc omnia in puluerem redacta cucurbitæ vitreæ induuntur, ac in furno arenam continente liquantur, vt bituminis inſtar diffluant, maſſa hæc frigefacta effracto vitro eximitur, fuſcum vel ſubruffum colorem habens, quæ ponderoſa eſt, & concuſſa vitri inſtar diſſilit, hæc tempore Peſtis de collo geſtata Zenechton ſupplet ac eius loco vſurpari poteſt, quod quidem Zenochton ex Arſenico confectum plurimi magnoperè collo appenſum celebrarunt. Ego Magnetem talem Arſenicalem habeo ſimilem

Magnes Arſenicalis Zenechton vice ſupplet.

Arſe-similis naphta.

Naphtæ quæ circa Babylonem naſcitur, & ex qua ignis Græcanicus conficitur is vero diffractus aduerſus ſolis radios aut ad lucem obſcurè ruffeſcit, iam dictis dotibus inſignitus.

Atque hæc ſunt quæ de Colcothare indulcato ſeu Terrâ vitrioli mortuâ rubente, notatu digna proferre oportuit, de cætero (vt tandem ad olei Calcanthini tractationem deueniamus) Salis prius ac Sulphuris vitriolati quin & vitrioli albi vomitiui conditionem explicaturi.

CAPVT OCTAVVM.

De Sale ac Sulphure Calcanthi necnon Vitriolo albo vomitorio.

Salis vitrioli ſeu Colcotharina ſalſuginis condenſatio.

SI ex vitriolo ſalſuginem denſatam habere volueris, aquam eam (quam capite præcedenti in edulcoratione Colcotharis aſſeruari debere monuimus,) ſumito, eamq; diligentèr prius colatam inſpiſſato, vel euaporare ſinito vt ſal gelaſcat. Sumito deindè ſalis huius quantum volueris illudque in aqua pluuiali iterum diſſolue, diſſolutum cola per chartam emporeticam ſeu bibulam, ac rurſus inſpiſſa, habebis ſalem candidiſſimum Alkali de Colcothar vocatum, cuius doſis ad ſex Comez extenditur, eſt autem Comez gutta ſemis vel granum dimidium. Ex hoc ſale paſtillos conficiunt ſeu Trochiſcos talitèr præparatos.

℞. *Alcali de Colcothare ſeu Salis vitrioli, Scrupulum unum.*
Liquoris Centaureæ.
Calaminthæ.
Agarici albi & leuis. ana. ſcrupulum dimidium.
Olei Myrrhæ quantum ſufficit ad impaſtandum, fiant Trochiſci, quorum doſis eſt à granis quatuor ad ſeptem.

Vermes

Vermes ſiue in ventriculo, inteſtinis aut vtero hæreant medicamentum hoc eijcere creditur, datur ex vino Maluatico, aut alio aliquo generoſo.

Vires huius medicamenti.

Ego vero vt verum fatear, Sale vitrioli intra corpus nunquam ſum vſus, deprehendi enim in meipſo quod pectori officiat, valentèr enim ſtringit ac coarctat, ac quaſi ſpecifica quadam facultate pulmonibus aduerſari & nociuum eſſe mihi videtur, proindè ab eius vſu intra corpus lubentèr abſtineo, qua de re & alios monere volui.

Cautio.

Attamen in fœdis vlceribus primas tenet. Epiſpaſticum enim eſt medicamentum, vndè ſinus ac fiſtulas, quin & Carcinomata repurgat, ac vlceribus malignis ac putridis quæ Cacoethe vocantur præſenti remedio eſt, quo comodiſſimè vti poſſumus in periculosâ eâ & vix ſanabili fiſtulâ, angulum oculi lachrymalem occupante. Sanè in vlceribus fœdis mira præſtat ac perficit, etenim Gangrænam educit, & muccoſitates iam putrefactas potentèr euellit relicta poſt ſe non leui aſtrictione, quæ poſt mundificationem vlceris firmam carnem ſanationi opportunam ac neceſſariâ relinquit. Germani dicunt **macht einen vöſten grund** vnde in antiquis vlceribus cæteras medicinas auxilio antecellit. Habes ex ſale hoc vnguentum Saturninum vitriolatum apud Angelum Salam ſupra citatum ad vlcera, eriſypelata, & ſcabiem efficax. Itaque Sali vitriolato ſeu Calcanthino in exterioribus inter ſalia primas dabimus, vſum eius intra corpus declinâtes, qui ſanè mihi tutus non videtur, habet enim in ſe ex cupro quidpiam horribile, quod ventriculū præcipitare, ac periculoſum vomitum conciliare poſſit, nam & ſolo guſtu nauſeam mouet, eius ego magnam quantitatem habeo, quam externis ſolûm remedijs commodabilem reſeruo.

Vtilitates Salis Colcotharini in externis affectibus.

Sal vitrioli firmam vlceribus ſanationis baſin præſtat.

Monitorium.

℞. Vnguen-

Vnguentum mundificatiuum.

℞. *Vnguenti de ſuccis Arantij vel Vlyſsis Aldrouandi. unciam unam.*
Salis vitrioli ſeu Colcotharini. Scrupulum unum vel drachmam dimidiam. *Miſce.*

Hanc mixturam panniculis illitam in fœdos vlcerum ſinus demerge,& ſuperda emplaſtrum conueniens,vtpotè Empl: Apoſtolicum,aut Empl: viride vulgare, ſeu de Ærugine,vel Triapharmacon, ſi vlcus ſanationem polliceatur,alioquin præſtat mollificantibus magis & pus mouentibus emplaſtris vtpote Diachylo & Emplaſtro Citrino rem hanc agere, vſque dum compacta vlceris purulentia diffluxerit, ac emundata penitus fuerit,Teutones dicunt

Speckbutz.

biß die Speckbutzen herauß kommen/ poterit & ſalis huius portio alijs quoque vnguentis vtpotè vnguento Nicotianæ ſeu Tabaci itemq; Aureo,Baſilico,ac Fuſco ſimilitèr commiſceri, ac vt dictum eſt vſurpari, ſic enim mira præſtat, quæ experimentorum fides ſenſibus ac oculis objicit. Atque hæc de Salè Colcotharis dicta ſufficiant,nunc de Sulphure vitrioli agendum.

Salis Vitrioli in mundificandis fœdis ulceribus mira facultas.

Sulphur Vitrioli.

Sulphur vitrioli à varijs varimodè præparatur aliqui enim Coloothar ſale prius abſtracto cum admixtione Salis Ammoniaci ſublimant,ac poſtmodum affuſâ aquâ in Balneo rorido acredinem extrahunt,pulueremque in fundo ſubſidentem pro Sulphure Calcanthi agnoſcunt, qui tamen mihi vt Metallicus Cuprea quædam terra eſſe videtur,etenim fuſili igni ſubiectus, Cuprum malleabile præſtat ac poſt ſe in crucibulo relinquit. Alij ferri laminas in aquâ in qua vitriolum diſſolutum fuerit ebullire faciunt, tum tenuis quaſi vel rubigo vel lanugo his laminis agglutinatur & adhæret, quam poſtea deraſam pro Sulphure habent,ſed falluntur,cum id potius ſit excrementoſa quædam ferri cum vitriolo coniuncti ſubſtantia. Verum autem Sulphur vitrioli ex vitriolo purificato,& in aqua pluuiali

Sulphuris Vitrioli varia præparationes.

uiali cui phlegmatis Calcanthini tertia quaſi pars ſit admixta diſſoluto, affuſo oleo Tartari paratur, ſic enim confeſtim abſque igne ſulphur ſequeſtratur quod ſeſe vitri (quod amplum eſſe debet) parietibus affigit, id poſt liquorum ſeparationem, aquâ eluitur vt dulceſcat, euadit enim tam inſipidum vt Cretam, Bolum Armenum, aut Terram Lemniam æmuletur, quin imô fixum eſt, nec combu ritur, ſed flammas ſpernit, in hoc magna & pertinax tinctura latet, etenim vitrum in quo paratum fuit, adeo tingitur, vt nulla arte, nec lixiuio, non affrictu Salis vel cinerũ aut arenæ repurgari queat, ita vel in vitrum agit, Germani opifices dicunt es ſelt ſtarck ein/ Sulphur hoc flauum eſt inſtar ochræ, quod Anodynum eſſe perhibent, ego vt verum eloquar licet ad manus habeam eius experiundi periculum nullum feci, cum Opio ritè præparato ac per Ambræ coadunationem correcto gaudeam. Aiunt gallinas porrectis Sulphuris huius granis aliquot obdormiſcere, dehinc vero alacriter expergiſci, quod forſan aduentante vere tentbao. Alioquin tutiſſimum mihi videtur cum omni ſapore careat nullaque ſit vel acrimoniâ, vel ſalſedine, aut odore aliquo externo præditum. Tripolim æquat quâ barbitonſores in poliendis ſuis patinis ac lebetibus vtuntur huic enim planè ſimilis exiſtit.

Verum Sulphur Vitrioli mit Tartaro niderge ſchlagen.

Gallinæ aſſumpto Sulphure Vitrioli obdormiſcunt.

Tripolis.

Ex vitriolo quoque paratur medicamentum vomitorium quod vitriolum album vomitiuum nominant, id ſic conficitur. Diſſolue vitriolum album in aqua Fæniculi, diſſolutum diligentèr cola, ac aquam euapora vſque dum id quod in cucurbita reſtibile eſt cuticulam contrahat, tum frigori, expone vt cryſtallos gignat, quos rurſus in aqua Centaurei ſoluas, iterumque vt prius in lapillos cogas, hos tertia vice in aquâ Roſarum odoratiſſimâ ſoluito, coagulato, tandemque ſiccato. Vſus eius eſt in verminationibus,

Vitriolum album Vomitiuum.

febribus ſtomachalibus ex prauo nutricatu, putrido alimento & corrupto victu profectis, vulgo **Magenſieber**, datur his qui fungis venenatis paſti ſunt, aut fructibus fugacibus ſeu horæis, leguminibus, oleribusque ſeſe replerunt, commodum ſanè medicamentum militibus quibus caſtramentationes diuerſæ ſæpè probum victum negant, quique putridas ex paludibus quandoq; aquas potare coguntur. Datur ex iuſculo carnis, vino, vel ceruiſiâ, aſt vbi æger vomere incipit commodum eſt vt iuſculum pulli, caponis, aut aliud præpingue ad manum ſit, de quo ægro ſæpè ſorbitio exhibenda, ſic enim facilius euomet, nec ita cum nauſea colluctabitur. Theophraſtus ſale magis vitrioli quod Gillam appellat vſus eſſe videtur: eſt & liquor vitrioli vomitorius quibusdam in vſu de quo vide Oſvvaldum Crollium in Baſilica. Veruntamē hæc hoc loci dicta ſufficiant, nobis tandem ad olei Calcanthini tractationem acceſſuris Diuinum numen aſſiſtat.

Vſus.

Magiſterium vitrioli.

Subeſt autem adhuc Magiſterium vitrioli, quod ex eius Sale, Sulphure, ac oleo, ſimul mixtis, compactis ac coadunatis & in lapidem coagulatis conficitur, id ad omnes morbos ventriculi, ex crapulâ prouenientes, repletiones nimias ex edacitate oriundas, indeq; natas febres, plurimûm valet, paucorum granorum pondere ex vino vel pulli iure hauſtum, mundificat enim, repurgat, aperit, incîdit, & ſi quid putrefactum vel corruptum ſtomacho inhæſerit, idipſum emendat ac corrigit, appetitum rurſus inſtaurat, & Ictеritiam delet, Cachexiæ & fœdo corporis habitui remedium ſalutare, ſed in eo parando, multo labore opus eſt, vndè & rarius in vſum venit, cum artifices deficiant his fatigationibus ſuſtinendis opportuni. Sed iam ſiſto calamū olei Calcanthini vires, vſum, ac parandi modum proſequuturus.

CAPVT

CAPVT NONVM.

De oleo Calcanthi vero, ſeu oleo vitrioli acido.

NVnc tandem ad regem medicamentorum omnium ſublunarium accedendo, quibus ac quantis is viribus polleat diſquiramus, veracitèr hoc penſitando, Medicinam ſine hoc, inermem, fatuam, luminis orbam ac inanem exiſtere, cum vitriolum omnium aliorum remediorum auxilia non modo intendat, augeat, vigoret, ac perficiat, quæ huius beneficio deſtituta vaneſcunt, aut languent, vel ſegnia torpeſcunt. *Oleum Vitrioli eſt Rex omnium Medicamentorum.*

Igitur oleum hoc Calcanthinum paraturus, ſumito Colcotharis ad rubedinem exuſti quantum volueris, id in parua fruſtula diffractum, vel groſſo (vt loquuntur) modo pulueriſatum (etenim ſi in tenuem pollinem redigatur, non ita promptè ſuccedit negotium) in retortam capacem ac amplam, ex optimâ terrâ figulinâ confectam quæ vim ignis ſufferre queat, intuſque vitreatam inde, adiectis fruſtulis coctorum laterum, qui vnâ cum Colcothare hoc igniuntur, cauendum tamen ne retorta vltra tertiam partem repleatur, huic ampliſſimum vas recipiens applica, luto philoſophico aut paſtâ Hermeticâ ex albumine oui, calce viuâ Scotiâ ferri, Bolo Armeno, Sale, Argillâ, glutine diſſoluto & ſimilibus confectâ, roſtro retortæ tenacitèr agglutinato, deinde igne aperto à ſecundo caloris gradu ad intenſiſſimum vſque & extremum oleum Colcotharis vrgè, cauendo ne recipulum rumpatur, aut fiſſum diſſiliat, ignis hunc intenſum gradum largo tempore protrahe, vſque dum nihil amplius olei ſtillare, vel fumoſi *Olei Calcanthini praparatio.* *Lutum Hermeticum.*

vaporis in excipulum euomi notaueris. Tum vero in vtre vaſis recipientis oleum habebis vitrioli perfectum illudq; acidiſſimum, quod vt à fæcibus repurgetur, cucurbitæ inditum, ex arenâ calente per alembicum pellatur, vt ſic reddatur purius, quod enim in fundo remanet Chymicis magis vſibus ad Metallorum operas deſeruit, tu nobile illud quod Alembicum tranſcendit, in vſum Medicum reſerua, ac eo fidentèr vtere.

Olei vitrioli rectificatio.

Acetum terreſtre eſuriuum.

Atque hoc eſt acetum illud terreſtre, appetituale & eſuriuum, quod deiectam inſtaurat appetentiam, cum tamen præterea & è contra Orexin ac caninam famem ſanet, hæc eſt illa Oxalis ſeu Acetoſa, quæ febres quaſcunque exurentes ſuo modo vſurpata reſtinguit, & Cauſonides reprimit, hæc eſt illa Oxyacantha, bilem domans, hic eſt ille ſuccus Agreſtæ vomitum conſopiens, hic eſt ille liquor Cydoniorum aluum ſtringens, ac bilioſam Diarrhæam cohibens, hic eſt ille acidus Limonûm ſuccus, febribus peſtiferis ac quibuscunque malignis aduerſus, hic eſt ille Creſpinus ſitim ſedans ac vua criſpa oris tollens amaritudinem, hic eſt Rubus ille Idæus cordis vires reparans cuius dotes innumeræ, ac facultates inſignes nullo ſunt volumine comprehendendæ, inſigne enim hoc Dei opt. max: donarium cunctas laudes ſuperat, & deprædicatorem ſuum ad raucedinem vſque fatigat, cum noua indies ab eo prodeant auxilia, tanta celebritate, ſecuritate, facilitate, promptitudine ac iucunditate dotata, vt mundus ipſe in admiratione raptus obſtupeſcat, vileſcentibus interim ac faticentibus ijs calumnijs & opprobrijs, quæ vel pigra quorundam petulantia, vel liuor aut pertinax odium, ad lucernam hanc caligantium, ſtultè, temerè, arrogantèr ac ineptè ſine vllâ ratione effutiuit.

Opprobria cõtradicentium in uanum abeunt.

Oleum autem hoc vitrioli (vt pauca de eius viribus referam

feram) has præclaras dotes poſſidet, datum namque ex aquâ Roriſmarini, florum Sambuci, Maioranæ, Saluiæ vel Betonicæ, capitis dolores à frigore profectos perſanat, cum aquâ Pæoniæ, Florum Tiliæ ac Ceraſorum nigrorum Epilepſiam ac morbum Comitialem protracto per hebdomadas aliquot eius vſu eliminat, cum aquâ Lauandulæ vertiginem tollit, cum aquâ florum Paralyſeos ſeu primulæ veris aut Iuæ Arthericæ Paralyticis prodeſt, Lethargicos cum aqua Liliorum conuallium aut aliâ aliquâ appropriatâ ſuſcitat, cum aquâ Euphragiæ porrectum oculos recreat, & neruum opticum obſtructum reſerat, ac cerebri infarctus mirâ facultate expedit.

Olei Vitrioli cum appropriatis ac ſpecificis accommodatio.

Potentius porro operatur, ſi Syrupis conuenientibus ad quemque affectum analogâ ope valentibus remiſceatur. Paradigmatis loco hoc ſit, in frigidâ capitis vel cerebri conſtitutione, vbi pituitoſi humores eidem cerebro noxam intulerint.

Oleum Vitrioli commodiſſimè Syrupis admiſcetur.

Syrupus ad frigidos cerebri affectus.

℞. Syrupi de Betonicâ.
De Stæchade.
De Floribus Pæoniæ.
ana unciam unam ſemis.
Mellis Anthoſati.
De Floribus Paralyſeos.
Oxymellis Scillitici. ana. drachmas ſex.
Olei Vitrioli quantum ſatis pro iucundo acore. Miſceantur.

Dentur ægro manè tria vel quatuor cochlearia ieiuno ventre abſorbenda, ſimilitèr & veſperi vbi concoctio peracta fuerit, horâ vnâ antè cœnam totidem, isque deſuper ad horam vnam à cibo abſtineat. In calidâ diſcraſiâ ſit hoc exempli loco.

Syrupus in calidâ capitis diſcraſiâ vſurpandus.

℞. Syrupi de Nymphæa ſimplicis vel compoſiti.
Violati ex floſculorum ſucco confecti.
De Papauere erratico. ana. uncias duas.
Olei Calcanthi quantum pro aciditate conciliandâ ſufficere videbitur. Miſce.

Vtatur

Vtatur eo æger eo modo quem iam iam ſignificauimus. Inſomniam leuat, calidos capitis dolores eoſque furibundos demulcet, ac bilioſæ Cephaleæ auxilio eſt, felleas, aut ex bile profectas euaporationes ſupprimit, ac æſtum cerebri temperat. Medetur Hemicraniæ ex efferueſcentis aut ebullientis in ventriculo bilis praſſinæ conſenſu natæ. Sed de his præſens diſponat Medicus, qui addendo, detrahendo, varimmodè pro rectâ intentione & occaſionis exigentiâ medicamentum mutare & alitèr atque alitèr diſponere poterit.

Virtus huius Syrupi.

Nunc autem Polypos naribus innatos ac iiſdem hærentes contactu eximit, & Ozænas repurgat, in Lue venerea vbi earum partium oſſa & Cartilagines putreſiunt, & ruinam minantur, corruptionem auffert, aqua Plantaginis aut Conſolidæ minoris vel maioris atque etiam chelidoniæ remixtum, Vuam pendulam ac flacceſcentem, imô vlceribus fœdam decocto Guaiaci inditum ac collutum, mundificat & conſtringit, ac glandulas prætumefactas à pituitæ infarctu ac repletione liberat ſi cum Melle Roſato lingatur. Dehinc Aphtas delet ac putreſcentia oris & gingiuarum vlcera, latiùs ſerpere conſueta funditus extirpat, laxaſque gingiuas ſtringit, Tartarum ac muccoſitates dentibus adnaſci ſolitas abſtergit, vndè dentes purificat, firmat ac dealbat. Cauitatibus eorum inditum vermes necat, & dolores eorum ſopit, ſed os dolorificum frangi tandem neceſſe eſt, quod tamen ſine dolore poſtmodum excidit. Ad hæmorrhagias porrô gingiuarum vbi quandoque euulſo dente cruor ægrè ſiſtitur, vnicè valet, ſolo enim contactu loci ſanguinem ſtillantis, & ex maxilla profluentis, aream contrahit & eam cruoris eruptionem protinus cohibet. Cum aqua Prunellæ Semperuiui ſeu Sedi maioris aut Portulacæ gargariſatum, Prunam delet, ac inflamma-

Oleum Vitrioli Polypos & Ozænas perſanat.

Vua procidua.

Aphta.

Ad putridos & canos dentes.

Gingiuarum hæmorrhagia.

Pruna.

mationes linguæ & Oëſophagi ad gurgulionem pertingentes reprimit, præſertim ſi Rob Nucum, Diamoron aut violaceus Syrupus admixtus fuerit, vt Gargariſmus vel collutio plus humecta reddatur, ſed Nitro permiſceri non debet, quo alioquin iam fido experimento certificati vtimur, eo tamen correcto, purificato, ac cum Sulphure fuſo, quod noſtræ officinæ ſub nomine Anodyni mineralis complectuntur, id enim non modo intra corpus aſſumitur, & ex aquâ aliqua conueniente vel iure pulli potandum datur vel vnciæ vni Butyri recentis, ſalis eius drachma remiſcetur, quod in aquâ frigidâ aſſeruatur, dando ſubindè ægro buccellam eius piſi magnitudine idque ſæpius in die, id autem ſensîm vt aridam linguam mollificet ore liquare conuenit, ſed tunc à Gargariſmis oleum vitrioli exulet cuius alioquin guttulæ paucæ in collutiones admittuntur, etenim Nitrum & vitriolum ſimul iuncta aquam fortem ſoluendo argento deſtinatam confeſtim repræſentant, proindè naturas rerum obſeruare oportet, vt quæ ſibi comodent & conueniant, & quæ ex ijs reſultent, peritus artifex reſciat. *Anodynum minerale.* *Cautio.*

Meminerit beneuolus lector, nos ſupra monuiſſe in cerebri morbis, ac capitis affectibus, Spiritum vitrioli, vtpotè volatilem ac oleo leuiorem, potiores vires obtinere, niſi morbus vel Symptoma aliquod à labe principali alicuius viſceris interioris vtpotè Ventriculi, Iecoris, Lienis, aut Meſenterij dependeat, & exindè proficiſcatur, ac per conſenſum caput afficiat, tunc enim in inferioribus Oleum potentius agit, ſed hæc ipſa Praxis-vſus, & obſeruatio docet. *Obſeruatio.*

Nunc vero ad Pectoris morbos & affectus deſcendendo pro parte mea liberè, candidè, ac ſyncerè fateor me in ijs oleo vitrioli parum, imo vix quidquam tribuere, dum- *Oleum Vitrioli ad pectoris morbos haud vtile.*

modo

modo eos nõ exacerbaret, offenderet, ac exaſperaret, licet ſint qui promiſcuè eo in iam dictis pectoris, pulmonis, ac pleuræ morbis vtantur, qua autem vtilitate neſcio, & licet ſciam, oleum Sulphuris acidum (quod oleum vitrioli ferè repræſentat) in Aſthmate plurimum poſſe, imô dextrè exhibitum vel vſurpatum, etiam pulmoniacis ac purulenta ſcreantibus proficuum exiſtere, vtpotè quod pulmonũm vlcera deſiccet & mundificet; id tamen alterius planè eſt naturæ, vtpotè à Sulphure & ei coniuncto (quod Sulphuri proprium eſt) Arſenico, ſuas vires ſortitum, proinde non miror veteres Sandaracam quæ nihil aliud eſt quam Auripigmenti ſeu Arſenici quædã ſpecies in pectoris morbis vſurpaſſe, ita enim ſcribit Dioſcorides lib. 5. c. 81. *Prodeſt ad narium oriſque ulcera, & cæteras papularum eruptiones cum Roſaceo, item Condylomata, datur ex mulſo purulenta extuſsientibus, ſuffitur quoque cum Reſinâ aduerſus veterem tuſsim rapto per fiſtulam nidore, vocem expedit cum melle delincta, ſuſpiriosis cum Reſinâ in Catapotio optimè datur.* Hæc Dioſcorides: Aſclepiades & Iſidorus inueteratis Dyſentericis paſtillos exhibent è calce viuâ, Sandaracâ Auripigmento, Cadmiâ & reliquis de quibus poſteriori capite mentionem facturi ſumus. Miror autem magis & plusquam miror imô adigi non poſſum vt tantos viros, imô Galenum ipſum Sandaracam Græcorum quæ Auripigmenti ac Arſenici eſt ſpecies intra corpus aſſumendam porrexiſſe credam, quæ tantum venenũ eſt, vt Paracelſus (cuius tamen medicamenta pleraque à Galenicis nonnullis venenata putantur, & pro venenis proclamantur) ſcribat, quamlibet drachmam fortiſſimum equum occidere, ac miror iterum Dioſcoridem eius vſum intra corpus commendare loco iam modo citato, qui iam primum capite præcedenti, Auripigmentum cruſtas cum vehementi vredine & violento morſu excitare, excreſcentias reprimere & capillos euellere ſcripſerat.

Oleum Sulphuris acidũ.

Sandaraca eſt Auripigmentum.

Paſtilli Aſclepiadis & Iſidori.

Sandaraca Græcorũ quæ & Auripigmentum eſt aut Arſenicũ Venenum eſt.

Hæc res diu me torſit, ſæpeq; perplexum reddidit, quando veteres eosdemq; Medicinæ proceres tanto veneno intra corpus vſos fuiſſe legeram,& ſanè ſi modernus aliquis Medicus priſcorum ſcriptis inſiſtere, ac ſimiliter Sandaracam Græcorum ſeu Auripigmentum vel Arſenicum (idem enim ſunt) exhibere voluerit,non aliud video quam quod in qualibet eius pharmaci porrectione latrocinium ſit patraturus, ægroq; certiſſimam necem illaturus,cum vnicus ſcrupulus homini interficiendo, ſat ſit,& drachma vna prout Paracelſus monet quemuis equum etiam robuſtiſſimum proſternat. Quid igitur dicendum? homicidas ne appellabimus veteres, aut eorum dogmata & facta ſequentes, ciues in perniciem agemus,ac enecabimus? Abſit. Videant reuera polituli noſtri familiares Galenici,qui venena ſolis ferè Hermeticis ac Spagyricis medicamentis adſcribunt, vt ſuam prius aream venenis ac toxicis repletam repurgent,poſtmodumq; Chymicos Medicamentorum præparatores, qui in quibuſlibet rebus ad Medicinam aptis,purum ab impuro, nociuum ab vtili & proficuo,venenatum ac lethiferum à ſalutari & auxiliatorio ſeparando ac ſequeſtrando deſudant,in eaque re vitæ ſuæ labores integrè ac candidè pro mortalium charitate & commodo ponunt carpant, nec feſtucam Hermeticis artificibus ex oculo eximere conentur,qui ipſimet infixis integris trabibus occæcati omnis ferè luminis orbi ſunt effecti,ac in tenebris palpantèr & palpitantèr toties ac tam grauitèr impingendo oberrant. Sed de his capite ſubſequenti cum ad eam diſquiſitionem deuenerimus, vtrum, quibus,ac quomodo veteres Medici magnates ac primarij, Metallicis ac Mineralibus intra corpus fuerint vſi remedijs, ibi Galenici nos ipſos tanquam ex ſpeculo contemplabimur,noſtram gentem priſcis ſæculis tam ab arte

Sandaraca Græcorum Realgar eſt ſeu Arſenicum.

Parcant quæſo Galenici Hermeticis.

N Herme-

Digitized by Google

Hermeticochymica alienos ac deſertos fuiſſe non modo admirantes verûm magis deplorantes.

Excuſatio veterum.

Quomodo igitur maiores noſtros excuſabimus? quorũ famam vt parentum ac præceptorum tueri debemus ac tenemur. Ego ſanè nullibi ijs ſuccurrendi vel opem vel auxilium inuenio, niſi eos Sandaracam hanc ſuam præuiâ præparatione repurgaſſe, ac à veneni labe immunem reddidiſſe dicamus. Sed cur præparationis aut purificationis eius mentionem nullam faciunt? hic iterum hæremus, aut dicemus poſteros nomen Sandaracæ Arſenico & Auripigmento inconcinnè tribuiſſe? ſed ne hoc quadrat, Dioſcorides namque, Galenus, & alij Sandaracam nimis planè deſcribunt, adeoq; depingunt, vt non poſſit non cognoſci vel deprehendi, vnde non quimus dicere eos alterâ Sandaracâ Arabum vſos fuiſſe, aut eam intellexiſſe, cum nullatenus eorum deſcriptioni concordet vel conueniat, ea enim vernix eſt, & gutta ſeu Gummi Iuniperi, quod tutiſſimè vſurpari poteſt. Itaque multis annis dubius in hac veterum ac priſcorum anteceſſorum noſtrorum medicationis conſideratione hæſi, dum tandem in Paracelſi ſcripta inciderem, qui veterûm famam à calumniâ hac videtur vindicaſſe, quem nunc in gratiarum (ſcilicet vel quaſi) repenſionem iniquè moderni quamplurimi pro veneſico proclamant, is namque veteres per vini ſpiritum venenatam qualitatem Sandaracæ ſuæ ademiſſe & extraxiſſe ſcripſit, cuius de Arſenico proprio capite claram opinionem & ſententiam legere poteris. Tomo. 7. de Rebus naturalibus.

Sandaraca Arabum.

Paracelſus veterum famam vindicat.

Oleum Sulphuris eiuſque conſideratio.

Sed hæc extra vitrioli aream, cum incidentèr tantûm in Sulphuris acidi ac vitrioli liquorem repræſentantis declarationem deuenerimus, cuius oleum oleo vitrioli omninô eſt aſſimilandum, ſed id tantam aſtrictionem non habet,

quantam

quantam Calcanthi oleum,vndè in morbis Pectoris meritò oleo vitrioli præferendum: duo namque ſunt quæ olei vitrioli vſum in pulmonis ac pectoris vitijs diſſuadent,primum eſt acrimonia his locis infenſa,ſecundum eſt acetoſitas ijſdem partibus inimica, tum & aſtrictio eas exaſperans,quibus occaſionibus ſingulis ſimul & ſemel eæ partes offenduntur quæ Bechicis remedijs indigent ac tractari poſtulant ac linctubus conſolari ſueuerunt, mollibus ijs quidem ac planis & ab omni vel aciditate vel auſteritate alienis,vnde oleum vitrioli à pectoris curatione eximitur, vtpote his vitijs pellendis ob dictas iam cauſas haud accommodum.

Cauſa cur oleum vitrioli excludatur à pectoralibus remedijs.

Veruntamen ad morbos ventriculi deueniendo non eſt vllus iam dicti ventriculi affectus, cui oleum vitrioli non dominetur,excepto ſanguinis vomitu, & ſtomachi inflammatione vel abſceſſu,reliqua omnia ventriculi mala oleo vitrioli ſubiacent,& ex eius vſu domantur,non ſolùm calida ſed & frigida ſymptomata & affectiones quæuis promiſcuæ,quæ ex eo quaſi foco prodeunt, has enim omnes exterminat,Choleram morbum, euomitiones, nauſeas ac violentas ſtomachationes ſedans, vndè in frigidâ causâ cum Syrupo de Mentha,de Abſinthio, de Cinamomo, de Enulâ,ac de Corticibus Citri vel ſimilibus porrigitur. In calldâ noxâ cum Syrupo Granatorum, Acetoſæ, Creſpini Ceraſorum acidorum vel Berberorum aut Syrupo de Roſis ſiccis (ſi ſtringendum eſt) exhibetur,cum Syrupo Myrtino ac Cydoniato bilioſas Diarhæas ſtringit: ſed & diuerſimodè datum faſtidia tollit, ac nauſeas perimit ſitim ſedat,oris amaritudinem auffert, victus vel aſſumpti cibi bileſcentiam, aut corruptionem quamuis aliam fieri prohibet,& iam factam corrigit vel emendat: datur acidum aut acre vel amarum ructantibus,præſenti auxilio & reme-

Vitrioli oleum ad omnes ventriculi morbos efficax.

Varia olei vitrioli per diuerſis affectibus accommodationes.

N 2 dio

dio planè ſalutari, Iulepio Roſato, Violatoue, aut Rob de Ribes permixum, aſt in frigidâ causâ Melli Roſato Citrato, aut Syrupo de Pimpinella aut Enulâ vel alio conſimili inditum: cum Syrupo de Agreſtâ porrectum bilem necat praſſinam, ac Iſatodem exterminat: cum Syrupo de ſucco Scordij aut Cardui Benedicti, putredinibus quibuſuis aduerſatur, cum Syrupo de Portulacâ cui cortices Citri inditi fuerint, vel cum Syrupo florum Hyperici vermes necat & expellit; cum Syrupo Acetoſo Diarhodon, aut Syrupo de ſucco Hederæ terreſtris, vel Cerefolij aut aquâ eius ſtillatitiâ grumoſum diſſoluit ſanguinem, cum Syrupo de ſucco Plantaginis, bilioſas compeſcit Diarhæas & Lienterias mitigat, cum Syrupo de Symphyto vel Syrupo de Hiſpidulâ ſeu Piloſellâ impuris medetur abſceſſibus, cum Syrupo florum Boraginis ac Bugloſſæ, itemque cum Syrupo florum Tunicæ aut Rubi Idæi vel violato ex foliolis cor recreat & infirmas eius vires reponit.

Putredines, Vermes ac ſanguis grumoſus.

Oleum Vitrioli cor recreat.

Cum Syrupo de Limonibus ac Fragis itemque de Altheâ, aut Adianthino Fernelij vel Nephrocatarctico Iouberti calculos atterit, ac cum aquâ Ononidis, Herniariæ Hollerij ſeu Empetri aut Linariæ, vel Vincetoxici, eoſdem frangit ac per vrinarios meatus expellit & exturbat necnon remorantem vrinam expedit. In Colica cum Syrupo de Chamomillâ datur: in inteſtinorum conuolutionibus ac ſtrictâ aluo cum brodio Prunorum aut Paſſularum, vel Zibebarum ſucco laxante.

Olei Vitrioli vſus in calculo.

Iam vero in Iecoris morbis quid quæſo præſtantius ac excellentius reperias? obſtructiones enim quaſuis reſerat, vnde Cachexiæ præſens eſt remedium; auxiliatur proinde ex obſtructione venarum meſaraicarum ipſiuſque iecoris ægrè ſpiritum ducentibus, ſuſpirioſis, cacoſtomachis, quibus aſſumpti cibi ventrem grauant, & diſtendunt,

Oleum Vitrioli morbos iecoris perſanat

ac ve-

ac vt follem inflant, Ictericos ſanat protinus cum Syrupo Bizantino, de Eupatorio vel de Cichorio cum Rhabarbaro datum, aut cum Syrupo de quinque radicibus porrectum, Hydropicos purgato ſubindè corpore plurimum iuuat imò perſanat, abactis per vrinam ſeroſitatibus, præſertim ſi cum aquâ Agrimoniæ aut Sanctæ Kunegundis quæ Eupatorium eſt Auicennæ, aut cum aquâ Lumbricorum terreſtrium, admixtâ portione aliqua Syrupi de Cinamomo præbeatur. Arquatum morbum tollit cum Syrupo de Scolopendrio, Lienemq; ſtringit, ac ne Scyrrhi in eo generentur prohibet, vreteres mundificat, vaſa ſpermatica eluit, ac totam ventris inferioris aream extergit. Vt autem beneuolus lector videat me candidè ſecum agere & fideliter hæc tractare, habeat ex mea pharetra depromptam Syrupi Aperitiui magiſtralis deſcriptionem, omnibus omninò Iecoris, Meſenterij, Hepatis ac venarum meſaraicarum obſtructionibus ſalutarem; quo quidem Syrupo plurimi per diuturnas febres in Cachexias ac Hydropes deuoluti priſtinam ſanitatem rurſus ſunt adepti, ac ex vitæ periculis emergentes reualuêre. Is ſic habet.

Hydrops.

Oleum Vitrioli Lienis eſt medicamentum.

Febres Chronica in Hydropem degenerantes.

Syrupus de Succis ſeu Aperitiuus Magiſtralis authoris.

℞. *Succorum Radicum Cichorij.*
Pimpinellæ. ana. depuratorum libram unam.
Fumariæ.
Lupuli. ana. uncias ſex.
Petroſelini.
Fœniculi. ana. uncias tres.
Radicum Apij.
Enulæ.
Aſparagi.
Eryngij.
Vincetoxici. ana. unciam unam.
Herbarum Agrimoniæ.
Sanctæ Kunigundis ſeu Eupatorij Auicennæ.
Agerati. ana. manipulum unum.

N 3 *Florum*

Florum *Centaurij minoris.*
Folior. *Ceterach.*
Adianthi albi & nigri.
Cuſcutæ.
Card: Benedicti.
Comarum *Abſinthij Pontici. ana. manipulum ſemis.*
Granorum Alkekengi. unciam unam.
Aquæ fontanæ. libras ſex.
Aceti Scillitici. libras duas.

Arida omnia ex prædictis ſex libris aquæ coque vſque dum ſuperſint libræ duæ, has transcola diligentèr, & cum ſuccis & Aceto Scillitico additis Sacchari albi libris tribus ſemis coque in Syrupum iuſtæ conſiſtentiæ.

Syrupi huius uſus & per oleum Vitrioli fortificatio.

Huic Syrupo adijciatur vel admiſceatur tantundem olei Calcanthi ſeu vitrioli, quantum ſapor tolerare poſſe videbitur, vt aſſumpturo grata obueniat aciditas, huius tria porrige cochlearia ægro antè ientaculum, totidemq; antè prandium, & cœnam, vt medicamentum vacuo ventriculo & à cibis non onuſto vel oppreſſo ingeratur, poteris ei ſi laxandi intentionem habueris Brodium Zibebarum vel Paſſularum laxatiuarum, vel Syrupum de Polypodio aut Laxatiuum noſtrum familiarem adiungere, atque ſic aſſumentis aluum perpurgare. Is autem ſic componitur.

Syrupus Laxatiuus Familiaris authoris.

℞. *Pulpæ Tamarindorum. uncias duas.*
Iniubarum.
Sebeſten. ana. numero viginti.
Prunorum Damaſcenorum.
Caricarum pinguium. ana. numero decem.
Hordei integri ſeu non excorticati, manipulum ſemis.
Polypodij quercini. uncias duas ſemis.
Seminis Fœniculi, drachmas duas.

Decoquantur ſimul in aquæ fontanæ libris ſeptem ad remanentiam librarum quinque, quibus poſt colaturam quæ adhuc caleat infunde.

Foliorum

Foliorum Sennæ electæ. uncias duas.
Agarici trochiſcati.
Rhabarbari optimi. ana. drachmas tres.

Stent in infuſione per noctem, deindè colentur, leuitèr expreſſa.
Colaturæ huic adde.

Mannæ Calabrinæ.
Mellis Roſati laxatiui. ana. uncias octo.
Sacchari Tabarzet vel albiſsimi, uncias ſedecim.

Coquantur in Syrupum qui Aromatiſetur ex Cinamomi acutiſſimi drachmis duabus, & macis ſcrupulis duobus.

Reponatur ad vsum.

Hoc autem Syrupo vbi extra pectoris morbos vti volueris, tantûm olei vel Spiritus vitrioli, remiſce, vt oxyſaccharum ſapiat, & habebis ad primas ventris vias expurgandas remedium ſalutare & efficax, attamen Syrupum Aperitiuum Magiſtralem haud æquans, ſi is admixtione Extractorum Sennæ, Rhabarbari, aut Scammonij, pro iudicio prudentis Medici fortificetur. *Vſus huius Syrupi.*

Syrupi huius facultates æmulatur ac adæquat Syrupus Domeſticus D: D: Petri Eggoldi Medici Lindauienſis, cuius vſu & ope magnam ſibi apud magnates aliquot famam conciliauit, eum autem ſic deſcriptum, filius eius D: Iacobus| Eggoldus Reip: Memmingenſis Medicus ac Phyſicus dignè conductus mihi fidelitèr communicatam tradidit, hoc modo ſeſe habentem.

Syrupus Domeſticus D. D. Petri Eggoldi.

℞. *Herb: Adianthi.*
Fumariæ.
Lupuli.
Ceterach.
Fol: Sennæ. ana. manipulum unum ſemis.
Rad: Rhapontici.
Liquiritiæ.
Polypodij.
Cichorij.
Boraginis, ana. uncias duas.

Seminum

Seminum Aniſi.
Nigellæ.
Florum Boraginis.
Buglosſæ.
Santalorum omnium.
Cinamomi acuti. ana. drachmas duas ſemis.
Aquæ fontanæ libras duodecim.

Fiat decoctio ad medias, reſiduum ſtet per noctem in infuſione, quam manè fortitèr expreſſam colabis, colaturamque eam feruentem proijcies ſupra libram vnam Foliorum Sennæ repurgatorum.

STENT SIC PROBE TECTA PER HORAS VIGINTI QVATVOR.
Deinde.

℞. *Syr: Roſati laxatiui libras quatuor ſemis.*

Coquantur ſimul ad conſiſtentiam Syrupi, inter coquendum inijciendo ſacculum inquo concluſæ ſint, Turbith albi & gummoſi tenuitèr pulueriſati drachmæ ſex, Rhabarbari minutim inciſi vncia una,

F: Syr: ut artis eſt.

VIGORETVR VBI OPVS EST CVM ADMIXTIONE OLEI VITRIOLI PRO EFFICACIORI OPERATIONE.

Habes hic candide lector præclara remedia quæ olei Calcanthini additione vigorantur, ſic mira ſanè præſtabis, quæ omnia ad DEI optimi max: gloriam meritò & conſcientèr referenda eſſe cogitabis, qui tanto dono mundum hunc adeò ditauit, vt meritò dicere audeas. *Satis eſt Domine Satis eſt.* In vitriolo namque latet, eique inhæret plena, perfecta, abſoluta & conſummata cura Cachexiæ, Icteri, verminationis, Epilepſiæ, Hydropis, Lithiaſis, Calculi & Arenarum, quinimò & Eriſypelatum, Scabiei, vlcerum Phagedænicorum, incipientis Lepræ, Elephantiaſis, Pſoræ ab aduſto ſanguine natæ, Hypochondriacæ Melancholiæ, Arquati, Scirrhorum ac induratorum viſcerum quibus non reperitur remedium, his enim omnibus oleum vitrioli auxiliatur ac ſubuenit. Intendit autem & vigorat præcipuè omnia

Vigor ac Virtus Vitrioli.

Digitized by Google

omnia medicamenta vegetabilia quorum virtutes ad ſummum exaltat vt vel in coloribus videre eſt in Syrupo florum Tunicæ, Pæoniæ, Violarum ex floſculis parato qui cæruleus ac Saphirinus eſſe debet, ac protinus olei vitrioli adiectione euadit purpureus, ſicut ſaturato colore corallino Saccharum ac Conſerua Roſarum tingitur, cui Rubinus vix æquiparari poteſt, nos Conſeruam Roſarum vitriolatam appellamus, quæ in aqua communi diſſolutabilioſis, ſiticuloſis, febrientibus, & ſtomachabundis potanda præbetur, præſenti ſanè auxilio, aut ea deuoranda datur praſſinam bilem euomentibus ac amarum ructantibus tantâ ſanè iucunditate, vt ſumentis appetitio morbi vel ſymptomatis pellendi abactionem præuertat. Sed nec charta quidem cærulea colorem ſuum depreſſum ſeruat, etenim hæc ſolo contactu olei vitrioli confeſtim ruffeſcit ac purpuraſcit, ita vt nullus ei color ſimilis adæquari poſſit, cuius decor omnium oculos in admirationem rapit, cum in puncto id contingat: quod ſi hæc fiunt in viridi ligno, quid quæſo in arido fiet? & quis dubitabit oleum vitrioli tam ſubitaneas mutationes efficiens, non etiam vel itidem prompta auxilia corpori illico præſtiturum? Aſt aiunt contrarij quid ſi tam præcipites noxas? expectent hi ac ſubſequens caput quod aduerſariorum ineptias continebit ac prodet, & frigidas eorum ac crudas conſiderationes repudiabit, ac ad Anticyras Helleborum potaturas fundamentalitèr eliminabit, ac tranſmittet.

Virtus Vitrioli Vegetabilium Vires prolicit.

Conſerua Roſarum Vitriolata.

Charta cærulea compactoria vulgo **blaw papir** *olei Vitrioli contactu purpuraſcit.*

Comminatio in aduerſarios.

Iam vero vlterius progrediendo, ineſt oleo vitrioli plena facultas omnis generis febres curandi & exterminandi, ſiuè ex ſtomachales fuerint, ſiuè ex hepatis incandeſcentiâ, aut obſtructione, vel venoſi generis æſtu, aut ſpirituum incendio vel excandeſcentiâ ortum duxerint. Quinimò Peſtilentes febres & malignæ quæuis vinctas ei ma-

Oleum Vitrioli omnes febres curat.

Seminum Aniſi.
Nigellæ.
Florum Boraginis.
Bugloſſæ.
Santalorum omnium.
Cinamomi acuti. ana. drachmas duas ſemis.
Aquæ fontanæ libras duodecim.

Fiat decoctio ad medias, reſiduum ſtet per noctem in infuſione, quam manè fortitèr expreſſam colabis, colaturamque eam ferventem proijcies ſupra libram vnam Foliorum Sennæ repurgatorum.

Stent Sic Probe Tecta Per Horas Viginti Qvatvor. *Deinde.*

℞. *Syr: Roſati laxatiui libras quatuor ſemis.*

Coquantur ſimul ad conſiſtentiam Syrupi, inter coquendum iniiciendo ſacculum in quo concluſæ ſint, Turbith albi & gummoſi tenuitèr pulucriſati drachmæ ſex, Rhabarbari minutim inciſi vncia una,

F: Syr; ut artis eſt.

Vigoretvr Vbi Opvs Est Cvm Admixtione Olei Vitrioli, Pro Efficaciori Operatione.

Vigor ac Virtus Vitrioli.

Habes hic candide lector præclara remedia quæ olei Calcanthini additione vigorantur, ſic mira ſanè præſtabis, quæ omnia ad Dei optimi max: gloriam meritò & conſcientèr referenda eſſe cogitabis, qui tanto dono mundum hunc adeò ditauit, vt meritò dicere audeas. *Satis eſt Domine Satis eſt.* In vitriolo namque latet, eique inhæret, plena, perfecta, abſoluta & conſummata cura Cachexiæ, Icteri, verminationis, Epilepſiæ, Hydropis, Lithiaſis, Calculi & Arenarum, quinimò & Eriſypelatum, Scabiei, vlcerum Phagedænicorum, incipientis Lepræ, Elephantiaſis, Pſoræ ab aduſto ſanguine natæ, Hypochondriacæ Melancholiæ, Arquati, Scirrhorum ac induratorum viſcerum quibus non reperitur remedium, his enim omnibus oleum vitrioli auxiliatur ac ſubuenit. Intendit autem & vigorat præcipuè

omnia

Digitized by Google

omnia medicamenta vegetabilia quorum virtutes ad ſummum exaltat vt vel in coloribus videre eſt in Syrupo florum Tunicæ, Pæoniæ, Violarum ex floſculis parato qui cæruleus ac Saphirinus eſſe debet, ac protinus olei vitrioli adiectione euadit purpureus, ſicut ſaturato colore corallino Saccharum ac Conſerua Roſarum tingitur, cui Rubinus vix æquiparari poteſt, nos Conſeruam Roſarum vitriolatam appellamus, quæ in aqua communi diſſolutabilioſis, ſiticuloſis, febrientibus, & ſtomachabundis potanda præbetur, præſenti ſanè auxilio, aut ea deuoranda datur praſſinam bilem euomentibus ac amarum ructantibus tantâ ſanè iucunditate, vt ſumentis appetitio morbi vel ſymptomatis pellendi abactionem præuertat. Sed ne charta quidem cærulea colorem ſuum depreſſum ſeruat, etenim hæc ſolo contactu olei vitrioli confeſtim ruffeſcit ac purpuraſcit, ita vt nullus ei color ſimilis adæquari poſſit, cuius decor omnium oculos in admirationem rapit, cum in puncto id contingat: quod ſi hæc fiunt in viridi ligno, quid quæſo in arido fiet? & quis dubitabit oleum vitrioli tam ſubitaneas mutationes efficiens, non etiam vel itidem prompta auxilia corpori illico præſtiturum? Aſt aiunt contrarij quid ſi tam præcipites noxas? expectent hi ac ſubſequens caput quod aduerſariorum ineptias continebit ac prodet, & frigidas eorum ac crudas conſiderationes repudiabit, ac ad Anticyras Helleborum potaturas fundamentalitèr eliminabit, ac tranſmittet.

Virtus Vitrioli Vegetabilium Vires prolicit.

Conſerua Roſarum Vitriolata.

Charta cærulea compactoria Vulgo **blaw papir** *olei Vitrioli contactu purpuraſcit.*

Comminatio in aduerſarios.

Iam vero vlterius progrediendo, ineſt oleo vitrioli plena facultas omnis generis febres curandi & exterminandi, ſiuè ex ſtomachales fuerint, ſiuè ex hepatis incandeſcentiâ, aut obſtructione, vel venoſi generis æſtu, aut ſpirituum incendio vel excandeſcentiâ ortum duxerint. Quinimò Peſtilentes febres & malignæ quæuis victas ei ma-

Oleum Vitrioli omnes febres curat.

nus tradere coguntur etenim putredinem omnem earum fomitem auffert ac corrigit, datur cum Syrupo de ſucco Acetoſæ, Semperuiui, Endiuiæ, Cichorei, Acetoſitatis Citri aut Limonûm, Granatorum, de Portulacâ, violato vel quouis alio refrigerante. Porrigitur itidem ſaluberrimè ex aquis appropriatis, vtpotè in internis inflammationibus cum aqua Lactucæ, Sedi, Anguriæ, vel conſimili altera, in febribus malignis cum aquâ Cardui Benedicti, in peſtilentibus cum aquâ Calendulæ, Bardanæ, Fraxini, Scordij aut cum Chyloſtagmate Diaphoretico quod in libro de Peſtilentiâ à me antè decennium in lucem emiſſo deſcriptũ habetur: in verminatione cum aquâ florum ſiliginis aut Syrupo de Scordio vel Hyperici, in vteri affectibus cum aquâ Matricariæ, Pulegij, Meliſſæ, Oſtrutij, aut Calaminthę, vel cum Syrupo de Artemiſiâ, Betonicâ, aut melle Mercuriali, prout paulò antè indigitauimus, palinodiam nunc quaſi recantantes, vtpote quod eius vſus frigidis ac crudis quorundam philoſophaſtrorum ingenijs ſatis inculcari nequeat.

Vſus olei Vitrioli.

Hic eſt ille Gallus lucis nuncius quem Leones metuunt, qui gloriam ſentit & noſcit ſydera capitis nempè ac cerebri diſtinctos affectus, hic imperium paſſim tenet, & regnum in quacunque domo ſeu viſcere exercet, hic contra ſerpentes & miluos pro gallinis ſuis dimicat, id eſt contra grauiſſimos ac venenatos morbos pugnat, ac ægros ab eorum inſultu tuetur, ac Bæotijs ſeu languentibus, aduerſus Lacedæmonios ſeu grauiſſimas corporis humani victoriam afflictiones victoriam præſagit. Oleo igitur hoc ad omnipotentis Dei gloriam & proximi commodum, vitam, ac ſanitatem cum gratiarum actione maximâ, tutô, ſecurè, iucundè, ac efficacitèr ſeu proficuè vtamur, abiectis, ſpretis, & contemptis ijs ſcrupulis ad quorum eliminationem iam modo accedemus.

Comparatio Vitrioli cum Gallo Gallinaceo.

CA-

Digitized by Google

CAPVT DECIMVM.

Eximendis ſcrupulis, ad diluendis quibusdam obiectionibus ac difficultatibus, circa olei Calcanthi ſeu vitrioli uſum occurrentibus deſtinatum.

NEſcio quâ fortunâ nonnulli qui temerè quandoque Medicinam faciunt, in eam tandem conſcientiam ſint adacti, vt vitrioli & medicamentorum ex eo paratorum vſum tam periculoſum eſſe ſibi ſcrupuloſè perſuaſerint, ideoque eum alijs diſſuaſerint. Verum hi cum ſcrupulos declinare conabantur in graues ſanè ſcopulos impegerunt, quibus illiſi retrocedere ſunt coacti. Atqui vero vt eorum rationes ad Medicam trutinam ponderemus, occurrit primô illud, Vitriolum eſſe Metallum, igitur intra corpus non aſſumendum, ac ſi veteres metallis intra corpus vſi non fuiſſent? Galenus Nicoſtrati infuſum comendat quo etiam Menandrum vſum fuiſſe tradunt, continebat id Gypſum Sulphur, & præterea tres Stibij ſeu Antimonij drachmas, vt videre eſt lib. 9 de localibus Medicamentis cap: 5. Nicolaus Myrepſicus contra Apoplexiam, Epilepſiam Maniam, Quartanam febrem & ſimiles affectus Antimonium in Antidotum ſuam adijcit, Sect: 1. cap: 470. id quoque Serapio probè cognouit. Reminiſcere quæſo eorum quæ præcedenti capite de Arſenico, Auripigmento & Sandaraca Græcorum fidelitèr retulimus, quæ nihil aliud eſt quam apertiſſimum & præſentiſſimum venenum, quam tamen Sandaracam priſci audactèr corporibus humanis (ſed neſcio quo fructu) ingeſsêre, vix puto vllum ex Hermeticis modernis Medicis tam temerarium

Primū Argumentum olei Vitrioli uſum diſſuadens.

Veteres Metallicis intra corpus ſunt uſi.

Digitized by Google

reperiri poſſe, vel repertum fuiſſe, vt ſimile quidpiam tentare vel aggredi auſus fuerit, quantumuis Paracelſus noxam eius Nitro interueniente (quod cum Arſenico fundi debet) adimi docuerit.

Arſenici correctio.

Id ſic fit ac hac ratione perficitur. Sumito Arſenici criſtallini vnciam vnam, Nitri vnciam vnam ſemis, redigantur in puluerem & ſimul mixta crucibulo indantur, hoc circulari igne cingito ignem ſensîm approximando, indè verô igne vigorato materiam funde & fortitèr colliqua ac vt per ſatis amplum temporis ſpatium ſimul liquefacta diffluant ſtude, exemptam materiam aqua calente ſæpius affusâ ablue, ſicca, vini ſpiritum affunde, quem iterum abſtrahes & materiam dulcorabis virulentis, Gallicis & Cancroſis ſeu Herpeticis vlceribus remedium ſalutare. Fit ex eo vitrum viride quod pulueriſatum in cellâ, vt oleum Tartari in liquorem ſoluitur magnæ in chirurgiâ vtilitatis.

Arſenici oleū.

Sapienti pauca: Auicenna, Halyabbas, Rhaſis, Paulus Ægineta, Gilbertus Anglicus, Nicolaus Maſſa, & alij nonnulli Hydrargyron ſeu Argentum vinum intra corpus admittunt, prout inter recentiores Matthiolus, Iacobus Syluius Santes Ardoynus lib. 2. de venenis cap. 4. Mercurialis, Rondeletius, Cardanus, Monauius, Agricola, Iulius Palmarius, & complures alij, vide Scholzium in epiſtolis & Iacobum Zvvingerum in examine chymicorum principiorū. Sulphure vtitur Hippocrates lib: de nat: mul: Dioſcorides purulenta extuſſientibus id ex ouo ſorbili propinat: Galenus 3. Med: ſec: loc: cap: 5. id Dyſentericis porrigit, quo in dyſpnæa ac veteri tuſſi (Aſclepiadis, Proxeni & Andromachi exempla ſecutus) quoque vſus eſt, vide Myrepſicum, Actuarium & Aëtium id ſuis Antidotis ſatis largè adijcientes. Et hæc quidem ſi non omnia ſaltem eorum pleraque cruda metalla fuêre, vllam correctionem, emendatio-

Crudis Metallis ac non præparatis vel correctis veteres intra corpus uſi ſunt.

datio-

dationem, purificationem aut ſeparationem puri ab impuro, quæ ſpagyricâ arte venenoſitatem ab iiſdem remouente præſtatur, nullatenûs adhuc paſſa, quibus tamen priſci vſi fuiſſe leguntur, prout & noſtro hoc Calcantho quod aduerſus vermes Dioſcorides celebrabat.

Confectiones plurimæ eaque ſolennes metalla recipiunt.

Deindè verô quis non videt veteres, præſertim verô Arabes magnâ quantitate Aurum & Argentum ſuis medicamentis admiſcuiſſe, quod ſi metalla & quæ ab his prodeunt venena vel ſunt vel pro venenis proclamantur, peribit tertia ferè pars eorum medicamentorum quibus purè Galenici hucvſque absq; ſcrupulo ſunt vſi. Exulet igitur Confectio Alchermes, & elidantur Species Cordiales, & Lætitiæ Rhaſis itemque Galeni, nec non Athanaſia, vnâ cum cæteris remediorum formis Aurum & Argentum recipientibus, quibus ipſimet auctores roborandi cordis causâ hæc indidêre. Vbi quæſo manebit Electuarium de Scoriâ Ferri quod Rhaſes iam modo dictus deſcripſit, tot ſæculis celebratum, ex cuius fundamentis Clariſſimus dominus Doctor Fabricius Barzonius Electuarium Chalybeatum deſumpſit, quod poſtea Cratoni Medico Cæſareo adſcriptum fuit, noſtris officinis pharmaceuticis in hunc vsque diem familiare & conſuetum. Quid de Pilulis de Nitro Alexandri Tralliani, itemque de alijs Sal Gemmæ recipientibus ac pulueribus Boracem ac Tartarum habentibus dicendum, quales ſunt Puluis ad partum Helidæi de Paduanis, Puluis ſolutiuus de tribus, Puluis de Tartaro, &c.

Vitriolum non eſt Metallum ſed Minerale tantùm.

Et quid de vitriolo dicamus? vitriolum enim metallum non eſt, ſed Minerale ſolummodô ex Salium genere, ſunt autem Mineralia Metallis triplô leuiora, neque vnquam vllus vel Medicus vel Philoſophus extitit qui vitriolum metallum eſſe ſcripſiſſet.

dio planè ſalutari, Iulepio Roſato, Violatoue, aut Rob de Ribes permixum, aſt in frigidâ cauſâ Melli Roſato Citrato, aut Syrupo de Pimpinella aut Enulâ vel alio conſimili inditum: cum Syrupo de Agreſtâ porrectum bilem necat praſſinam, ac Iſatodem exterminat: cum Syrupo de ſucco Scordij aut Cardui Benedicti, putredinibus quibusuis aduerſatur, cum Syrupo de Portulacâ cui cortices Citri inditi fuerint, vel cum Syrupo florum Hyperici vermes necat & expellit: cum Syrupo Acetoſo Diarhodon, aut Syrupo de ſucco Hederæ terreſtris, vel Cerefolij aut aquâ eius ſtillatitiâ grumoſum diſſoluit ſanguinem, cum Syrupo de ſucco Plantaginis, bilioſas compeſcit Diarhæas & Lienterias mitigat, cum Syrupo de Symphyto vel Syrupo de Hiſpidulâ ſeu Piloſellâ impuris medetur abſceſſibus, cum Syrupo florum Boraginis ac Bugloſſæ, itemque cum Syrupo florum Tunicæ aut Rubi Idæi vel violato ex foliolis cor recreat & infirmas eius vires reponit.

Putredines, Vermes ac ſanguis grumoſus.

Oleum Vitrioli cor recreat.

Cum Syrupo de Limonibus ac Fragis itemque de Altheâ, aut Adianthino Fernelij vel Nephrocatarctico Iouberti calculos atterit, ac cum aquâ Ononidis, Herniariæ Hollerij ſeu Empetri aut Linariæ, vel Vincetoxici, eosdem frangit ac per vrinarios meatus expellit & exturbat necnon remorantem vrinam expedit. In Colica cum Syrupo de Chamomillâ datur: in inteſtinorum conuolutionibus ac ſtrictâ aluo cum brodio Prunorum aut Paſſularum, vel Zibebarum ſucco laxante.

Olei Vitrioli vſus in calculo.

Iam vero in Iecoris morbis quid quæſo præſtantius ac excellentius reperias? obſtructiones enim quasuis reſerat, vnde Cachexiæ præſens eſt remedium: auxiliatur proinde ex obſtructione venarum meſaraicarum ipſiusque iecoris ægrè ſpiritum ducentibus, ſuſpirioſis, cacoſtomachis, quibus aſſumpti cibi ventrem grauant, & diſtendunt,

Oleum Vitrioli morbos iecoris perſanat

ac vt

ac vt follem inflant, Ictericos ſanat protinus cum Syrupo Bizantino, de Eupatorio vel de Cichorio cum Rhabarbaro datum, aut cum Syrupo de quinque radicibus porrectum, Hydropicos purgato ſubindè corpore plurimum iuuat imô perſanat, abactis per vrinam ſeroſitatibus, præſertim ſi cum aquâ Agrimoniæ aut Sanctæ Kunegundis quæ Eupatorium eſt Auicennæ, aut cum aquâ Lumbricorum terreſtrium, admixtâ portione aliqua Syrupi de Cinamomo præbeatur. Arquatum morbum tollit cum Syrupo de Scolopendrio, Lienemq; ſtringit, ac ne Scyrrhi in eo generentur prohibet, vreteres mundificat, vaſa ſpermatica eluit, ac totam ventris inferioris aream extergit. Vt autem beneuolus lector videat me candidè ſecum agere & fideliter hæc tractare, habeat ex mea pharetra depromptum Syrupi Aperitiui magiſtralis deſcriptionem, omnibus omninô Iecoris, Meſenterij, Hepatis ac venarum meſaraicarum obſtructionibus ſalutarem; quo quidem Syrupo plurimi per diuturnas febres in Cachexias ac Hydropes deuoluti priſtinam ſanitatem rurſus ſunt adepti, ac ex vitæ periculis emergentes reualuêre. Is ſic habet.

Hydropi.

Oleum Vitrioli Lienis eſt medicamentum.

Febres Chronica in Hydropem degenerantes.

Syrupus de Succis ſeu Aperitiuus Magiſtralis authoris.

℞. *Succorum Radicum Cichorij.*
Pimpinellæ. ana. depuratorum libram unam.
Fumariæ.
Lupuli. ana. uncias ſex.
Petroſelini.
Fæniculi. ana. uncias tres.
Radicum Apij.
Enulæ.
Aſparagi.
Eryngij.
Vincetoxici. ana. unciam unam.
Herbarum Agrimoniæ.
Sanctæ Kunegundis ſeu Eupatorij Auicennæ.
Agerati. ana. manipulum unum.

Digitized by Google

Florum *Centaurij minoris.*
Folior. *Ceterach.*
Adianthi albi & nigri.
Cuſcutæ.
Card: Benedicti.
Comarum *Abſinthij Pontici. ana. manipulum ſemis.*
Granorum *Alkekengi. unciam unam.*
Aquæ fontanæ. libras ſex.
Aceti Scillitici. libras duas.

Arida omnia ex prædictis ſex libris aquæ coque vſque dum ſuperſint libræ duæ, has transcola diligentèr, & cum ſuccis & Aceto Scillitico additis Sacchari albi libris tribus ſemis coque in Syrupum iuſtæ conſiſtentiæ.

Syrupi huius uſus & per oleum Vitrioli fortificatio.

Huic Syrupo adijciatur vel admiſceatur tantundem olei Calcanthi ſeu vitrioli, quantum ſapor tolerare poſſe videbitur, vt aſſumpturo grata obueniat aciditas, huius tria porrige cochlearia ægro antè ientaculum, totidemq; antè prandium, & cœnam, vt medicamentum vacuo ventriculo & à cibis non onuſto vel oppreſſo ingeratur, poteris ei ſi laxandi intentionem habueris Brodium Zibebarum vel Paſſularum laxatiuarum, vel Syrupum de Polypodio aut Laxatiuum noſtrum familiarem adiungere, atque ſic aſſumentis aluum perpurgare. Is autem ſic componitur.

Syrupus Laxatiuus Familiaris authoris.

℞. *Pulpæ Tamarindorum. uncias duas.*
Iuiubarum.
Sebeſten. ana. numero viginti.
Prunorum Damaſcenorum.
Caricarum pinguium. ana. numero decem.
Hordei integri ſeunon excorticati, manipulum ſemis.
Polypodij quercini. uncias duas ſemis.
Seminis Fœniculi, drachmas duas.

Decoquantur ſimul in aquæ fontanæ libris ſeptem ad remanentiam librarum quinque, quibus poſt colaturam quæ adhuc caleat: infunde.

Foliorum Sennæ electæ. uncias duas.
Agarici trochiſcati.
Rhabarbari optimi. ana. drachmas tres.

Stent in infuſione per noctem, deindè colentur, leuitèr expreſſa.

Colaturæ huic adde.

Mannæ Calabrinæ.
Mellis Roſati laxatiui. ana. uncias octo.
Sacchari Tabarzet vel albiſsimi, uncias ſedecim.

Coquantur in Syrupum qui Aromatiſetur ex Cinamomi acutiſſimi drachmis duabus, & macis ſcrupulis duobus.

REPONATVR AD VSVM.

Hoc autem Syrupo vbi extra pectoris morbos vti volueris, tantûm olei vel Spiritus vitrioli, remiſce, vt oxyſaccharum ſapiat, & habebis ad primas ventris vias expurgandas remedium ſalutare & efficax, attamen Syrupum Aperitiuum Magiſtralem haud æquans, ſi is admixtione Extractorum Sennæ, Rhabarbari, aut Scammonij, pro iudicio prudentis Medici fortificetur. *Vſus huius Syrupi.*

Syrupi huius facultates æmulatur ac adæquat Syrupus Domeſticus D: D: Petri Eggoldi Medici Lindauienſis, cuius vſu & ope magnam ſibi apud magnates aliquot famam conciliauit, eum autem ſic deſcriptum, filius eius D: Iacobus Eggoldus Reip: Memmingenſis Medicus ac Phyſicus dignè conductus mihi fidelitèr communicatam tradidit, hoc modo ſeſe habentem.

Syrupus Domeſticus D. D. Petri Eggoldi.

℞. *Herb: Adianthi.*
Fumariæ.
Lupuli.
Ceterach.
Fol: Sennæ. ana. manipulum unum ſemis.
Rad: Rhapontici.
Liquiritiæ.
Polypodij.
Cichorij.
Boraginis, ana. uncias duas.

Seminum

Seminum Aniſi.
Nigellæ.
Florum Boraginis.
Bugloſſæ.
Santalorum omnium.
Cinamomi acuti. ana. drachmas duas ſemis.
Aquæ fontanæ libras duodecim.

Fiat decoctio ad medias, reſiduum ſtet per noctem in infuſione, quam manè fortitèr expreſſam colabis, colaturamque eam feruentem proijcies ſupra libram vnam Foliorum Sennæ repurgatorum.

Stent Sic Probe Tecta Per Horas Viginti quatuor.
Deinde.

℞. r: *Roſati laxatiui libras quatuor ſemis.*

Coquantur ſimul ad conſiſtentiam Syrupi, inter coquendum inijciendo ſacculum inquo concluſæ ſint, Turbith albi & gummoſi tenuitèr puluériſati drachmæ ſex, Rhabarbari minutim inciſi vncia una,

F: Syr; ut artis eſt.

Vigoretur Vbi Opus Est Cum Admixtione Olei Vitrioli Pro Efficaciori Operatione.

Habes hic candide lector præclara remedia quæ olei Calcanthini additione vigorantur, ſic mira ſanè præſtabis, quæ omnia ad Dei optimi max: gloriam meritò & conſcientèr referenda eſſe cogitabis, qui tanto dono mundum hunc adeò ditauit, vt meritò dicere audeas. *Satis eſt Domine Satis eſt.* In vitriolo namque latet, eique inhæret, plena, perfecta, abſoluta & conſummata cura Cachexiæ, Icteri, verminationis, Epilepſiæ, Hydropis, Lithiaſis, Calculi & Arenarum, quinimò & Eriſypelatum, Scabiei, vlcerum Phagedænicorum, incipientis Lepræ, Elephantiaſis, Pſoræ ab adusto ſanguine natæ, Hypochondriacæ Melancholiæ, Arquati, Scirrhorum ac induratorum viſcerum quibus non reperitur remedium, his enim omnibus oleum vitrioli auxiliatur ac ſubuenit. Intendit autem & vigorat præcipuè omnia

Vigor ac Virtus Vitrioli.

Digitized by Google

omnia medicamenta vegetabilia quorum virtutes ad ſummum exaltat vt vel in coloribus videre eſt in Syrupo florum Tunicæ, Pæoniæ, Violarum ex floſculis parato qui cæruleus ac Saphirinus eſſe debet, ac protinus olei vitrioli adiectione euadit purpureus, ſicut ſaturato colore corallino Saccharum ac Conſerua Roſarum tingitur, cui Rubinus vix æquiparari poteſt, nos Conſeruam Roſarum vitriolatam appellamus, quæ in aqua communi diſſolutabilioſis, ſiticuloſis, febrientibus, & ſtomachabundis potanda præbetur, præſenti ſanè auxilio, aut ea deuoranda datur praſſinam bilem euomentibus ac amarum ructantibus tantâ ſanè iucunditate, vt ſumentis appetitio morbi vel ſymptomatis pellendi abactionem præuertat. Sed ne charta quidem cærulea colorem ſuum depreſſum ſeruat, etenim hæc ſolo contactu olei vitrioli confeſtim ruffeſcit ac purpuraſcit, ita vt nullus ei color ſimilis adæquari poſſit, cuius decor omnium oculos in admirationem rapit, cum in puncto id contingat: quod ſi hæc fiunt in viridi ligno, quid quæſo in arido fiet? & quis dubitabit oleum vitrioli tam ſubitaneas mutationes efficiens, non etiam vel itidem prompta auxilia corpori illico præſtiturum? Aſt aiunt contrarij quid ſi tam præcipites noxas? expectent hi ac ſubſequens caput quod aduerſariorum ineptias continebit ac prodet, & frigidas eorum ac crudas conſiderationes repudiabit, ac ad Anticyras Helleborum potaturas fundamentalitèr eliminabit, ac tranſmittet.

Virtus Vitrioli Vegetabilium Vires prolicit.

Conſerua Roſarum Vitriolata.

Charta cærulea compactoria Vulgo **blaw papir** *olei Vitrioli contactu purpuraſcit.*

Comminatio in aduerſarios.

Iam vero vlterius progrediendo, ineſt oleo vitrioli plena facultas omnis generis febres curandi & exterminandi, ſiuè eæ ſtomachales fuerint, ſiuè ex hepatis incandeſcentiâ, aut obſtructione, vel venoſi generis æſtu, aut ſpirituum incendio vel excandeſcentiâ ortum duxerint. Quinimò Peſtilentes febres & malignæ quæuis vinctas ei ma-

Oleum Vitrioli omnes febres curat.

nus tradere coguntur etenim putredinem omnem earum fomitem auffert ac corrigit, datur cum Syrupo de ſucco Acetoſæ, Semperuiui, Endiuiæ, Cichorei, Acetoſitatis Citri aut Limonûm, Granatorum, de Portulacâ, violato vel quouis alio refrigerante. Porrigitur itidem ſaluberrimè ex aquis appropriatis, vtpotè in internis inflammationibus cum aqua Lactucæ, Sedi, Anguriæ, vel conſimili altera, in febribus malignis cum aquâ Cardui Benedicti, in peſtilentibus cum aquâ Calendulæ, Bardanæ, Fraxini, Scordij aut cum Chyloſtagmate Diaphoretico quod in libro de Peſtilentiâ à me antè decennium in lucem emiſſo deſcriptũ habetur: in verminatione cum aquâ florum ſiliginis aut Syrupo de Scordio vel Hyperici, in vteri affectibus cum aquâ Matricariæ, Pulegij, Meliſſæ, Oſtrutij, aut Calaminthę, vel cum Syrupo de Artemiſiâ, Betonicâ, aut melle Mercuriali, prout paulò antè indigitauimus, palinodiam nunc quaſi recantantes, vtpote quod eius vſus frigidis ac crudis quorundam philoſophaſtrorum ingenijs ſatis inculcari nequeat.

Vſus olei Vitrioli.

Hic eſt ille Gallus lucis nuncius quem Leones metuunt, qui gloriam ſentit & noſcit ſydera capitis nempè ac cerebri diſtinctos affectus, hic imperium paſſim tenet, & regnum in quacunque domo ſeu viſcere exercet, hic contra ſerpentes & miluos pro gallinis ſuis dimicat, id eſt contra grauiſſimos ac venenatos morbos pugnat, ac ægros ab eorum inſultu tuetur, ac Bæotijs ſeu languentibus, aduerſus Lacedæmonios ſeu grauiſſimas corporis humani victoriam afflictiones victoriam præſagit. Oleo igitur hoc ad omnipotentis Dei gloriam & proximi commodum, vitam, ac ſanitatem cum gratiarum actione maximâ, tutô, ſecurè, iucundè, ac efficacitèr ſeu proficuè vtamur, abiectis, ſpretis, & contemptis ijs ſcrupulis ad quorum eliminationem iam modo accedemus.

Comparatio Vitrioli cum Gallo Gallinaceo.

CA-

CAPVT DECIMVM.

Eximendis ſcrupulis, ad diluendis quibusdam obiectionibus ac difficultatibus, circa olei Calcanthi ſeu vitrioli uſum occurrentibus deſtinatum.

NEſcio quâ fortunâ nonnulli qui temerè quandoque Medicinam faciunt, in eam tandem conſcientiam ſint adacti, vt vitrioli & medicamentorum ex eo paratorum vſum tam periculoſum eſſe ſibi ſcrupuloſè perſuaſerint, ideoque eum alijs diſſuaſerint. Verum hi cum ſcrupulos declinare conabantur in graues ſanè ſcopulos impegerunt, quibus illiſi retrocedere ſunt coacti. Atqui vero vt eorum rationes ad Medicam trutinam ponderemus, occurrit primô illud, Vitriolum eſſe Metallum, igitur intra corpus non aſſumendum, ac ſi veteres metallis intra corpus vſi non fuiſſent? Galenus Nicoſtrati infuſum comendat quo etiam Menandrum vſum fuiſſe tradunt, continebat id Gypſum Sulphur, & præterea tres Stibij ſeu Antimonij drachmas, vt videre eſt lib. 9 de localibus Medicamentis cap: 5. Nicolaus Myrepſicus contra Apoplexiam, Epilepſiam Maniam, Quartanam febrem & ſimiles affectus Antimonium in Antidotum ſuam adijcit, Sect: 1. cap: 470. id quoque Serapio probè cognouit. Reminiſcere quæſo eorum quæ præcedenti capite de Arſenico, Auripigmento & Sandaraca Græcorum fideliter retulimus, quæ nihil aliud eſt quam apertiſſimum & præſentiſſimum venenum, quam tamen Sandaracam priſci audacter corporibus humanis (ſed neſcio quo fructu) ingeſsêre, vix puto vllum ex Hermeticis modernis Medicis tam temerarium

Primũ Argumentum olei Vitrioli uſum diſſuadens.

Veteres Metallicis intra corpus ſunt uſi.

dationem, purificationem aut ſeparationem puri ab impuro, quæ ſpagyricâ arte venenoſitatem ab iiſdem remouente præſtatur, nullatenûs adhuc paſſa, quibus tamen priſci vſi fuiſſe leguntur, prout & noſtro hoc Calcantho quod aduerſus vermes Dioſcorides celebrabat.

Deindè verô quis non videt veteres, præſertim verô Arabes magnâ quantitate Aurum & Argentum ſuis medicamentis admiſcuiſſe, quod ſi metalla & quæ ab his prodeunt venena vel ſunt vel pro venenis proclamantur, peribit tertia ferè pars eorum medicamentorum quibus purè Galenici hucvſque abſq; ſcrupulo ſunt vſi. Exulet igitur Confectio Alchermes, & elidantur Species Cordiales, & Lætitiæ Rhaſis itemque Galeni, nec non Athanaſia, vnâ cum cæteris remediorum formis Aurum & Argentum recipientibus, quibus ipſimet auctores roborandi cordis causâ hæc indidêre. Vbi quæſo manebit Electuarium de Scoriâ Ferri quod Rhaſes iam modo dictus deſcripſit, tot ſæculis celebratum, ex cuius fundamentis Clariſſimus dominus Doctor Fabricius Barzonius Electuarium Chalybeatum deſumpſit, quod poſtea Cratoni Medico Cæſareo adſcriptum fuit, noſtris officinis pharmaceuticis in hunc vſque diem familiare & conſuetum. Quid de Pilulis de Nitro Alexandri Tralliani, itemque de alijs Sal Gemmæ recipientibus ac pulueribus Boracem ac Tartarum habentibus dicendum, quales ſunt Puluis ad partum Helidæi de Paduanis, Puluis ſolutiuus de tribus, Puluis de Tartaro, &c.

Confectiones plurimæ eaque ſolennes metalla recipiunt.

Et quid de vitriolo dicamus? vitriolum enim metallum non eſt, ſed Minerale ſolummodô ex Salium genere, ſunt autem Mineralia Metallis triplô leuiora, neque vnquam vllus vel Medicus vel Philoſophus extitit qui vitriolum metallum eſſe ſcripſiſſet.

Vitriolum non eſt Metallum ſed Minerale tantùm.

Quo ſe porro vertet vulgus, quod Chalybis limaturam abſq; vllâ aliâ præmiſsâ aut præuiâ præparatione magna quantitate, in Ictero, Cachexiâ, incipiente Hydrope, ac grauiſſimis Iecoris, Lienis, & Meſenterij obſtructionibus, ſubſequente mox valido corporis exercitio abundè deuorat, illamque ex Maluatico virgunculis albo Ictero, ac grauitate ſpirandi preſſis, ac menſium ſuppreſſione laborantibus indeq; viuido corporis colore priuatis, in der bleichſucht/ maximo ſanè iuuamine & præſenti fere auxilio (purgato tamen prius corpore) ad dies circitèr viginti continuos porrigit, eundemque morbum qui contumaciſſimus eſſe ſolet, depellere & expugnare didicit, Croco Martis Dyſenteriam interim compeſcente ac Hæmorrhoidas ſupprimente tantâ ſanè efficaciâ vt ei vix par reperiatur remedium. Et hæc de Metallicis ac Mineralibus intra corpus aſſumi conſuetis dicta ſufficiant.

Vſus Chalybis in Ictero.

At iam dicunt aduerſarij, tantam Calcantho ineſſe caliditatem, vt inſito ſuo ſibique innato calore concreſcat, ac in lapillos friabiles denſetur, ſed quo fundamento hoc aſſerant neſcio, niſi glaciem quæ ſimili planè modo coaleſcit, coagulatur, congelaturq;, ex ſimili causâ (calore nimirum) denſari ac coire fateantur, quod ab omni philoſophia eſt alienum. Tueri porro nituntur ſuam ſententiam dicentes vitriolum exurere, vlcerare, validè exiccare, & carnes ſeruare, attamen falſum hoc eſſe ſuprâ monuimus, & infra quoque planius explicabimus, vitriolum enim per ſe non vrit niſi ipſummet prius uratur, imô inflammationes reprimit & ad ambuſta valet, deindè quoque ſiccandi eius facultas non probat vel docet id eſſe calidũ nam & frigori maxima ſiccandi vis ineſt, quod & ipſum carnes ne putreſcant conſeruat & à corruptione vindicat, quod noſtri norunt coqui, qui carnes quaſuis ſtudioſè frigori

Alterum aduerſariorum argumentum diluitur.

Digitized by Google

gori exponunt, vtquam diutiſſimè gelatæ ſeruentur.

Attamen aiunt aduerſarij, vitrioli coagulationem à calore proficiſci, vel ſibi indito & innato æſtu contingere, ideô & hâc de causâ quod frigus tantæ actiuitatis vix eſſe videatur, vt Calcanthum condenſare valeat, & eius coagulationem in lapidem (vt ipſi vocant ac renali calculo aut veſicali aſſimilant) cogere ac redigere poſſit, quem noſtrûm nemo adhuc vidit vt lapidem, ſed vt glaciem coagulatam, & Sal quoddam Cupreum Atramentoſum ac in ſtrias, ac lapillorum quædam quaſi gelamina, & pro diuerſitate colorum quibus vitriolum magnificè ac mirificè abundat, in Saphirina Smaragdinaq; ac Lazuræa fragmina coactum, condenſatumq; repræſentans.

Coagulationis vitrioli cauſa.

Sed neſcio quare hi Philoſophi frigoris vigori vel auctoritati quidpiam derogent vel derogare velint, ac ſi id ſuo in genere non æquè validum ac actiuum vt calor exiſteret, niſi Phyſicam peruertere velint, etenim notorium eſt, frigus & calorem licet in ſummo æquali tamen virium robore, ac actiuitatis æqualis vi contra ſe pugnare, ſibique mutuô opponi, cum contrariæ qualitates ſint, eædemq; actiuæ, pari greſſu ambulantes, quæ in contrarietatis ſuæ gradu ſibi mutuô oppoſitæ, viribus licet aduerſis, æqualibus tamen ſint prædita: Etenim Symmetria, Combinatio ac Concurſus vel Elementorum, in mixti ſtructurâ confluentium iuſta temperatio turbaretur ſi vnum Elementum, aliud ſibi oppoſitum gradu excederet & ſuperaret, imperfectam mixtionem cauſaturum, quod quidem dominus Devs ipſe noluit cum vt ex paribus viribus Elementa vt rerum quædam rudimenta coirent, & ex eorum mixturâ & conflictu nouum quoddam opificium emergeret ac recens rei alicuius genitæ facies reſultaret, conſtituerit, ac naturæ cauſas has ſecundas adinuicem iungenti demandarit.

Frigus æquè actiuum eſt ac calor.

Elementa æqualibus contrarietatis ſuæ gradibus ſubſiſtunt.

Digitized by Google

Prima & ſecunda qualitates.

Itaque frigus æquè actiuum eſt quam & ipſe calor ſecundum omnes philoſophos, qui hanc maximam nunquam negauerunt, ſcientes vtpote calorem & frigus æquo ſibi ac coæquali gradu opponi vt actiuas qualitates easque primas, ſiccitatem porrò & humiditatem quas paſſiuas vocant, his tanquam pediſſequas ſubrogari.

Gangræna.

Paradoxum hoc interijcio: Calidi (aiunt) eſſe exurere, vlcerare, corrodere, humiditates abſumere &c. & hæc quidem vera ſunt. Annon autem Gangræna quæ ex ſumma plerumque frigiditate contrahitur, inflammationis quædam ſpecies exiſtit, quæ proinde Sphacelus Germanis noſtris vulgaribus frigida vſtio (vulgo der kalte brandt) vocatur, numquid & ipſa Gangræna iam dicta vrit? & ſi non cauſtica vel Eſcharotica eſt, ſaltem Septica exiſtit, partem quam tetigerit, ſenſu, calore, motuque priuatam enecans, haud alitèr quam ſi hæc exceſſu quodam caloris exuſta & corrupta perſiſteret.

Sulphur vitrioli Narcoticum.

Id quod de Sulphure referunt, vitriolum nempè eius naturam ſapere ac proprietates eius referre ac repræſentare dicentes, ſciant velim ac obſeruent Sulphur non iam amplius in oleo Calcanthi hærere, ſed pro ſomno conciliando his noctambulis contradicentibus, ac tenebrionibus iſtis, rem hanc non intelligentibus, iam dudum ſeparatum ſubſiſtere, quo tanquam Helleboro Anticyrano vti poſſunt dùm ſapiant. De eo autem antea actum fuit, cum de Sulphure hoc vitrioli Narcotico verba faceremus.

Vitriolum ex mixtis partibus ac facultatibus conſtat.

Certè Genethliacus is qui vitrioli natiuitatem ac ortum eiusque ſchematiſmum ad aſtralem quandam influentiam reducere, eique Calcanthi vires adſcribere conatus eſt obſeruare debuiſſet, Solem vt calidum ſupernè, eiusque actus calorificos cum frigidis ex terra vaporibus vitriolum conſtituentibus (vt ipſemet vult) mixtum quidpiam di-

uerſarum virium ac facultatûm generaſſe, quod ſeparatione, ac artis iudnſtriâ, in partes ſuas diuidi queat, quarum quælibet ſuas vires, ac vel frigoris vel caloris temperantiam, exceſſum ac receſſum ſuâ pro naturâ in ſe contineat. Nec vero refert Calcanthum ad Sulphuris naturam propè accedere nam & ipſi ſulphuri diuiſo, ac ſpagyricâ arte intèr ſe diſiuncto frigida quædam quoque inſunt, quæ ab ipſo prodire ſolent, & partium ſeparatione elici poſſunt.

Etiam frigida quadam Sulphuri licet calido inſunt.

Neutiquam proinde quiſpiam mirari debet, in arte noſtra Galenicochymica ſeu Hermeticis fulcris nitente, à calidiſſimis quandoque frigidiſſima peti ac depromi, è contrâ vero à frigidis calidiſſima elici. Noſtri enim Pharmacopæi qui adhuc ſe chymicos nondum planè profitentur, eò tamen ſolâ Hermeticâ diſciplinâ iamiam peruenerunt, vt ex Roſis, Fragis, Ceraſis ac alijs quibusdam, imò etiam ex aceto ipſo ſpiritum eliciant, ſpiritui vini æqualem. Vinum Ribium, quod alioquin potentiſſimè refrigerat, artis vſu eò facili operatione deducitur, vt Maluatico aſſimilari queat. Et quis hos calores, in his & horum commemoratorum quæ inter cætera pauca protulimus deliteſcere crediderit? niſi Hermetica operatio ſpagyricis laboribus exercitata hoc ipſum oſtenderet, manifeſtaret, ac ad nauſeam vſque naribus aduerſariorum obtruderet?

Ex calidis quandoque frigidiſſima prodeunt & e contrà.

Spiritus Roſarum.

Veruntamen orta ſuis atteſtantur principijs quid quæſo dicendum? hic magnus eſt rhombus, ſedenim concedamus orta naturam ſuæ originis ſequi, ac eorum propaginem prorogatione ſimilis fermè progeniei ſubſequi, ſed ratione ſolùm genericâ, non autem in partes vel indiuidua diuiſa ac diſpartita. Exemplo ſit nobis Acetum, id enim è vino natum quod calidum eſt, frigidum euadit, ac calorem vini dedidicit, atqui vt cuncta his aduerſatoribus benè inculcemus, vt ſciant quâ occaſione frigidum euadat

Aceti conſideratio.

Digitized by Google

dat ac frigefaciens acetum, reſciant id fieri partim putrefactione quadam aut fermentatione ſequeſtrationem partium vino inditarum habente, aut ſeparatione ſpiritus inebriantis & caloris viuifici depreſſione vel euaneſcentiâ atque ſic diuiſis partibus contraria ex eodem ſubiecto, in quo hærebant, & cui inerant prodeunt & producuntur. Hic quid Spagyrica ars poſſit naſutuli conſiderent.

Plumbei pugiones aduerſariorum.

Diuerſæ qualitates rebus plerunque inſunt.

Oleum vitrioli valentiſſimè aperit.

Nunc ad febres deueniamus, in quarum curatione inutilem & ineptum imô noxium eſſe olei vitrioli vſum inſulſi & inſipidi Calcanthomaſtiges comminiſcuntur, tam ſanè frigidis argumentis, ac ſi plumbeis pugionibus in pugnâ verſarentur, aiunt enim oleum vitrioli aſtringere, proindè obſtructiones augere, quæ poſtmodum putredinum cauſæ ſint futuræ, ideoq; febribus maiorem fomitem præſtituræ. Sed quantûm hallucinentur vide, hi enim non tantum habent ingenij, ſcientiæ vel experientiæ vt vnum atq; idem ſubiectum (diuerſâ tamen ratione) contrarios effectus edere cognoſcant. Videant quæſo Rhabarbarum, quod aperit & ſtringit, itemque Abſinthium quod eodem modo operatur, tum & acetum quod potenter incidit & penetrat ac interim quoque valenter aſtringit ac cohibet. deindè quoque maior eſt penetrationis & apertionis vis in vitrioli oleo quam aſtrictionis, quæ à iam dictis longè ſuperatur cum nullum ſit medicamentum valentius aperiens in totâ materiâ medicâ quam oleum vitrioli & Sulphuris quod ad naturam vitrioli accedit, Oxymella, oxyſaccharæ, Sirupi Bizantini, de duabus & quinque radicibus, de Eupatorio, Acetoſi ſimplices & compoſiti reſpectu olei vitrioli vmbræ ſunt, & mille paſſibus olei vitrioli in aperiendo vires non aſſequuntur. Iam verô oleum vitrioli tantam aſtrictionem non habet, quantum vitriolum ipſum in ſubſtantiâ. Ego ſanè ſi vitrioli oleum

vel

vel eius ſpiritus non potentiſſimè aperit ac penetrat, de omnibus aperitiuis remedijs ex Cathedris Academicis proclamari ſolitorum penitus deſperandum eſſe cenſeo.

Aſtrictionem quoq; vitrioli vehementem probant ex hoc, quod Diarthæas & Lienterias oleum Calcanthi perſanet, ſed aduertant quæſo, id non tam ratione adſtrictionis fieri, quam modo correctionis cuiusdam, quæ corruptos humores in corpore naſci prohibet, quorum occaſione Diarrheæ naſcuntur. Itaque inteſtinorum leuitas, Lienteria ac Cæliaca affectio, ideo ab oleo vitrioli ſanationem percipit, quod coctio ventriculi qui cibum prius corrumpendo deſtruxerat, & alimentum deprauauerat rurſus inſtauretur, ac aſſumpti cibi deſtructio prohibeatur: ac biliosorum & acrium humorum Diarrhæam cauſantium prouentus ac pululaſcentia præuertatur, atque ſic per accidens ſanationem efficit, licet ſimul adſtringat, quę tamen aſtrictio, aperiendi eius vi nihil derogat.

Oleum vitrioli non ſola aſtrictione ſed correctione materia peccantis Lienterias compeſcit ac Diarrhaas cohibet.

Eô autem deuenit hominum quorundam non dicam calumniatio ſtulto delirio prægnans, ſed vel inſolentia vel malitioſa proteruitas, vt oleum vitrioli (ne id frigefacere poſſe fateri cogantur) acidum eſſe negare ſint auſi, quatuor ſolummodo ſenſibus præditi, vt qui guſtum præter intelligentiam amiſerint, cum oſtendere nequeant quidquam in toto terrarum orbe quod ſit oleo vitrioli acidius, quod proinde doctiſſimi viri quibus hi Calcanthomaſtiges ne minimûm quidem pares ſunt, vel eſſe poſſunt, modo acetum terreſtre, modô Acetoſam mineralem, modô ſuccum acidum eſuriuum nominare conſueuerunt. Proh quanta ſtupiditas? quæ etiam homines ſenſu priuat, cum ſtulti hanc aciditatem ne dicam fateantur, ſed etiam accuſent. Hoc eſt agnitæ veritati repugnare, hoc eſt ſenſibus obluctari, hoc eſt ſtuporem ſuum prodere, hoc eſt menti

Inſipidi ac ſenſu priuati acorem olei vitrioli ineſſe contra ſenſum negant.

contraire, hoc eſt dementiam ſuam fateri, hoc eſt ſenſuum ſuorum priuationem agnoſcere, hoc eſt ipſi experientiæ, rationi, & ſenſui, impudentèr & malitioſê repugnare, à qua mentis oppreſſione vel extrauagatione nos Devs liberet: qui nobis ſenſum guſtus, ſummamque oleo vitrioli aciditatem conceſſit & largitus eſt.

Acida plerũque ſunt acria.

Aſt aiunt vitrioli ſpiritum ac oleum Calcanthi non eſſe acidum, ſed acre, ego autem id cum ſani ingenij hominibus & acre & acidum eſſe ſcio ac agnoſco, cum pleraq; acida acria exiſtant vt apparet in aceto, quod quô eſt acidius, eô eſt acrius, nec ſcio vtrum vlla aciditas in toto mundo aciditati olei vitrioli ſit æquiparanda. Sanè acidi fontes, quos acidularum nomine comprehendimus à vitriolo aciditatem ſuam ſortiuntur, de quibus poſtero capite agemus, quibus vulgus nomen indidit Saurbrunnen. Sed quid contra principia negantes pugnamus? & rancore ſeu irâ (ſed tamen iuſtâ) nos perturbamus? ſtulteſcant qui ſpontè ſtulteſcere volunt, & inſaniant ac debachentur quamdiu voluerint ſi modo id ſinè hominum noxâ vel detrimento faciant, quibus tanti Medicaminis detractio, & negatus vſus vitæ parit diſpendia, qui interuentu tam inſignis remedij conualeſcere potuiſſent, vndè meritô ij Calcanthomaſtiges pœnitentiam agant, quod à morbis euadendi præcipuum auxilium mortalibus denegare conati ſint, illisque à morte vindicandi ſpem ademerint.

Acidi ex vitriolo fontes vulgò Saurbrunnen.

Oleum vitrioli putredinem corrigit.

Sed ad febres reuertendo, quid quæſo eſt quod potentiûs putredinem corrigat quam oleum vitrioli? quod non vnâ ſed diuerſis qualitatibus eidem reſiſtit, aciditate nimirûm, ſalſedine, acrimoniâ, aperiendi vi, ac valentis penetrationis virtute, aciditate namque ſuâ bilem domat ac perimit, acrimoniâ incidit, terget, attenuat, ſalſugine putrilaginem corrigit ac corruptionem emendat, vnde febri-

bus

bus omnibus conducit ſiue ex continuæ ſiue intermittentes fuerint, cum appropriatis vel aquis, vel ſuccis aut liquoribus, tum etiam Syrupis vſurpatum: Doleo quorundam vicem qui aciditatem olei vitrioli non agnoſcunt & tam pertinacitèr luci veritatis ſeſe opponunt, non putarim ego eos id ex ſtultitiâ, ſed ex merâ pertinacia vel malitiâ facere, cum totus Horizon noſter ineptiam eorum rideat, iniquitatem vero auerſetur.

Aduerſarij ab omnibus ridentur.

Præterea quoque obijciunt nobis hoc, vitrioli vim chymicâ præparatione exaltari & extendi vel intendi, neſciunt autem vel non intelligunt, quædam mineralia vſtione miteſcere, aliqua verô exaſperari & acriora euadere. Iam vero ſi oleum vitrioli conſideremus, id ſeparatione eius impuritatis quæ corpori Calcanthi ineſt, multo redditur innocentius, iam enim Sulphur, Sal, Gilla, Colcothar, & ſimilia ab eo receſſerunt & ſeparata ſunt. Vorate vos adverſarij Helleboros veſtros non præparatos, & Agaricos crudos, ſi præparatio medicamentorum quam priſci quibusvis vel plerisque pharmacis adhibebant adeô noxia eſt, vt eorundem petulantiam augeat, quod contra omnium prætreceſſorum noſtrorum honorem pugnat, qui in corrigendis ſimplicibus tantoperè laborarunt, ac ſtudium ferè omne poſuerunt. Itaque correctionem hanc adeptum oleum vitrioli, ac arte Spagyricâ à fæcibus repurgatum ſuas (ſi tamen quas habuit) noxas depoſuit, & iam nobile medicamentum euaſit, quod antehac auſteritate non carebat.

Alia obiectio diluitur.

Correctio vitrioli.

Ridiculum porro iſtud eſt, quod vitriolo aduerſi aſſerunt, multos nempè fuiſſe viros doctos in Italia, qui nihil de Calcanthi viribus docuerint vel tradiderint, ac ſi tota rerum ſcientia ab ipſis vel eſſet vel fuiſſet petenda? annè ego ſcire nequeo vel cognoſcere non valeo vel poſſum

Adhuc alia obiectio expungitur.

quod alter ignorat? eſtnè ſemper in antiquam ſyluam eundum? Hippocrates noſter Rhabarbarum, Sennam, Mannam, Caſſiam imò pleraque Aromata ac ne Saccharum quidem agnouit, niſi id per Mel in cannis intellexerit, ergò nos his non vtemur? quæ interim vſus fructifera eſſe monſtrauit? licet bonus ſenex eorundem cognitionem non habuerit, quæ poſtmodum locuplex ac fertilis Arabia primûm ſuppeditauit. Gaudemus nunc ligno Nephritico itemque Rhodio, Mechoacâ, Guttâ Gamandræ, & ſimilibus, prioribus ſæculis nondum viſa, ſuntnè hæc igitur repudianda? forſan nobis iam demortuis alia medicamenta in lucem prodibunt, quæ nos iamdum ignoramus.

Noua medicamenta.

Non verò tantum habent intelligentiæ noſtri aduerſarij vt oleum vitrioli liquoribus quibuſuis admixtis temperari poſſe intelligant, id enim infrigidat cum frigidis, calefacit cum calidis, etenim oleum Calcanthi omnium Medicamentorum vt iam crebrò monuimus vires ac facultates intendit, vigorat, & expedit.

At verò Cauſticum eſt vitrioli oleum & in ſummo gradu calidum, ideo intra corpus non vſurpandum ſi opinioni contrariæ ſubſcribere voluerimus: ſed dicant aduerſarij cur Allium deuorandum porrigant, quod veſicas ſuſcitat, quid de Euphorbio, Ranunculo, Synapi, Eriſymo, Capſiâ ac Raphano marino reſpondebunt? quid de Caſtoreo quod itidem in quarto gradu calidum exiſtit euulgabunt? legant quæſo venenorum ſuorum catalogum ac Cantharides ſuas deglutiant, adeoque ſeſe ipſos carpant antequam alios obiurgare incipiant. Iſta vero in cathedris non docentur vel diſcuntur, ſudore prius opus eſt, interroga proinde clariſſimos Germaniæ noſtræ viros, vtpote Hartmannos, Rumleros, VVidemannos, Andernacos, Berckmülleros, Cneulinos, Höchſteteros, Adolphos, Verbezios,

Multa in quarto gradu calida intra corpus ſumuntur.

Clariſſimi viri Germani vitrioli uſum excellentes.

Baieros,

Baieros, Brendelinos Oxios & conſimiles hi tibi vitrioli vires & vſum ſignificabunt, quem adeô compertum habent ac proficuum vt de tanto medicamine pro Dei gloriâ & proximi ſalute ſibiipſis plurimum gratulentur, ab his remedio hoc perfrui diſce. Atque hic habes oleum vitrioli quod eſt inter medicamina Hercules quidam qui tot miranda facta præſtitit, angues enim à Iunone immiſſos in cunis adhuc vagiens illiſit, ita vitrioli oleum peſtilentes morbos interimit, hydram multis capitibus pullulantem in Lernæa palude oppreſſit, Erymantheum aprum interfecit, Symphalides aues ſonitu ahenei crepitaculi profligauit & expulit, Centauros domuit, per quos febres intelligo, Buſyridem Ægypti regem ſeu bilem hoſpites ſuos necantem occidit, cuius præclara facta omnia cum oleo vitrioli concordant, ducatur igitur huius *Comparatio olei vitrioli cum Hercule.*

Herculis inuicti nodoſum robur in agmen. *Codrus.*

etenim non eſt adeo hic Hercules metuendus cum ad Omphales Lydorum Reginæ amorem confeſtim miteſcat vt ea iubente fuſos & lanas tractauerit, ijs ipſis manibus quibus portenta ſubegerat, quod ei probro dat Deianira de hac Propert: lib: 3.

Omphale in tantum formæ proceſſit honorem *Omphale.*
Lydia Gigæo tincta puella acu:
Vt qui pacato ſtatuiſſet in orbe columnas
Tam dura traheret mollia penſa manu.

Sic igitur hic Hercules licet fortiſſimus, robur ſuum aliquantiſpèr deponit, & effæminatur, adeoque miteſcit, vt ab infantibus ad colum fuſos tractantibus ſecurè vſurpari ac tractari queat, & iam

Ridet amatorem Lyda puella ſuum, *Ovid. lib: 2. Faſtor: Stat. lib: 10.*
Amphitryoniadem exutum horrentia terga.

Proindeq; tutiſſimus olei vitrioli vſus exiſtit, nam licet in ſe conſideratum fortiſſimum medicamentū ſit, poteſt

tamen

tamen id ita temperari, vt euadat leuiſſimum, & ex eius fortitudine nil aliud apparet vel colligi poteſt, quam eius vis, nobilitas, & perfectio. Auſim dicere oleum vitrioli ita corrigi, attemperari & eò adigi poſſe, vt tutius vſurpetur in pluribus morborum quorundam conſtitutionibus quam vel Saccharum, vel Manna, ſed id paulo poſt patebit. Vide Galenum qui Cantharides inter pernicioſa pharmaca eroſione necantia ac interimentia reduxit, in parcâ tamen quantitate ſumptum eorum puluerem ſed debitè permixtum vel accommodatum, renes expurgare & veſicam nihil offendere faſſus eſt. Non ſunt hæc pienis manibus deuoranda, ſed dexteritate quadam in vſum probum ac proficuum deducenda. Scribit non iniquè doctiſſimus Geſnerus lib: 2. & 3. Epiſtol: eum Medici perſonâ, titulo, nomine vel famâ dignum non eſſe, qui inter medicandum oleo vitrioli ſe carere poſſe temerè exiſtimauerit. Ego ſanè adhuc hodiè à Medicinâ diſcederem, nomenq; meum potius militiæ darem, aut opus quoddam Mæchanicum affectarem, ſi vſu vitrioli priuatus forem, vel mihi Calcanthini olei exhibitio interdiceretur.

4. Simpl: 19.

Seuera Geſneri in Calcanthomaſtiges ſententia.

Quid quæſo Syrupi noſtri Saccharati ac Melliti confeſtim bileſcentes in picrocholis ſunt effecturi? vel profuturi Ictericis? ac Regio morbo detentis? in quibus iecur quod dulcia ſtatim arripit infarctu plus magis ponderáſcit. Galenica noſtra culina Sale & Aromate profectò careret, ſi ei oleum vitrioli denegaretur, id enim eſt omniũ medicamentorum ſtimulus, acetoſitatem habens & acredinem penetratiuam, aliorum medicamentorum vires ad loca deſtinata deducentem, eorundemq; energias intendentem, vigorantem, ac denique perficientem, quæ alioquin mirâ fatuitate inania deprehenderentur.

Syrupi Saccharati protinus bileſcunt.

Oleum Vitrioli eſt Sal medicamentorũ, ſinè quo nihil vel parum illa ſapiunt.

Audi quæ Iacobus Mokius in libro de aquarum affectionibus

nibus ſeu lib: de Cauſis Concrectionis & Diſſolutionis ex Petro Seuerino refert. locus eius ſic habet. *Sacchari & Mellis præſentia ſæpè noxia fuit: ſi ſpiritum mellis acutiſsimum & venenatum, ſi ſacchari abominabiles fæculentias conſpexiſſent Arabes, parciores & cautiores procul dubio fuiſſent, in prolixâ & nimis amplâ Syruporum oſtentatione.* Vide Crat: Holl: de apparatu Sacchari, & Gryllum de Saporibus.

Veteres titubantèr de Vitriolo prout etiam de Hydrargyro ſcripſerunt.

Nihili hic facimus vel parui pendimus auctoritates aliquorum qui vitrioli facultates & utilitates vel vires non intellexerunt. Obſerua quam titubantèr Galenus, Paulus, Aëtius ac cæteri de Calcantho ſcripſerint, quando fortiſſimæ vitrioli aſtrictioni inſignem caliditatem coniunctam eſſe agnouerunt quidem, ſed quo pacto id contingat vel eueniat non ſunt aſſequuti, cum tamen aduerſas qualitates eidem ſubiecto ineſſe ac inhærere faſſi ſint, quæ ſpagyrica operatione ab inuicem ſeparari poſſunt ac dirimi. Amicus quidem Plato, at magis amica veritas.

Cautio

Tandem vero oleum vitrioli aiunt corroſiuum eſſe & exulceratiuum, atque id quidem verum eſt, ſi ineptè quis eo vtatur, culpandus ne culter accuminatus vel nouacula quæ infanti data læſionem ei intulerit? vel quâ ſeſe improuidus quiſpiam offenderit? Cauſticum ſanè eſt oleum vitrioli & ſummè calidum, attamen diuerſimodè accommodatum, vel debitè porrectum maximoperè refrigerat, ſtringit & ſanat, ac nihilominus potentiſſimè aperit, vt nullum deoppilatiuũ ei ferè æquiparari queat, & cumprimùm diluitur, nullam amplius roſionem, nullam exulcerationem retinens, ſi mixtionis debita ei accedat proportio in liquore cui inditur & permiſcetur obſeruanda. Prôh dolor frigida hæc ac cruda ingenia, tantam tamque ſalutarem diſciplinam doctrinamque capere non poſſe vel non velle, quibus piſtrinum magis conduceret quàm Medicina, quam tanto Dei donario priuare ac in mortalium detri-

Commiſeratio auctoris.

Q mentum

mentum ſine propriæ conſcientiæ reſpectu vel obſeruantiâ orbare nituntur.

Argumenta aduerſariorū irridentur.

Vltimò tandem cum ſua argumenta valdè cruda & non concocta elidi, expungi, poſthaberi, ſperni, explodi & à nemine concoqui minus quam ratificari cernunt aduerſarij, ad vlteriores calumnias confugiunt, vitriolum venenum eſſe dicentes, cum tamen Dioſcorides loco ſupra citato id vermes necare, ac venenatis fungis aduerſarij ſcripſerit, cuius textum agnoſcunt, doctrinam fouent ac dogmata ſequuntur. Accuſemus nos Galenici prius & excuſemus noſtras Colocynthidas, Helleboros, Peplia, Thitymalos, Coccognidia, Eſulas, Mezerea, Scammonia, Diagrydia & his ſimilia quæ planè venenata ſunt. Quod ſi nos ipſos intueamur toti venenis ſumus circumdati, quibus ne Crocus quidem ſecurus eſt, poſtea vero carpamus Hermetica ex Mineris vel Metallis deprompta medicamina. Sedenim confiteamur culpas noſtras, & quid de noſtris medicamentis ſcriptum ſit perlegamus. Nonnè 4 Regum de Colocynthide diſcipulos Eliſei Prophetæ perturbante, ſacra ſcriptura hæc habet. *Pone ollā grandem, & coque pulmentum filijs prophetarum. Et egreſſus eſt unus in agrum, ut colligeret herbas agreſtes, inuenitque quaſi vitem ſylueſtrem, & collegit ex ea Colocynthidas agri, & impleuit pallium ſuum, & reuerſus concidit in ollam pulmenti, neſciebat enim quid eſſet. Infuderunt ergò ſocijs ut comederent. Cumque guſtaſſent de coctione, clamauerunt dicentes: Mors in olla vir Dei. Et non potuerunt comedere.* Legant Meſuen qui quaſi Medicorum Euangeliſta quidam habetur, is pius & conſcientioſus vir in Medicâ materiâ multum diuque verſatus, & de Medicinâ plurimûm meritus de Colocynthide ſic ſcribit. *Coloquintida eſt quam Perſæ vocant cucurbitam deſerti, quæ naſcitur in plantâ quam etiam fel terræ vocant eò quod in toto ambitu eius interficit herbas, & eſt ſicut venenum eis, undè vocant eam Arabes necem plantarum.* Et paulò poſt. *Et terra ſupra quam iacet videtur ſicut aduſta.* Atqui

Venenata medicamenta plurima apud Galenicos reperiuntur.

Colocynthis.

Meſue de Coloquintida.

qui poſtea. *Conturbat ſuſcipientem eam, & ventoſitatem cum difficultate facit, & ſoluit ſuperabundantèr, & ſolutione educit ſanguinem & fortaſſe interficit,* qui idē Meſue in canonibus hæc habet. *Et in ſolutiuo eſt timor fortis, ipſum enim quandoque mouet & non ſoluit, & quandoque ſuperfluit.*

Nonnè Meſueus in prodromo ſui libri de Medicamentis ſimplicibus hunc titulum ponit? Capitula Medicinarum laborioſè ſoluentium in quibus eſt venenoſitas. Inter hæc prima ferè eſt volubilis, quam funem vocat arborũ, de lacticiniorũ genere ſic de ea ſcribens. *Solutione enim educit ſanguinem, & eſt ſicut venenum.* Nunc autem Scammonium noſtrum è ſpecie quadam volubilis producitur, adeô vehemens pharmacum, vt inter omnia ſolutiua primas teneat, de quo Rex Damaſcenus: *Sunt ei familiaria, quæ in corporibus imprimunt magnitudinem nocumentorum. Eſt enim in ea ventoſitas mordicatiua in ſtomacho faciens ſubuerſionem, nauſeam, & turbationem laborioſam: Secundum eſt quoniam inſunt in ea (ſcilicet Scammonea) caliditas & acuitas, habiles inflammari, & proptèr quod eſt facile facere cadere in febrem & ſitim, & propriè quando inuenit patientem præparatum. Tertium eſt quoniam fit per ipſam attractio vehemens & vehemens dilatatio orificiorum venarum, quare facit cadere in immoderatos fluxus. Quartum eſt, quoniam in eo eſt ferroſitas operans excoriationem viſcerum: quare generat dolores acutos pungitiuos, & facit cadere in Dyſenteriam & Tenaſmum. Quintum eſt, proprietas & operatio ſua, à quibus fit impreſſio nocumenti in membra quæ ſunt mineræ virtutum, quæ ſunt ſicut Cor, & Hepar, & ſtomachus & ſimilia eis.*

Medicamenta laborioſè ſoluentia.

Forſan venoſitas.

Scammoniũ.

Noſtrum Turbith *declinat à proprietatibus bonis,* auctore eodem Meſue, qui Agaricum prætèr eius correctionem, vel non præparatum, læſionem viſceribus imprimere & ea debilitare ſcripſit. Huic & Squilla ſola naſcens venenata habetur ac ſuſpecta eſt. Alexander Hermodactylos auerſatur, inquiens. *Inimicatur ſtomacho aggregans in eo ſuperfluitates plurimas & generans in eo ventoſitates groſſas.* Sed & Iris rectificatione indiget, quę Spicã, Mellè, Aquã caſei aut Maſtiche opus habet.

Turbith.

Squilla.

Hermodactylus.

Cucumer Aſininus & Elaterium.

bet. Quid de Cucumere Aſinino dicemus ac ſucco eius officinarum Elaterio, de quo pharmaco ſic ſcribit Meſue. *Et ſcito quod ſolutio ex eo quando ſuperflua eſt educit ſanguinem, Centaurea vero idem facit, ſolutione namque ſuperfluâ educit ſanguinem, aperit enim orificia venarum apertione ſanguinem manare faciente.*

Carthamus.

Euphorbium.

Carthamus verô antiquis dicitur conturbatiuus, faciens nauſeam, & multum nocens ſtomacho, *& dicitur* (inquit Meſue) *quod caſcat lac in mamillâ & ſtomacho.* Euphorbium noſtrum valentiſſimè exiccat & rubificat & eſt ex arbore deſertorum locorum hiſpidorum, vehementis acredinis, & eſt vt Meſue iam modo dictus innuit *aduſtionem faciens & excoriatiuum, & eſt ex facientibus operationem cum labore & anguſtiâ vehementi, perducente ad ſyncopin & ſudorem frigidum.*

Mezereon.

Mezereon planta eſt apud Perſas vocata *vitam rapiens,* & à quibuſdam *faciens viduam,* & à pluribus *Leo terræ.* De hac Meſue. Et quando oritur ex eo planta vna, in toto ambitu loci eſt mortalis. Et quæ oritur in locis Thermarum eſt ſicut venenum. Et paulô poſt *eſt enim in eo virtus acuta ignea, & acrimonia vehemens, & eſt excoriatiuum, ulceratiuum, ſerroſum & inflammabile, & eſt conſumptiuum & diſſolutiuum virtut::.* Et iterum: *eſt proximum veneno nocens membris quæ ſunt mineræ virtutum, debilitans & diſſoluens ea.*

Eſula.

Quid nunc de Alſebra ſeu Eſula dicemus? quam ſolutiuum ruſticorum veteres vocauêre, id hoc habet à priſcis encomij quod abſcindat viſcera, & orificia venarum diſrumpens noceat cordi, hepati, & ſtomacho, conſumens ſperma & faciens cadere in febres.

Cyclamen.

Helleborus.

Annon Luf dicitur collum Draconis, Arthanita vero panis porcinus & panis Alcuitih quod eſt Cyclamen. Helleborus ſeu barba Alfugi, *in natur accidentia terroris* qui albus cum fuerit corporibus noſtri temporis eſt moleſtus, imô eſt eis ſicut venenum propriæ præfocans, & ſanis corporibus noxius, vt Hippoc: monuit. Deſinamus igitur oleum vitrioli (de quo tales querelæ

non

non audiuntur) vituperare, priusquam noſtra remedia, medicamina, ac pharmaca excuſemus, cum nullum ſit electiue purgans à veneni labe innocens vel immune, quibus noſtra pharmacopolia turgent. Quid de Thapſiâ, Napello, Thymelæa, Brioniâ, Aconito, lapide Armeno & ſimilibus dicemus, vel interrogati reſpondere poterimus? quorum abundantiâ ac ſuperfluitate oneramur. Sed hæc hactenus dicta ſufficiant, quibus inhærendis plus temporis, chartæ & Calcanthini atramenti conſumpſimus, quàm nobis indocibilia & nullius inſtructionis capacia aduerſariorum ingenia reſtituere poſſunt. Quod ſi quis his obloqui tentauerit audax veniat, videbit quæ in arenâ hâc hærebunt, & cum dedecore inutilitèr fatigatus pugnabit, magnum enim eſt facinus diem in noctem vertere, hominibus conualeſcentiæ occaſionem & materiam ſubtrahere? Ioui ignem ſuffurari, ac Herculi clauam demere voluiſſe. *Auctoris comminatio.*

Quæ quæſo eſt hæc ratio vel intelligentia tam iniqua? vel impietas aut nequitia crimini læſæ Maieſtatis comparanda? tam vtile remedium ex pharmacorum noſtrorum cætu, cui noſtra medicamenta haudquaquam ſunt paria, & vix quandoque digna vt tergo vitrioli hæreant, & eidem pediſſequentur, proſcribere volens? forſitan autem (quia nonnihil laboris requirit eius præparatio) ex area Medica eliminare auſa? Proh quanta præſumptio, ſibi talia perſuadens? vt alios quoque qui plus laboris in hac re poſuerunt ſuis confeſtim ſomnijs aſſenſum præbituros ac eas vanitates ſuſcepturos, neſcio quâ imaginatione crediderit. *Audacia aduerſariorum.*

Si mundus nondum inſanus eſt & delirus, periculum certè eſt de futurâ Phreneſi, vel aduentanti Maniæ bonis ac fortibus vel potentibus Alexipharmacis in præcautionem eidem erit ſuccurrendum, proſpiciendumque. *Mundi dementia.*

Digitized by Google

DEO Opt: Max: pro muneribus Vitrioli gratias agimus.

Devs Opt: Max: nobis vitriolum hoc quod nobis benignè largitus eſt, clementèr cuſtodiat ac ſeruet, atque in eo adhuc latentes virtutes nobis nondum cognitas patefaciat, quas ipſemet ſummus rerum omnium moderator, huic minerali, humano generi ſeruituro indidit, vt nomen eius benedictum plus magis glorificetur. Interim pro Calcanthino hoc præmio altiſſimæ Trinitati ſit honor, gloria, & gratiarum actio in ſæcula ſæculorum. Amen.

CAPVT VNDECIMVM.

De fontibus acidis Vitriolatis, ſeu Acidulis, ac aquis medicatis Calcanthinis ex eius minerâ fluentibus: nec non Thermis æreis quæ à Cupro vim ſuam ſortiuntur.

Aquæ minerales diuerſæ ſpeciei.

Producit natura ex gremio minerarum iubente Deo domino aquas quaſdam quodammodo alienas, ſapore, guſtu, olfactu & quauis aliâ ratione à communibus fontanis aquis longè diuerſas, quarum aliquæ Nitroſæ ſunt, aliæ Gypſum habentes, aliæ exiſtunt Sulphureæ, deindè quoque Salſæ, Aluminoſæ ac Bitumine infectæ, imô Aurum quandoque habentes, inter has non minimæ exiſtunt Cupreæ, æroſæ, vel vitriolatæ, quibus maxima ſanationis vis ineſt, prout quotidiana teſtatur experientia, debentur enim Soli ſeu Auro confortantia, Argento ſeu Lunæ purificantia, Stanno ſeu Ioui deprimentia, Saturno vel Plumbo ſolidantia, Marti vel ferro conſtrictiua, Cupro ſeu Veneri mundificantia, Mercurio verò ſubſunt ac ſubiacent venena, ita vnumquodque ex Metallis ſuam ſortitur laudem, eâ dote quam præſtat inſignitum. Inter has primum locũ tenet fons acidus Schvvalbacenſis vino fermè ſimilis, vndè

Metallorum proprietates.

etiam

etiam der Weinbrunnen dicitur, ac vocari meritò meruit, qui omnes Acidulas bonitate, ſapore, & efficaciâ ſuperat, hunc ſequuntur Spadanæ aquæ, dehinc Ebenhuſanæ, Vberkingenſes, Ægrinæ, Göppingenſes, Nideràuenſes, Peterſtalenſes, Griesbachenſes, Nider & Oberbornenſes, Dirkenfeldenſes, Federinæ, Treuirenſes, quibus adhærent fontes in Ponderborn, Keſſelbrunn, Conderthal, Leüningen, Kronenberg, Montebaur, Bruz, & conſimiles alij, qui ex minerâ Cupri ſeu æris & vitrioli prodeunt vim ſuam exindè ſortitæ. Atqui verò hæ omnes potu & balneo valent, internè non minus quam externè corpus mundificantes, extergentes ac purificantes. In his excellunt Cellenſes vulgo Zellerbad, Alumine, Sulphure, & Cupro conſtantes, hæ omnes fermè iecoris affectiones adiuuant, cuiuis perſonę, ætati, ac ſexui familiares: hæ tepidæ profluunt, vndè naturam ſuam teſtantur quod nec calefaciendi vim obtineant, nec frigefaciendi robur eis inſit, proindeq; reiuveneſcere faciunt homines vt modogenitis aſſimilari poſſint, reſtituendo eis natiuam temperiem, exceſſus quoſuis temperando, viſcera corroborando, ac tonum eorundem reſtituendo vel reparando. Succurrit proindè aqua ea longis, prolixis, ac inueteratis febribus à pituitâ cum bile mixtâ profectis, ſanat vlcera diuturnâ roſione moleſta, quæ etiam ſi maligna fuerint conſolidat, & cicatrice claudit: articulorum dolores auffert, tollitque caninam appetentiam præſertim vero calidis ac ſiccis temperaturis apprimè vtilis ac proficua. Præterea valet contra Maraſmum Dyſenteriam, Calculos, Peripneumoniam Tuſſim, vrinę ardores, Catarrhos, Maniam, Melancholiam Hyppochondriacam maximè, quam perfectè ſanat, itemq; contra defluxiones periculoſas, vomitus, Nauſeas, cutis vitia, Icterum, obſtructiones Iecoris & Lienis ac omnes hæmorrhagias, ſiue ex naribus,

Acidi fontes Germaniæ.

Thermæ Cellenſes vulgo Zellerbad.

Virtutes thermarum Cellenſium.

Digitized by Google

naribus,aluo, inteſtinis,aut hæmorrhoidibus ſanguis profluxerit, habetq; ea in parte inter omnes aquas cupreas hanc prærogatiuam quæ & alijs quoq; aquis cuprum habentibus ineſt,vt ea quaſi cunctis cæteris dominio ſit ſuperior, nam & Abortus comprimit ac vteri rheumatiſmos perſanat.

Thermæ Cellenſes inter alias excellunt.

Sunt autem Thermæ Cellenſes quaſi quoddam ſpecimen vel paradigma omnium aquarum ærosarum ſeu Cuprum continentium, vtpote inter cæteras eminentiores, quibus plurimi accedente Dei auxilio vitam debent, præſertim ij qui conſumpti,extenuati,macie confecti, hepatitide laborantes,aut hæmorrhagijs exhauſti prius fuerant,itemq; mulieres ex vteri rheumatiſmis malè habentes, ac abortiuos quondam fœtus vel irritos conceptus edentes,aut ægrè prolificantes, his enim hæ Thermæ ſubueniunt. Habent autem hoc commoditatis,vt acidulæ eis ſint vicinæ quæ ferè quotidiè eô deportantur, vt in his Thermis lauantes ſimul etiam aquis acidis perfrui poſſint.

Acidi fontes Thermis Cellenſibus ſunt vicini.

Acidorum porrô fontium vitriolatorum hęc virtus eſt & proprietas magno Dei opt: max: beneficio ijs inſita ac virtuosè conceſſa, vt febres quaſcunque præſertim vero bilioſas pellant. Etenim obſtructiones quaſuis expediunt, vndè morbis omnibus Iecoris, Lienis, Meſenterij, ventriculi,& Renum eximiè pro[illegible]nt,Icterum & Arquatum perſanant,vomitus adſtrictione ſua compeſcunt, oppilationes viſcerum nihilominus ſtrenuè penetrantes ac deobſtruentes. Incipientem præterea Hydropem ſanant, renûm calculos elidunt & atterunt, arenulas eluunt, veſicam & vreteres repurgant, picrocholorum ſymptomata corrigunt,Lienem extenuant, Melancholiam hypochoriacam depellunt,appetitum inſtaurant, imô nauſeantes reddunt famelicos & eſurientes, ſitim immoderatam ſedant, proſunt

Acidularum vires ac facultates penè infinita

Digitized by Google

proſunt iecinoroſis, ac quos bilis infeſtat, vel quibus cholera moleſta eſt, coctionem ventriculi inſtaurant, ac eius facultates reparant, ac ſi quid prauum in corpore delitescit, id euocant, lotione ſcabiem, Impetigines, Lichenas, Pſoras, incipientes Lepras, & quæuis cutis vitia emendant, vlceribus fœdis, gangrænoſis, ac fœdum pus euomentibus auxiliares, imò earundem ſpuma, ſi ſiccata iam dictis vlceribus inſperſa fuerit ijs vt plurimûm conducit, participat enim vitriolum cum ſale, vndè mundificat & putredines auffert, itemque cum Alumine propter quod adſtringit, tum etiam cum ſulphure vndè extergendi facultatem ſortitur, ipſum autem per ſe & in ſui naturâ conſideratum, acidum eſt, aperitiuum, inciſiuum, penetratiuum, attenuatiuum, & nihilominus aſtrictoriũ, diuerſos effectus edens, ac diſtinctas facultates poſſidens, quas etiam Galenus loco prius citato ſuſpexit & admiratus eſt, quando calori Vitrioli non leuem aſtrictionem ineſſe faſſus eſt.

Acidi fontes Vitriolati externè vitiis cutis profunt.

Itaque non immeritò ad fontes hos benedictos & ſalutares quotannis tot hominum millia confluunt, ex quibus plerq; (ſi tamen benè ſe geſſerint) conualeſcunt & priſtinam ſanitatem adipiſcuntur. Oportet autem corpora antè earum aquarum acidiſlarum ſeu vitriolatarum vſum commodè diſponere, humores nempè prius concoquendo & expurgando, vt viæ his aquis pro liberiori penetratione exiſtant patulæ, nihilque ſit obſtaculi quod earum tranſitum præpedire poſſit. Conducit igitur ſummoperè, etiam intra vſum acidularum alternis hebdomadibus purgans medicamentum, ſed id leuiuſculum aſſumere, niſi aluus ſpontè fluat. Perquam vtilitèr verò vſurpantur pilulæ ex Aloë Roſatâ aut Marocoſtinæ noſtræ, peculiari volumine deſcriptæ, harum antè cœnam duæ treſuè quaternis diebus ſemel deglutiantur, quarũ quęlibet duo grana pendeat,

Cautio in acidularum vſu adhibenda.

Pilulæ Aloëticæ.

aliquando vna ſufficit pilula, ſi tamen alternis diebus aſſumatur, ſic enim acidularum vis vigoratur ac quotidiè decedit id, quod aquæ medicatæ colliquarunt & fluxilè reddiderunt. Euenit enim vt ſub pluuiâ cœli conſtitutione acidularum virtus quandoque reddatur infirmior, tum enim auxilio & adminiculo tali vel conſimili indigent, aut ſunt admixtione Spiritus vitrioli vel olei Calcanthi vigorandæ, ſic enim animam ſuam propriam recipiunt, & in gradu ſuo exaltantur ac redintegrantur.

Auſtrina tali conſtitutio acidulas reddit infirmiores.

Hoc autem peculiare fontibus acidis ineſt, quod pulmoniacos, phtiſicos, & pneumoniacos itemque Empicos non tolerent; hi enim omnes ex acidularum potu offenſam capiunt, & noxam patiuntur, imò moriuntur, niſi earum potum protinus detrectauerint. Germani quoindè dicunt der Saurbrunnen wirfft die Lungenſichtige auß/ conſummatæ quoque Hydropi inutiles exiſtunt, etenim nimis refrigerant, ideoque Iecori iam à frigore labefactato obſunt. Vides hic candide lector, me non ita vitriolo addictum eſſe, vt id vniuerſis morbis familiare eſſe ac proficuum exiſtere aſſeram, proindeque veritatem taſſus, hæc ſtudioſè monui, vt quæ de eius vtilitatibus plurimis ſuprâ ſcripta ſunt, eadem quoque veritati niti facilius conſpiciantur.

Acidulæ in quibus caſibus vitandæ.

Præterea quoque offendunt acidulæ Dyſentericos, & quibus exulcerata ſunt viſcera, ob aciditatem & acrimoniam quæ eis ineſt, alioquin verò omnibus ferè corporis affectibus proſunt, præſertim vero ijs, qui nutritionis membris officiunt. Plurimi earum effectus ac operationes in oculis cumprimis perſentiſcunt, ij enim primâ vice ex earum vſu oblædi videntur, cum tamen ſolummodò repurgentur & confeſtim politi clareſcant. Scio equos quosdam ex Acidularum potu quaſi ſuffuſione laborantes occæcatos fuiſſe, qui tamē ſecundâ vel tertia die, longè quam antea

Dyſenterici Acidularum potu offenduntur.

Mirabiles Acidularum effectus.

antea habebant, clariorem lucidioremque viſum ſunt adepti, protrudunt enim ex oculis fæces & purulentias quaſdam, quæ per angulum lachrymalem excluduntur. Aliqui porro equi ſcabri efficiuntur, ac pilos deponunt ac ſi Alopeciâ laborarent, ſed nouo quodam cutis ſuæ tegumento, magno ſanitatis ſuæ commodo mox iterum veſtiuntur, ac innouatione eâ quodammodo reiuueneſcunt. Sed hæc ad Veterinariam ſpectant.

Vſus Acidularum. Vſus porrò Acidularum ipſi vulgo eſt iam cognitus, cum adeò crebra ſit earum vſurpatio. Bibuntur autem manè ieiuno ſanè corpore ac vacuo ventriculo, pro perſonæ, occaſionis, ac morbi indigentiâ, itemque veſperi finita prandij coctione, ſubſequente mox corporis exercitio vel commotione quæ ſudorem vel ſaltem vdorem prolicere poſſit, qui poſteà linteis calentibus aut tepefactis abſtergi omninò poſtulat.

Quantitas bibendi. Certa porro eius bibitionis menſura definiri non poteſt, cum vni libra ſufficiat aut ſemilibra, alteri quatuor aut quinque vix ſat ſint, vbi enim Acidulæ exitum ſibi ſiue per ſudorem, ſiue per aluum, vel vrinam parauerint, nec ventrem grauauerint, aut exſufflauerint, aut hypochondria diſtenderint, ſed felicem ac promptum tranſitum fuerint ſortitæ, tunc liberè & abſque periculo lautius & ſatis largâ quantitate potari poſſunt. Sunt qui eas ante bibitionem calefaciant, ego autem eorum conſuetudinem nec probo nec aſſequor, cum vel tepefactæ tantummodò, vim ſuam excellentem, ſubtilem, & ſpirituoſam amittant, & euanidæ quaſi fiant grato ſuo ſapere priuatæ, ideoque parum efficaces, vt quibus potior virtutis ſuæ pars diſceſſerit, ac euaporarit. Licitum eſt autem cuique Acidulas potaturo, antè earundem ingeſtionem vel aſſumptionem, oui recentis ac ſorbilis vitellum deglutire, aut quidpiam de Tragemate

Acidulæ calentes vel calefactæ vim ſuam amittunt.

Obſeruatio.

 groſſo,

groſſo, vel Morſellis ex ſpeciebus Imperatoris confectis præmaſticare, ſic ventriculus libentius potum aquæ frigidæ tolerabit, minusque eius vſum auerſabitur. Atque hæc de Acidulis quarum virtus nullo volumine comprehendenda dicta ſufficiant, qui plura de ijs cognoſcere ſattagit

Auctores de Acidulis ſcribentes.

legat Fuchſium, Gallum, Eſchenreütterum, & præſertim Iacobum Theodorum Tabernæmontanum in libro quem de theſauro aquarum inſcripſit vulgo Waſſerſchatz. De cætero Domino DEO agamus gratias, quod his ſalutaribus aquis Germania noſtra dotata ditataque ſit, quas ex fonte Gôppingenſi petitas, ante aliquot annos pro Illuſtriſſimo

Acidi fontes in longinquas regiones deferuntur.

Principe ſeu Duce Mantuano deuectas, & in Italiam deportatas eſſe ſcio, cum tunc temporis circa Acidulas eas commorarer. quales etiam ex Spadano fonte in Gallias & Angliam transferri cognouimus. Benedictus DEVS nobis

Donaria DEI & præmia infinita.

ſæpius per has aquas, pro ſui ſanctiſſimi nominis gloriâ, & noſtrâ ſalute auxiliari dignetur, cui pro tanto beneficio merito gratias agimus, eius liberalitatem prædicantes, ac theſaurorum ſuorum magnificentiam & multitudinem indeſinentèr nos & gratis quidem ditantem, extollentes.

CAPVT DVODECIMVM.

Breuem quandam totius libri recapitulationem continens.

ITaque in Anatomen & intima naturæ penetralia ingreſſi, cognouimus ac intelleximus Calcanthum ſeu vitriolum Minerale eſſe de Cupri naturâ ex Salium genere, diuerſis ſubſtantijs imô aduerſis quoq; qualitatibus com-

Mirabilis Vitrioli natura

pactum, ac viribus diuerſis & intèr ſe pugnantibus præditum. Inſunt enim ei plurima refrigerantia, & multo plura calefa-

calefacientia, quæ Spagyricâ arte, ac Hermeticis laboribus à ſe inuicem diuiſa, diuerſos effectus edunt, vnde quot in partes vitriolum ſeparatur; tot diſtincta opera exercet, continet enim intra ſe aciditatem maximam, per quam potentèr refrigerat ſi cum appropriatis exhibeatur, alioquin idipſum non pręſtaret: habet præterea mordicationem, ſalſedinem, exurendi facultatem, acrimoniam, ſoluendi vim ac ſtringendi, quæ vni huic ſubiecto ſunt à DEO indita & à naturâ conceſſa, expergefacit quoque ac conſopit quę ſanè mira ſunt. Sed & ex frigido ſilice flammæ quoque prodeunt.

Videtur autem Calcanthi conditio per Herculis, Memnonis, & Protei in tam varias formas ſeſe transmutare ſoliti hiſtoriam ſatis explicata, cum vitriolum modò Olei, nunc Ochræ aut Gillę, tum verò ſalis, indè vero & Sulphuris, ac Colcotharis, Æruginis, Miſyos, Soreos, ac Terræ quoque demortuæ & dulcificatæ ſpeciè ſubſiſtat, à quibus omnibus & ſingulis tam præclaræ ac diuerſæ virtutes prodeunt, quas iam modo commemorauimus, etenim Spiritui Calcanthino debentur Cephalica, Oleo partes nutritoriæ, Sali vlcera, Phlegmati eius cutis vitia, & ſic deinceps, de quibus forſan plura ſæculis accreſcentibus propalabuntur. Nos hæc pauca pro DEI gloriâ de vitrioli facultatibus, viribusque, in amicorum gratiam & proximi amorem, ac boni publici commodum hâc vice conſignauimus, quæ beneuolus lector æqui bonique conſulat, plura fortaſsè de Hermeticâ Medicinâ in libello de Medicinâ Lugente, ſeu Threnodiâ Medicâ, quæ hunc fætum DEO dante mox eſt ſubſecutura percepturus. Interim tamen ſi quid paulô auſterius in Calcanthomaſtiges inuectus ſum, ignoſcant rogo pio meo feruori, qui me vt virum vitriolatum, acidum ac acerbum alitèr in hâc materia verſari non permiſit. Licet

Epilogus.

Noui operis mox edendi intimatio.

deret ideô mihi cum Cicerone Philip: 8. iſta effari *Me tecum iracundè agere dixiſti ſolere, non eſt ita: vehementèr me agere fateor, iracundè nego.* Fruamur igitur nos noſtro vitriolo eiusque aquis ac fontibus Calcanthinis pro ſanitate cum tuendâ tûm etiam reparandâ audactèr ac ſecurè, quæ noſtra repurgabunt viſcera, quod & iam dudum quoque fecerunt, haud alitèr quam ea loricata fragmina vel Centones quibus coquinæ noſtræ ſuas à cruſtis liberant ſartagines, & ollas polientes extergunt. Sed enim hæc nobis vſus & experimentum patefecit, quod tanta humano generi beneficia vſurpatione vitriolatorum remediorum præſtitit. Summus autem rerum omnium creator & rector DEVS Opt: Max: æternus, immortalis, & miſericors, ob infinitam ſuam gratiam & bonitatem, per quam nobis hæc & alia medicamina dono dedit & elargitus eſt, benedictus ſit in ſempiternum qui eſt Trinus & vnus, immenſus, & adorandus in ſæcula ſæculorum

Amen.

Loricata fragmina, vulgo Saugerſleck.

FINIS.

IN NOBILIS ET MAGNIFICI VIRI DOMINI RAIMVNDI MINDERERI MEDICINAE DOCTORIS SERENISS: BOIORVM DVCIS CONSILIARII ET MEDICI, NEC NON REIP: AVGVSTANÆ VINDEL: PHYSICI, IBIDEMQVE OFFICINARVM PHARMACEVTICARVM VISITATORIS IVRATI, ET COLLEGII MEDICI PRO TEMPORE DECANI SPECTATISSIMI DE CALCANTHO SEV VITRIOLO LIBRVM.

CARMEN.

Vitriphilos curare docet Raimundus, in arte
Vitrioli, negat hoc Italus hydrophilus.
Non habet oſorem, quam docta ſcientia inertem,
Qui niſi vitriolum laudet ineptus erit.
Vino, vitriolum qui temnit ſæpè carebit.
Nec vini morbos vitriolo absque feret.
Cui laxata caro tumet hepatis atque fatiſcit
Ventriculus languens, vitriolumnè nocet?
Haud equidem: methodum docuit Reimundus agendi,
Cui bilem mouit, ſumpto vitriolum.

HONORIS ET OBSERVANTIÆ VOCABVLO POSVIT.

PHILIPPVS MAVRITIVS SCHONLINVS, MEDICINÆ DOCTOR, ARCHIATER FRISINGENSIS.

ALI

ALIVD EIVSDEM.

Eruta multa, ruentq́, polo moderante Theatrum
Mundi, nec mirum, mundus & ipſe ruit:
Minera ſi ceſſet, vires vix planta tenebit,
Forſan vitriolo nulla carere poteſt.
Viuat vitrioli vires qui monſtrat, ineptum
Arcana hac pudeat diſcere nolle virum.

AD D: D: RAIMVNDVM MINDERERVM.

IVLIVS SCHILLER VTRIVSQVE IVRIS DOCTOR REIP: AVGVSTANÆ ADVOCATVS.

Vitrioli inter tot dotes, ſors prima videtur
Eſſe tuo quod iam fulgeat ingenio.

IDEM.

Fertur onus contra generoſam ſurgere palmam
Palmiſſet, libro hoc indice, vitriolum.

ALIVD EIVSDEM.

Vitriolum ut vitrum, non fert, ſcita niſi quæ ſint
Et poliant, dextrus: errone? res loquitur.

IN CLARISSIMI VIRI DOMINI RAIMVNDI MINDERERI MEDICINÆ Doctoris, &c. BARTHOLOMÆI MOSERI eiuſdem Medicinæ Doctoris, Reuerendiſſimi & Illuſtriſſimi Principis ac Domini D: HEINRICI Epiſcopi Auguſtani ac Collegi Dilingani Phyſici ordinari.

EPIGRAMMA.

Ut ſalis eſt epulas grato condire ſapore,
Sic Medicina ſuo fit quoq́, grata ſale.
Vitriolum Sal eſt Medicinis, quo Sale prodit
Blandula & in multis certa medela malis?
Hunc liber iſte Salem coquit, hunc parat uſibus aptum,
Hunc ſimul à vitijs vindicat innumeris.
Ergo decus magnum hoc Medicinæ defuit; illi
Redderet ut doctâ MINDERER *arte Salem.*

Digitized by Google

ALIVD.

Si cui res Medica culpanda videbitur artis,
Audiat oraclum, quod fuderat Auguſtinus,
Fons doctrinarum, ſuperûm decus, atq; magiſter.
Chriſtiadum. Eſt medico non impius ille, tumorem
Qui ferit, ac ferro caſtigat pectus, & urit.
Artus ut ſanet pius ingerit uſq; dolorem:
Atq; moleſtus adeſt niſi talis inutilis eſſet.
Nec ferro ſolum graſſantur, & igne medentes,
Verùm etiam accerſunt ad opem quæ lædere credas,
Tetra venena, ſeu tellus effudit in herbis,
Seu natura parens animantibus indidit arma.
Attamen ingenij vis ignea, quâ mortales
Conditor inſtruxit, vel noxia nouit in uſus
Vertere ſanandi, mera toxica quis negat eſſe
Exitio? Confuſa tamen melioribus herbis,
Ac ſuccis per ſe vix, aut nihil effecturis
Robora dant, faciliq; malum medicamine pellunt.
Talis Calcanthi eſt vis ac natura voracis.
Siue manu facti, ſiue è tellure refoſſi.
Hoc Raymunde tuo claras doctiſſime libro
Aſſeris & ſanos Calcanthi prouidus uſus,
Qui renuit capere, Helleborum bibat ille meracum.

MAXIMILIANVS MERMANNVS
MEDICINÆ DOCTOR ET REIP:
AVGVSTANÆ PHYSICVS.

ALIVD
ANONYMI ET AMICI.

Vitrioli eximias qui vires neſcit & uſum,
Hic medicos inter nomen habere nequit.
MINDERER *æterno celebrari nomine dignus,*
[illegible]es noſcere qui docuit.

INDEX

Rerum quæ in hoc libro continentur.

A.

Acetum terreſtre eſuriunm. 68
Aceti conſideratio. 89
Acida plerumq; acria. 92
Acidi fontes ex vitriolo. 92
Acidi fontes in Germania. 103
Acidi fontes thermis Cellenſibus ſunt vicini. 104
Acidularum vires. 104
Acidi fontes vitriolati externis cutis vitijs proſunt. 105
Acidularum uſus. 105
Acidulæ infirmiores ex conſtitutione cœli pluuiâ. 106
Acidulæ vitandæ in quibusdam caſibus. 106
Acidularum potus offendit Dyſentericos. 106
Acidularum effectus. 106
Acidularum uſus. 107
Acidulæ calefactæ vim amittunt. 107
Acidi fontes in longinquas regiones deferuntur. 108
Angeli ſala emplaſtrum. 61
Anodynum minerale. 82
Aqua mineralis diuerſa ſpecies. 102
Ars ſpagyrica in vitriolo. 55
Arſenici oleum. 82
Actuarius & Celſus de uſu vitrioli. 25
Author Deo pro muneribus vitrioli gratias agit. 102
Authores de acidulis. 108
Aerugo foſſilis & raſa. 52

C.

Calcanthum cur Vitriolum dicatur. 1
Calcanthi definitio. 1
Calcanthi ſpecies. 2
Calcanthi diuerſitas. 2. 3.
Calcanthum quid in ſe concludat. 4
Calcanthum unde oriatur & quomodo naſcatur. 5
Calcanthi optimi notæ. 7
Calcanthi exquiſiti ſignum. 10
Calcanthi natura multa requirit ut intelligatur. 21
Calcanthum ad ſulphuris naturam accedit. 89
Calcanthi qualitates. 22
Calcanthomaſtyges. 96
Calcanthum vulgare eſt, aqua congelata. 23. 27
Colcothar cauſticum. 49
Colcothar coquit vitriolum mortuum. 49
Colcotharis medicamenta. 51
Colcothar continet ſalſuginem terram dulcem, & alia medicamenta, 53.

Colcothar indulcatum. 54.55.56
Colcotharis vires. 57.59
Colcotharini emplaſtri deſcriptio. 58
Chalcitidis diſquiſitio. 50
Chalcitis Veneno reſiſtit. 50
Chalcitis in Theriacâ admittitur. 50
Calculus ſanatur. 76
Chalybis uſus. 86
Capitis affectus perſanantur oleo Calcanthi. 71
Carthamus parit nauſeam. 100
Celſus quid de Vitrioli uſu ſentiat. 25
Cyclamen quid ſit. 100
Cucumer aſininus & elaterium. 100
Cupri & ferri ſympathia. 9
Cupri & vitrioli uſus. 32
Cupri Calcanthum & eiusdem præparandi modus. 10.11.14
Cupri calcinatio. 12.13

D.

Dentium & Gingiuarum remedium. 70
Diphryges perfecti æris ſubſidens fax. 61
Dyſenterici acidularum potu offenduntur.

E.

Elementorum natura. 78
Emplaſtri Diacalcanthos utilitas. 53
Emplaſtrum Heræ. 54
Emplaſtrum ex ſalicibus. 54
Emplaſtri Colcotharini deſcriptio. 58
Eiusdem utilitas. 59
Emplaſtrum Magneticum. 61
Euphorbij vires. 100
Eſula abſcindit viſcera. 100.

F.

Faber nullus ærarius ſcabioſus vitriolum tractans. 30.32
Fabrorum ærariorum commodum ex vitriolo. 32
Febres Chronicæ in Hydropem degenerant. 77
Febres oleo vitrioli perſanantur. 81
Ferrum in cuprum mutatum. 9
Ferri & Cupri Sympathia. 9
Fons in Hungaria vitriolatus. 8
Fons ferrum in cuprum transmutans. 8
Fons æriſicus in Bauaria. 8
Fontes æriſici in Italia. 8
Fons clauos in cuprum mutat. 8
Fons in Hungaria ferrum in cuprũ commutat. 8

G.

Galenus quid de vitriolo. 24
Galeni itinera pro medicamentis indagandis. 29
Gallinæ obdormiſcunt ſumpto ſulphure vitrioli. 65
Gallus gallinaceus vitriolo comparatur. 82
Gangrena der kalte brandt. 88

H.

Helleborus eiusdemq; vires. 100
Hermodactylus. 99
Hydrops perſanatur. 77

I.

Iecori morbi perſanantur. 76
Iſis ſquama æris. 53

L.

Lienis medicamenta. 77.91
Lixiuium è calce Veneris ſeu cupri. 14.

Lutum

Lutum Hermeticum. 67

M.

Medicamina ex vitriolo nunquam ſine fructu. 18
Medicamentorum copiam Nympharum multitudo deſignat. 18
Medicamina Epilepticorum. 28
Medicina tota vitriolo debetur 28
Medicamenta phlegmatis vitrioli. 34. 40.
Medicamenta ex vitriolo diuerſa. 26
Medicamentum Antipodagricum ex Colcothare. 51
Medicamina ex vitrioli ſobole Cupro. 54
Medicamenta Epulotica cicatricem obducentia. 54
Medicamen ſalis vitrioli. 82
Medicamen Lienis. 77
Medicina Hydropis. 77
Medicina olei vitrioli. 71. 72
Medicamenta venenata apud Galenicos. 98
Medicamenta laborioſe ſoluentia. 99
Metallum unumquodq; habet ſuam Mineram. 112
Metallorum tranſmutationem negantium lapſus. 10
Metallorum matrices. 1
Metallorum proprietates. 102
Mezereon planta apud Perſas. 100
Miſij Calcanthi ſpecies. 10
Mineralia mire commutantur. 9
Milites vomiturientes ex æruginco potu. 52

O.

Oleum Calcanthi Rex medicamentorum. 67
Olei eiuſdem preparatio. 67
Olei Calcanthi rectificatio & accommodatio. 68
Olei Calcanthi ſyrupus. 69. 70
Polypos & Ozenas perſanat. 70
Putridos & cauos dentes ſanat. 70
Capitis affectibus ſeruit. 70
Oleo Calcanthi varia morborum genera curantur. 70. 71. 72
Oleum ſulphuris acidum. 72
Olei ſulphuris preparatio. 74
Oleum vitrioli excluditur à pectoralibus morbis. 75
Oleum vitrioli ad ventriculi morbos efficax. 75
Olei vitrioli varia accommodationes. 75
Oleum vitrioli putredinibus aduerſatur. 75. 92.
Eiuſdem uſus in varijs morbis. 76. 77. 91
Oleum vitrioli omnes febres curat. 81.
Olei vitrioli uſus varius. 82. 83
Oleum Arſenici. 83
Oleum vitrioli defenditur. 90. 93.
Valentiſſime aperit. 90
Olei vitrioli correctio. 93

P.

Paracelſus quid de oleo vitrioli ſentiat. 29
Pilulæ Aloëticæ. 107
Phlegma vitrioli. 28
Phlegma vitrioli contemnitur. 28

Inſtar-

Digitized by Google

INDEX.

Inſtàr unionis habendum. 29
Phlegmatis vitrioli utilitates. 30
Eiuſdem utilitates. 32
Eiuſdem operationes & effectus ſolennes. 82
Eiuſdem uſus & commoda in morbis. 33. 34. 35.
Vim habet mundandi & aperiendi. 35
Proteus, Deus habitus. 18
Proteus comparatus cũ vitriolo. 17
Eiuſdem dignitas. 17
Eiuſdem deſcriptio. 17

S.

Sal & ſulphur Calcanthi. 62
Eiuſdem condenſatio. 62
Eiuſdem medicamentum. 62
Sandaraca auri pigmentum. 72
Sandaraca Græcorum venenũ. 72
Sandaraca Arabum. 74
Scammonium. 99
Syrupus apertiuus. 77
Eiuſdem fortificatio. 78
Syrupus laxatiuus. 78
Syrupus domeſticus. 79
Synonia Glidwaſſer. 57
Spiritus vitrioli ſeu eſſentia Calcanthi. 36
Spiritus vitrioli parandi modus. 36
Spiritus à phlegmate ſeparandi. 37
Spirituum denſandi & præparandi modi. 38
Spiritus vitrioli febrem Hungaricam curat. 39
Spiritus Diaphoreticus ſummè penetratiuus. 40
Squamæ æris in Hydrope apud veteres uſus. 52
Squilla venenata. 99
Sulphur vitrioli. 56.65
Sulphuris præparationes. 56.44
Sulphuris vitrioli oleum. 74
Sulphur vitrioli Narcoticum. 88
Scriptores veteres de vitriolo. 97

T.

Thermæ Cellenſes. 103. 104
Turbith declinat à proprietatibus bonis. 99

V.

Venenata medicamenta. 98
Ventriculi morbi. 3. 4.
Vitriolum quid ſit. 3. 5
Vitriolum palleſcens ad flauedinem demigrat. 6
Vitrioli delectus ſecundum ſolum, regionem, ac patriam. 6
Vitriolum Cyprioticum. 7
Vitrioli notæ quatuor inſignes. 7
Vitriolatus fons in Hungaria. 8
Vitrioli laudati ſigna. 10
Vitriolum cupri nobilius quam vulgare. 11
Vitriolum veneris & eiuſdem parandi modus. 14
Vitrioli phlegmatis cum aceto radicato coniunctio. 15
Vitriolum Martis ſeu ferri. 15
Vitriolum Smaragdos ac Saphyros adæquat. 15
Vitriolum omnes medicamentorũ vires continet. 16
Vitrioli confectio artificem recreat. 16

S 5 Vitrio-

Vitriolum comparatur cũ Proteo. 17
Vitrioli medicina nunquam ſine fructu. 18
Vitrioli medicina ex multitudine Nympharum deſignatur. 18
Vitriolum eſt Leo, Draco, Sus Pardalis Arbor, &c. 20
Vitriolatæ gemmæ encomium. 20
Vitriolum omnium naturalium facultatum dux. 21
Vitrioli qualitates. 21
Vitriolũ adſtringit & calefacit. 22
Ambuſtis medetur. 23
De Vitriolo quid Galenus. 24. 25
Vitriolum non urit niſi prius vratur. 25
Vitrioli utilitates. 30. 31
Vitrioli mixtæ qualitates. 26
Vitrioli partium diſcrimina, eiuſdem operationes. 26
Vitrioli remedia diuerſa. 26
Vitriolum vulgare eſt aqua congelata ſeu glacies aroſa. 27
Vitrioli depuratio. 27
Vitrioli phlegma. 27
Vitrioli facultates carmine deſcribuntur. 31. 32
Vitrioli phlegmatis uſus eiuſdemq; Commoda. 33
Eiuſdem uſus in Epilepſia. 33
Vitrioli phlegmatis remedia. 34
Vitrioli ſpiritus parandi modus. 36. 37
Vitriolum uſtione in venenum tranſit. 53
Vitrioli ſal & ſulphur. 62
Eiuſdem medicina & utilitates. 63
Vitrioli ſulphure gallinæ obdormiſcunt. 65
Vitriolum album vomitiuum. 65
Vitrioli magiſterium. 66
Vitrioli vigor. 79. 81
Vitrioli comparatio cum gallo gallinaceo. 82
Vitriolum eſt minerale non metallum. 85
Vitrioli uſus inter germanos. 94
Vitriolum comparatur cum Hercule. 95
Vitriolũ quibus partibus conſtet. 88
Vitrioli natura mirabilis. 108
Vnguentum Apoſtolorum. 54
Vnguentum mundificatiuum. 64
Vſus Vitrioli inter germanos. 94

Finis Indicis Rerum.

Laus DEO Deiparæq; Virgini MARIÆ.

Menda Typographica beneuolus lector ſponte emendabit.

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google